

KRIMINOLOGIAKO GRADUA

2021/2022 Ikasturtea

BIZIARTEKO ESPETXE-ZIGOR BERRIKUSGARRIA:
Zigorgarritasunaren gorakada azken hamarkadetan.

Egilea: Mikele Lapeira Astorkia

Zuzendaria: Miren Odriozola Gurrutxaga

Donostian, 2021eko maiatzaren 16a

“Todo acto de autoridad de hombre a hombre, que no se derive de la absoluta necesidad, es tiránico.”

Cesare Beccaria

LABURPENA

Krimen arloko politikak azken hamarkadetan hartu duen joera zigortzailea kontuan izanda, gradu amaierako lan honen bitartez biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren azterketa burutu nahi da. Horretarako, batetik, bere aplikazio eremua aztertuko da; Auzitegi Konstituzionalaren epaia eta bertan ageri diren boto partikularrak ikertuko dira; Giza Eskubideen Europar Auzitegiaren jurisprudentziari begirada bat botako zaio; eta zuzenbide konparatua landuko da, Europa mailan dituen aplikazio ezberdinak alderatzeko. Bestetik, punitibismoaren joera gorakorren analisi bat egingo da eta populismo punitiboaren indarrari erreparatuko zaio erreforma penaletan duen garrantziaz jabetzeko. Horretarako, egoeraren berrikuspena burutuko da, gaiaren inguruan dauden analisi enpirikoen azterketa bat eginez.

Hitz gakoak: biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria; krimen arloko politika; populismo punitiboa; konstituzio-kontrakotasuna eta birgizarteratzea.

RESUMEN

Teniendo en cuenta la tendencia punitiva que ha adquirido la política criminal en las últimas décadas, con este trabajo de fin de grado se pretende llevar a cabo un análisis sobre la prisión permanente revisable. Para ello se analizará, por un lado, su ámbito de aplicación; se investigará la sentencia del Tribunal Constitucional y los votos particulares que en ella figuran; se echará un vistazo a la jurisprudencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos; y se trabajará el Derecho comparado para comparar sus diferentes aplicaciones a nivel europeo. Por otro lado, se realizará un análisis de la tendencia creciente del punitivismo y se observará la fuerza del populismo punitivo para tomar conciencia de su importancia en las reformas penales. Para ello, se llevará a cabo una revisión de la situación, realizando un estudio de los análisis empíricos existentes en la materia.

Palabras clave: prisión permanente revisable; política criminal; populismo punitivo; inconstitucionalidad y reinserción.

ABSTRACT

Taking into account the punitive tendency that criminal policy has acquired in recent decades, this end-of-degree work is intended to carry out an analysis on the reviewable permanent prison. This will include an analysis of its scope; an investigation of the Constitutional Court's ruling and the individual votes contained therein; a look at the case law of the European Court of Human Rights; and comparative law will be worked on to compare its different applications at European level. On the other hand, an analysis of the growing trend of punitivism will be made and the strength of punitive populism will be observed to become aware of its importance in criminal reforms. To this end, a review of the situation will be done, carrying out a study of existing empirical analyses in this area.

Keywords: reviewable permanent prison; criminal policy; punitive populism; unconstitutionality and reinsertion.

Aurkibidea

1. Sarrera	5
2. Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria: arauketaren garapena	7
2.1 Zigor Kodearen bilakaera 1/2015 Lege Organikora arte	8
2.2. Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren (BEZB) ezarpena: 1/2015 LOan	11
3. Espainian indarrean dagoen arauketa	14
3.1. Zigorren aplikazio eremua	14
3.2. Zigorren berrikusgarritasuna	16
4. Konstituzionaltasunaren auzia	19
4.1. Doktrinaren ikuspuntua	19
4.1.1. Birgizarteratzearen printzipioa, EK 25.2.	19
4.1.2. Zigor gizagabe eta iraingarrien debekua 15. art.	21
4.1.3. Legezketasun eta zehaztapen printzipioa "lex stricta" EK 25.1. art.	23
4.1.4. Proporzionaltasunaren printzipioa eta asaktasunerako eskubidea EK 17. art.	24
4.1.5. Ondorioa	25
4.2. Konstituzio-kontrakotasuneko helegitea	26
4.3. Auzitegi Konstituzionalaren epaia	29
4.4. Boto partikularrak	33
4.5. Ondorioak	37
5. Giza Eskubideen Europar Auzitegiaren jurisprudentziari begirada	39
5.1. GEEH 3. artikulua: torturaren eta zigor ez gizatiarren debekua.	40
5.2. GEEH 5.1.a. artikulua: askatasunerako eta segurtasunerako eskubidea.	43
5.3. GEEH 5.4: askatasunaz gabetzearen legezketasunaren kontrola	45
5.4. GEEH 7. artikulua: ez dago zigorrik, legerik gabe (nulla poena, sine lege).	46
5.5. Ondorioak	49
6. Zuzenbide konparatua	50

6.1. Italia	51
6.2. Erresuma Batua	53
6.3. Frantzia	55
6.4. Belgika	56
6.5. Ondorioak	56
7. Zigor luzeen joera gorakorra: gaiaren egoeraren berrikuspena	59
7.1. Punitibismoa	59
7.2. Punitibismoaren helburuak eta BEZB ren ezarpena	60
7.3. Gizartearen joera punitibista: egoeraren berrikuspena	63
7.3.1. Zigorgarritasunaren nolakotasunari begirada bat	65
7.3.2. Gizartearen iritzia BEZB -rekiko	69
7.4. Komunikabideen rola punitibismoan	72
7.4.1. Komunikabideak eta zigorgarritasuna	72
7.4.2. Komunikabideen eragina zigorgarritasunean: egoeraren berrikuspena	74
7.5. Punitibismoaren azterketaren ondorioak	79
7.6. Populismo punitiboa Espainiar legedian	81
8. Ondorioak	83
9. Txosten exekutiboa	85
10. Bibliografia	92

1. Sarrera

1995eko Zigor Kodeak, aldaketa eta erreforma ugari pairatu ditu; hainbat Lege Organikok eragindako erreformak egon dira Zigor Zuzenbidearen alorrean; baina guztietan ospetsuena eta gizartean oihartzun handiena sortu duena 1/2015 Lege Organikoaren ezarpena izan da.

Lege Organiko berri honek hainbat erreforma burutzen ditu Zigor Kodean, nabariena biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren ezarpena izanik. 1928tik indargabetua egon den zigor luze hau berriz ezartzean, hainbat kezka sortu ditu gizartean; batetik, zigor gizagabea izan daitekeelako; eta bestetik, birgizarteratzearen agindu konstituzionala urra dezakeelako.

Zigor arloko erreformen izaera gogortzaile honek, Espainiar Konstituzioan 25.2. artikuluan azaltzen den birgizarteratzearen printzipio nagusiarekin talka egin dezake. 2015. urtera arte indarrean zeuden zigor luzeekin ere gerta zitekeen talka hau, baina biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriak arrisku hau erabat areagotu du.

Hau guztia aztertzeko, lehenik eta behin Espainiar Zigor Kodeen hurbilketa historiko bat egingo da, biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren ezarpena noiz eta nola ematen den ikusteko. Jarraian zigorraren aplikazio eremua aztertuko da, 1/2015 Lege Organikoan ezarritako artikulua aztertuz.

Konstituzionaltasunari dagokionez, lege organiko berriaren harira tarteratu zen helegitea aztertuko da; eta Auzitegi Konstituzionalak emandako epaia, zein bi boto partikularrak kontuan hartuko dira. Arestian aipatutako birgizarteratzeko printzipioa kontuan hartuko da horretarako, baita ere zigor gizagabe eta iraingarriak ezartzeko debekua. Era berean, giza duintasunaren errespetua; berdintasun printzipioa eta legezkontasun zein proportzionaltasun printzipioa izango dira eztabaida gai.

Ikuspegi zabalago batetik aztertzeko, Giza Eskubideen Europar Auzitegiaren jurisprudentzia landuko da; Giza Eskubideen Europar Hitzarmeneko artikuluen harira emandako epaiak ikertuz. Hitzarmeneko 3. artikulua aztertuko da, zigor gizagabe eta iraingarrien debekuari dagokionez. 5.1. eta 5.4. artikulua landuko dira, zeinetan

askatasunerako eta segurtasunerako eskubideei buruz hitz egiten den. Eta legezkotasun printzipioarekin harremanetan, 7. artikulua lantzen da.

Nazioarteko ikuspegiari, zuzenbide konparatuari erreparatuz, Italiako, Erresuma Batuko, Frantziako eta Belgikako zigorrekin alderaketa egiten da, eta biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren antzekotasun zein ezberdintasunak aztertzen dira, zigor berak izan ditzakeen aldaera ezberdinen berri izateko.

Azkenik, punitibismoaren harira, populismo punitiboaren inguruko testuinguraketa bat egin eta burututako hainbat lan enpirikoen berrikuspen bat egiten da, Zigor Kodeak izan dituen aldaketa horietan guztietan izan duen eraginaz jabetzeko.

BEZB -k Espainia mailan izan duen ibilbide motza dela eta, zuzenean zigorraren inguruko datu enpirikoak emango dituzten ikerketa edo lan enpiriko askoren faltan, zigor luzeen eta erreforma gogortzaileen inguruko analisi enpirikoa egiten da, horrela zigor honen helburu eta izaerara gerturatzen saiatzeko ahalik eta gehien.

2. Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria: arauketaren garapena

Pertsonen aurkako delinkuentzia nabarmen jaitsi da azken hamar-hamabi urteotan, hala dio behintzat Espainiar Gobernuak *“Portal Estadístico de Criminalidad”* webguneak¹. Datuei erreparatu besterik ez dago azkar ikusteko delinkuentziaren joera beharokorra; hala, argitutako kasuen grafikoari so eginez gero garbia da aldaketa, 2010. urtean 244.533 kasu argitu ziren, aldiz, 2019an zifra 159.909an kokatzen da.

Barne ministerioak aipatutako datu horietatik abiatuz, 2021eko analisisian tipologia penala gehiago aztertzen du eta horrela dio: “Behera egin du kriminalitateak 2021ean zehar 2019arekin alderatuz hainbat tipo penaletan, adierazgarriak izanik dolozko giza-hilketen eta erailketen kasua; pertsonengan eta gauzengan indarkeriaz burututako

---

¹ Hemen eskuragarri: <https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistico/portal/datos.html?type=pcaxis&path=/Datos2/&file=pcaxis>

lapurreten kasua edota ondarearen aurkako beste hainbat delitu moten kasuak. Oro har, arau-hauste penal guztiek egin dute gora.”²

Gainontzeko europar herrialdeekin alderatzeko delitu gisa giza-hilketa eta erailketa hartzen baditugu, arriskugarritasun sententzio eta alarma sozial handiena sortzen duena, Europa mailan tasa txikiena duten lau herrialdeen barruan kokatzen gara.³

Datu hau lortzeko *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics* iturburura jo behar da; 2021eko ediziora hain zuzen. Bertan ageri da, 2016an (aztertutako azken urtea) 100.000 biztanletik 0.6ak soilik burutu zuela giza-hilketa edo erailketa bat Espainian, eta tasa txikiagoko herriak honako hauek direla: Norvegia eta Suitza 0.5 arekin, Eslovenia 0.4 eta tasarik txikienarekin Islandia 0.3arekin.⁴

Aitzitik krimen arloko politika kontrako norabidean hazten ari da. Iritzi publikoak esan dezakeenetik harago, ez dago kriminalitate tasan igoera nahikorik Espainian ematen diren erreforma konstante eta gogortzaileak arrazoitzeko. Gainera, Europako batz bestekotik behera kokatzen da Espainiako kriminalitate tasa. Beraz aldaketa hauek ezin dira ulertu delinkuentzia tasa murrizteko erantzun bat bezala.⁵

Gaur egungo espainiar Zigor Kodeak (ZK, aurrerantzean) aldaketa asko jasan izan ditu, hogeita hamar erreformatik gora, hain zuzen; eta gehienek zigorgarritasunaren igoera bat ekarri dute. Delinkuentzia forma berriak tipifikatuz, zigorrak luzatuz, edota espetxe sistema zurrunduz, baimenak lortzea zailtzearekin batera.⁶

Erreforma gogortzaile hauen adierazpide izan daiteke, azken aldaketa drastikoena: 2015. urtean ezarritako biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria (BEZB, aurrerantzean).⁷

Sanz Mulasek esan bezala, segurtasun-eza eta alarma soziala gehien pizten duten delituak hilketa eta erailketa dira. Hauek delitu larriak dira, ZK -ko 13. artikulua dion bezala, zigor larriak dituztelako (ZK-ko 33. artikuluan ezarriak).

---

² Hemen eskuragarri:

<https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistico/dam/jcr:0f496494-90a2-4d82-81b5-2e9586aed219/Balance%20de%20Criminalidad%20cuarto%20trimestre%202021.pdf>

³ Sanz, N. 2021. (4º ed.) *Política Criminal*. Salamanca: Ratio Legis..102. orr.

⁴ Hemen eskuragarri: https://wp.unil.ch/europeansourcebook/files/2021/12/ESB_Online_Stable_211202.pdf 47. orr.

⁵ Sanz, N., *Política*, cit., 103 orr.

⁶ García, D., “The punitive turn in Spain. Is the welfare State able to resist it?” *Estudios de Deusto: revista de Derecho Público*. 66 (1), 2018, 283. orr. Eskuragarri: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6576328>

⁷ Alcalá, M., “La prisión permanente revisable y la revisión del sistema de penas” M. Alcalá, A. Miranda, eta A. Nieto., (coord.), *Reformas penales en la península ibérica: A “jangada de pedra”?* -en. Madrid: Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado, 2020, 351. orr..

33. artikulua horretan bertan, BEZB -a zigor larri bezala aurreikusten da. Zigortzen dituen tipoak beraz delitu larri gisa identifikatzen dira; adibidez, ZK-ko 140.1 eta 140.2. artikulua zigortzen ditu, erailketa jakin batzuei dagozkienak.

1/2015 lege erreforman ezarri zen BEZB. Hitzaurrean bertan zigorra azaltzean, ezohiko larritasuna duten kasuetan aplikatzeko erantzun berezi bat dela adierazten da. Kasu hauetan arrazoituta dagoela muga zehatzik ez duen zigor bat ezartzea esanez.

2.1 Zigor Kodearen bilakaera 1/2015 Lege Organikora arte

Aldaketa politikoek gizartean oihartzun nabaria izan ohi dute; eta alderdi penalean eragin bereziki sakona izaten du. Historikoki egon diren Zigor Kodeei erreparatuz gero, ikus daiteke nola aldaketa politiko orok sistema juridiko penalean eragiten duen; hala nola, sistema autoritariotik demokratizatuago batera igarotzean halaber errebisio penal bat egin beharko da.⁸

Horren adierazle garbia 1928koa izan zen adibidez, Primo de Riveraren diktadura garaian, aldaketa nabaria eman zen.

1928ko ZK -ko erreformaren abiapuntua 1926ko martxoaren 12ko Errege Agindua izan zen. Cobo del Rosalek dion bezala, "Diktaturak ez zuen Konstituziorik; ez eta ganabara legegilerik ere, horregatik, legeak garatzerakoan erregelamenduetara jotzeko beharrezkotasuna azaleratzen zen, lege lerruneko arauak aldatu ahal izateko. Halaber, hau ez zen arazo bat izan gobernuarentzat, eta ZK berriaren eraketarekin hasi zen."⁹ "Aldiz, *Asamblea Nacional*etik igaro zen eta debate handi bat eman zen testuaren inguruan, baliteke, zilegitasun bat bilatzeko asmotan."¹⁰

---

⁸ Hormazábal, H., "Política penal en el Estado democrático", *Anuario de derecho penal y ciencias penales*, 1984, 333-334. orr.

⁹ Cobo del Rosal, G., "El proceso de elaboración del Código penal de 1928", *Anuario de historia del derecho español*, 2012, 573. orr.. Eskuragarri: https://www.boe.es/biblioteca_juridica/anuarios_derecho/abrir_pdf.php?id=ANU-H-2012-10056100602

¹⁰ Cobo del Rosal, G., "Los mecanismos de creación legislativa tras la derogación del Código Penal de 1928 : tres códigos penales entre 1931-1932", *Revista de las Cortes Generales*, 0(80), 2010, 188.orr.. Eskuragarri: <https://doi.org/10.33426/rcg/2010/80/268>

1928ko ZKari behatzen badiogu, ohartuko gara lehen aldiz biziarteko espetxe-zigorra indargabetu zuen testua izan zela; berak ezabatu zituen espreski “cadena perpetua” eta “reclusión a perpetuidad” zigorrak.¹¹

1932 ko Errepublikaren ezarpenak, 1928ko legea indargabetzea ekarri zuen, eta 1870eko testura itzultzea.¹² Kode honek ere ez zuen aurreikusten biziarteko espetxe zigorra, zigorrik luzeena 20 urte eta egun batetik, 30 urtera artekoa izanik, heriotza zigorrik ere ez egotean, hura zen zigorrik gogorrena. Honen arrazoia, legearen humanizazio bat ematea izan zitekeen.¹³

Frankismoko lehen urteetan ere iraun zuen 1932 ko ZK -k, hala ere erreforma batzuk izan zituen diktaturako arau berrietara egokitu ahal izateko. 1944. urtean ordea, indarrean zegoen Errepublika garaiko testu hau indargabetu eta kode berria ezarri zuten¹⁴, aurreko ZK ren erreforma bat izanik: “Código Penal Reformado, Texto Refundido 1944”

1944ko ZK ak heriotza zigorra berrezarri zuen, baina ez ordea biziarteko espetxe-zigorra. Horrela aurreikusten zen 27. artikuluan: «Las penas que se pueden imponer con arreglo a este Código, y sus diferentes clases, son las que comprende la siguiente: Penas graves: muerte, reclusión mayor, reclusión menor, presidio mayor, prisión mayor, presidio menor, prisión menor, arresto mayor, extrañamiento, confinamiento, destierro (...).»¹⁵

Urteetan zehar emandako aldaketa hauek, unean uneko egoera sozio-politikoaren isla dira. Hau da, transformazio juridiko penalak ez dira ausaz ematen, interes edo egoera konkretuen ondorioz baizik.

1963an eta 1973an, erreforma batzuk eman ziren ZK-n, ez lege berriak sortuz, baizik eta berrantolaketa bat emanaz. Aurrerantzean, 1983tik 1992ra ere hainbat aldaketa burutu ziren zigor askatasun gabetzaileei dagokienez. Hala ere, 1944 ko aurrekariak mantendu ziren; adibidez, zigor askatasun gabetzaileen kasuan: “la reclusión mayor, reclusión menor, presidio mayor, prisión mayor, presidio menor, prisión menor, arresto

---

¹¹ Casals, A., *La prisión permanente revisable*, DERECHO PENAL Y PROCESAL PENAL, BOE, 2019, 47.orr..

¹² *Ibid.*, 49 orr.

¹³ *Ibid.*, 50 orr.

¹⁴ Genoves, F. J., *El código penal de 1932*. Tesis doctoral. Universitat de València, 2006.

¹⁵ Casals, A., *La prisión*, *cit.*, 51. orr.

mayor, extrañamiento, confinamiento, destierro; también mantiene la vigencia de la pena de muerte.”¹⁶

1995eko ZK -k datara arte, hogeita hamabi aldaketa jasan izan ditu, eta biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria ezarri da, 1/2015 LO ren bidez. Baieztatu dezakegu, joera erreformatzailea izaera gogortzaile batera bideratuta dagoela, zigor askatasun gabetzaileen gogortzearen eta berme juridikoen murrizpenen bitartez.¹⁷

Gizartean eragiten duten aldaketak, zuzenbidean, eta bereziki zigor zuzenbidean eragin nabaria izan ohi duela ikusi dugu. 1/2015 Lege Organikoa bera ere ez da izango salbuespena, Sanz Mulasen hitzetan: “la renovada confianza en la prisión como la solución a todos los problemas, es un mensaje muy “manido” por todos los grupos políticos”¹⁸

Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria ZK ra gehitzeko asmoa Alderdi Popularraren aldetik zetorren. Jada 2009tik mahaigaineratuta zuten, 2010ean burutuko zen ZK ren erreformako lege proiektu gisara. Amore ematetik urrun, hauteskunde-kanpainako puntu nagusietako bat bilakatu zuten, eta horrela aurkeztu zuten 2011ko hauteskundetan. Azaroaren 20an gehiengo osoarekin irabazi zuen Alderdi Popularrak eta 2012ko otsailean Justizia Ministroak Gorteetan adierazi zuen ZK erreformatuko zutela, biziarteko espetxe-zigorra ezarriz.¹⁹

1995 eko Zk-k erreforma ezberdinak jasan zituen hurrengo urteetan; Alderdi Popularrak gobernuan gehiengoa zuenean onartutako aldaketa batzuk zigorrerantz gogortzea ekarri zuten betearazpenaren iraupena luzatzeagatik, hala ikus daiteke 7/2003 Lege Organikoan; edota zigorrerantz gorakadarekin 15/2003 LO-an.²⁰ 8/2006 LO edota 5/2010 LO izan ziren beste aldaketa nagusi batzuk Espainiar zuzenbidean, 1/2015 LO ra iritsi arte.

Aipatu bezala, interes politikoei (askotan elektoralei) erantzuten diete erreforma penalek, berehala aztertuko dugun 1/2015 LO -ak berak, hitzaurrean horrela dio: “denboraren joanak eta gizartearen eskaera berriek agerian utzi baitute gure araudi

---

¹⁶ *Ibid.*, 52. orr

¹⁷ *Ibid.*, 55. orr

¹⁸ Sanz, N. *Política*, cit., 102. orr.

¹⁹ Serrano, M. I. y Serrano, A., *Constitucionalidad de la prisión permanente revisable y razones para su derogación*. Madrid, Spain: Dykinson, 2017.

²⁰ Antón, J., Álvarez, G., y Rothstein, P. A., “Populismo punitivo en España (1995-2015): presión mediática y reformas legislativas”. *Revista Española de Ciencia Política*, 43. zkia., 2017, 13-36. orr.. Eskuragarri: <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/120915/1/671764.pdf>

penalean aldaketa jakin batzuk egiteko beharra”. Eta testu honetan bertan ezartzen da, Alderdi Popularraren hauteskunde-kanpainako puntu nagusietako bat izan zena: Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria.

Aldaketak aldaketa, 1928an biziarteko espetxe-zigorra indargabetu zenetik, 1995eko ZK-ra arte, hau barne, ez zen berrezarri zigorra. Aldiz, 1/2015 LO -ak, bueltan ekarri zuen: “Erreformaren bidez, espetxe-zigor berri bat sartzen da, espetxealdi iraunkor berrikusgarria, ezohiko larritasun-kasuetan soilik aplikatzekoa. (...) Horrelakoetan, justifikatuta dago ezohiko erantzuna ematea; hots, mugagabeko espetxe-zigorra ezartzea (espetxealdi iraunkorra).”

2.2. Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren (BEZB) ezarpena: 1/2015 LOan

Esan bezala, Espainian biziarteko espetxe-zigorra ezarri zen 1/2015 LO ren bidez, 1928tik indargabetua egon ondoren. Espainiak bazituen zigor berri hau ezarri aurretik zigor luzeak bere ZK an, Europa mailan zigor koderik gogorretakoena izanik.²¹

1/2015 LO ko hitzaurrean pasarte hau ikus dezakegu: “Justizia Administrazioarekiko konfiantza sendotzeko beharraren ondorioz, aurreikusteko modukoak diren ebazpen judizialak bermatzen dituen lege-sistema bat jarri behar da haren eskura; gizarteak, gainera, ebazpen horiek bidezkoak direla hauteman behar du. Xede hori betetzeko asmoz, eta Europako inguruko beste herrialde batzuetako ereduari jarraituz, espetxealdi iraunkor berrikusgarria sartzen da ZK-an larritasun goreneko delituetarako, gauzatutako egitatearekiko zigor proportzionala ezar zedila eskatzen ari baitziren herritarrak.”

Aipatutako pasarteak adierazten du bizi arteko espetxe-zigor berrikusgarriaren aplikazioak justiziarekiko konfiantza areagotzeko helburua duela. Kontraesankorra suerta daiteke ordea, izan ere reforma gogortzaileak lehen aipatu dugun bezala ez diote erantzuten benetako kriminalitate aldaketa kuantitatibo bati.

Hau da, zigor gogorrak bazeuden Espainian eta delitu tasa murrizten ari zen. Beraz, testuak “herritarren eskariari” erantzuten diola esan arren zigor gogorrak ezartzean,

---

²¹ Sanz, N., *Política*, cit., 102. orr.

posible da nahiko irrazionala izatea esaldi hori. Izan ere, zigor luzeekin mesfidantza bazegoen, luzeagoek konfiantza hori lortzea nahiko zaila izan daiteke.

Herritarren nahiak ordezkatzearen aitzakiarean ezin dira ordea edozein politika molde burutu; hala diosku Manzanaresek bere liburuan: “No importa que, según las encuestas, los españoles se pronuncien abrumadoramente a favor de la prisión perpetua revisable. Una modalidad del viejo despotismo ilustrado a través de las urnas”²²

Gainera, herritarren nahiak eta interes politikoak balantzan jartzean, populismo punitiboa izeneko kontzeptura iristen gara, Bottomsek 1995ean horrela definitu zuen: Populismo punitiboa ematen da gobernuak zigor zuzenbidea hiru ideiatan oinarrituta erabiltzen duenean; batetik, zigor handiagoek delinkuentzia murriztuko dutela; bestetik, zigorrek gizarteko adostasun morala indartzen dutela; eta azkenik, hauteskundeetan irabaziak ekar ditzakeela.²³

Hau da, irabazi elektoralak lortzeko, egiten den zigor zuzenbidearen erabilera da hau; modu akritiko batean onartuz zigorren gorakadak, delinkuentziaren beherakada ekarriko duela.²⁴

Zentzu honetan, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak, ZK ren erreformarako legearen aurreproiektuari buruzko txosten bat argitaratu zuen, non argi azaltzen zuen, Espainian BEZB -ren ezarpena ezin zela justifikatu delinkuentzia murrizteko mekanismo bezala; izatez zeuden tasa kriminalak jada indarrean zeuden zigorrekin baxuak zirelako.²⁵

Beraz, BEZB -a *ad hoc* sortutako zigor bat da, iritzi publikoan eragina duten tipo penalak zigortzeko.²⁶ María Alcalé Sánchezen hitzetan: “De esta forma, la política se convierte en un diálogo entre la clase política y sus votantes, convirtiéndose en mera tecnocracia.”²⁷

---

²² Samaniego Manzanares, J. L. (2010). La libertad vigilada. *Diario La Ley*, (7386), 1. de 22 abril 2010, pág. 2.

²³ Bottoms, A., “The Philosophy and Politics of Punishment and Sentencing” Clarkson, C. M. V. -Morgan, R. (eds.) *The Politics of Sentencing Reform* -en, Oxford, Clarendon Press, 1995.

²⁴ Antón, J., “Populismo punitivo”, *cit.*, 5. orr.

²⁵ Hemen eskuragarri:

<https://www.poderjudicial.es/cgpi/eu/Botere-Judiziala/Botere-Judizialaren-Kontseilu-Nagusia/BJKNko-jarduera/Txostena/Informe-al-Anteproyecto-de-Ley-Organica-por-la-que-se-modifica-la-Ley-Organica-10-1995--de-23-de-noviembre--del-Codigo-Penal>

²⁶ Alcalé, M., “La prisión”, *cit.*, 364. orr..

²⁷ *Ibid.*, 353. orr

Zigorren joera punitibistaren atzean, beste fenomeno bat ere aurkitzen da: kasu mediatikoak. Hainbat adibide daude ekintza kriminalen, eta erantzun politiko zein erreforma legalen arteko erlazioa erakusten dutenak; *Marta del Castilloren* izanik entzutetsuenetako bat.²⁸

El País egunkariko “ni olvido, ni perdón”²⁹ artikulua irakurrita kasuaren testuinguruan kokatzen gara: Marta del Castillo 2009ko urtarrilean desagertu zen, 17 urte zituelarik. Hainbat atxiloketa burutu ziren, erailketa egotzita; bertsio ezberdin asko irten ziren eta gorputza ez zen inondik azaltzen, eta horrek sekulako dimentsio mediatikoa eman zion.

Manifestazioak egin ziren egoerak sortu zuen ezin egon sozialari erantzuteko; eta zigorren gogortze bat esatzeko: BEZB -ren ezarpena aldarrikatzen zuten. Alderdi Popularrak, 2011 urteko hauteskunde-kanpainan Marta del Castilloren kasua argudiotzat hartuta, BEZB sartu zuen bere programan. Eta azkenean 2015ean indarrean sartu zen.

Adibide nahiko esanguratsua da ikusteko komunikabideek nola eragiten duten eta alarma sozialari erantzuteko nola erabiltzen diren politika punitibistak.

3. Espainian indarrean dagoen arauketa

Espainiako ZK -k biziarteko espetxe-zigor berriusgarria zigor askatasun gabetzaileetako bat bezala arautzen du 35. artikuluan.

Zehazki, 33. artikuluko 2. a) atalean ikus daitekeen bezala, zigor larri bezala arautzen, da, lehena agertzen delarik, gogorrena izatearen ondorioz.

---

²⁸ Antón, J., “Populismo punitivo”, *cit.*, 15. orr.

²⁹ Castro, C., «Ni olvido ni perdón», *El País*, 22-2-2009. Eskuragarri: http://elpais.com/diario/2009/02/22/sociedad/1235257205_850215.html.

3.1. Zigorren aplikazio eremua

Hasteko, zein kasutan aplikatzen den ikusiko dugu, izan ere hainbat supostu konkreturi erantzuten die, zeinetan beti giza-hilketa edo erailketa bat edo gehiago egongo diren. Hauek dira ZK -k aurreikusten dituen tipo penalak:

140. 1.: Espetxealdi iraunkor berrikusgarria ezarriko da, erailketan inguruabar hauetatik bat gertatzen bada:

1.a Biktima hamasei urte baino gutxiagokoa izatea, edota, haren adina, gaixotasuna edo desgaitasuna kontuan hartuta, bereziki ahula den pertsona bat izatea.

2.a Egileak erailketa egitea biktimaren sexu-askatasunaren aurkako delitua egin ondoren.

3.a Delituaren egilea talde edo antolakunde kriminal bateko kidea izatea.

140. 2.: Bi pertsona baino gehiago hiltzeagatik erailketaren errudun gisa kondenatzen denari espetxealdi iraunkor berrikusgarria ezarriko zaio. Kasu horretan, aplikatzekoa izango da 78 bis artikuluko 1. zenbakiko b) letran ezarritakoa, bai eta artikuluko bereko 2. zenbakiaren b) letran ezarritakoa ere.

485.1.: Norbaitek Erregea edo Erregina hiltzen badu, edota Asturiasko Printzea edo Printzesa, pertsona horri espetxealdi iraunkor berrikusgarria ezarriko zaio.

573 bis: Aurreko artikuluko 1. paragrafoan aipatutako terrorismo-delituei honako zigorrak ezarriko zaizkie:

1.a Kode honetan aurreikusitako gehieneko espetxealdi-zigorra, pertsona hiltzen badute.

605.1.: Norbaitek hiltzen badu atzerriko estatuburu bat edo nazioartean itun batek babesten duen pertsona bat, pertsona hori Espainian dagoen bitartean, orduan, horri espetxealdi iraunkor berrikusgarria ezarriko zaio.

607.1: Genozidio delituak. Norbaitzuek, nazio-, etnia-, arraza- edo erlijio-talde bat edota kideen desgaitasunagatik zehaztutako talde bat oso-osorik edo zati batean suntsitzeko asmoz egintza hauetako bat gauzatzen badute, honako zigorrak jasoko dituzte:

1.a Espetxealdi iraunkor berrikusgarria, taldekide bat hiltzen badute.

2.a Espetxealdi iraunkor berrikusgarria, taldekide baten aurkako sexu-erasorik egiten badute edo 149. artikuluan ezarritako lesioetako bat eragiten badute.

607 bis.2: Gizateriaren aurkako delituak. Aurreko paragrafoan aipatutako biztanleria zibilaren aurkako eraso orokortu edo sistematiko bat egitean:

1.a Espetxealdi iraunkor berrikusgarria, pertsonaren baten heriotza eragiten badute.

Beraz, espainiar ZK-k kasu hauetan aurreikusten du bizi arteko espetxe-zigor berrikusgarria: zaurgarriak diren biktimen erailketan, errege-erreginararen erailketan, terrorismoko heriotza kasuetan, atzerriko estatuburuaren erailketan, eta genozidio edo gizateriaren aurkako delituetarako.

1/2015 Lege Organikoak “ezohiko larritasun-kasuak” kontzeptua erabiltzen du kasu hauek azaltzeko eta horren ondorioz zigorraren ezarpena arrazoitzeko. Batzutan, kasu mediatikoei sortutako presioari erantzuteko bada ere; lehen aipatu bezala korrelazio handia baitako komunikabideen presioa eta erantzun penalekin.

3.2. Zigorraren berrikusgarritasuna

Espainiar Konstituzioak (EK, aurrerantzean) honela dio bere 25.2. artikuluan: “Askatasun bazterte zigorrek eta seguritate neurriek birheziketa eta gizartean bersartzera joko dute eta ez dira izango lan bortxatuak.”

Eta Espetxeen Lege Organiko Orokorrak (aurrerantzean, ELOO) lehen artikuluan hau aipatzen du: Lege honetan araututako espetxe erakundearen helburu nagusia zigor askatasun gabetzaileak ezarri zaizkien horiek berreztea eta gizarteratzea da, bai eta atxilotuak, presoak eta zigortuak atxikitzea eta zaintzea ere.

Biek birgizarteratzea jartzen dute jopuntuan. Funtsezko helburua da hau; horregatik, berrikusgarritasuna beharrezko ezaugarria da biziarteko espetxe-zigorrean. Izan ere, bestela, konstituzioaren eta lege organikoaren aurkakoa izango litzateke.

Hala dio 1/2015 LO ko hitzaurreak: “Zigor berrikusgarria izango da, nolahi ere: kondenaren zati esanguratsu bat bete ondoren –zati horren iraupena egindako delitu kopuruaren eta izaeraren arabera izango da–, betiere zigortuaren gizarteratzea ziurtatuta dagoenean, zigortuak baldintzapeko askatasuna lortu ahalko du, baldintza jakin batzuekin (bereziki, delitu-egitate gehiago ez egitea).”

Aipatu dugun bezala, zigorraren exekuzioaren etetea eskuratu daiteke baldintzapeko askatasunaren bidez. Horretarako, ZK -ko 92. artikulura jo beharko dugu, bertan azaltzen baitira beharrezko baldintzak:

1. Honako eskakizun hauek betetzen direnean, auzitegiak espetxealdi iraunkor berrikusgarriaren betearazpena eteteko erabakia hartuko du:

a) Zigortuak kondenaren hogeita bost urte beteta izatea; edonola ere, bete egin beharko da 78 bis artikuluan araututako kasuei buruz ezarritakoa.

b) Hirugarren graduan sailkatua egotea.

c) Auzitegiak gizarteratzearen aldeko pronostikoa dagoela erabakitzea, espetxe-zentroak eta auzitegiak zehaztutako adituek bidalitako txostenak, bilakaerari buruzkoak, aztertuta, eta honako hauek kontuan hartuta: zigortuaren nortasuna, aurrekariak, egindako delituaren inguruabarrak, delitua berriro eginez gero ukituko liratekeen ondasun juridikoen garrantzia, zigorra bete bitartean izan duen jokaera, zigortuaren familia- eta gizarte-inguruabarrak, eta zigorraren betearazpena eteteak eta ezarritako neurriak betetzeak izan litzakeen ondorioak.

Zigortuak hainbat delitu egiteagatik jaso badu zigorra, c) letran adierazitako eskakizunak aztertzeko, egindako delitu guztiak batera balioetsiko dira.

Auzitegiak ahozko aurkakotasun-prozeduraren ondoren emango du espetxealdi iraunkor berrikusgarriaren zigorra eteteko ebazpena. Prozedura horretan, esku hartuko dute Fiskaltzak eta zigortuak, abokatuak lagunduta.

Batetik kondenaren 25 urte beteta izan beharko ditu, bestetik hirugarren graduan sailkatua egon beharko du, eta azkenik birgizarteratzearen aldeko iragarpen bat eman beharko du auzitegiak. Hau da “preso on” baten kanona bete beharko du espetxetik atera nahi badu: bere gain eroriko da legearen pisu guztia.³⁰

---

³⁰ Alcalá, M., “La prisión”, *cit.*, 363. orr..

Pronostikorako hainbat baldintza hartuko dira kontuan, zigortuaren nortasunarekin harremana dutenak: aurrekariak, delituaren inguruabarrak, ondasun juridiko horien garrantzia etab.³¹

Arau orokorra aipatu ditugun baldintzak dira, baina 78 bis artikuluan salbuespenak aurreikusten dira gutxieneko segurtasun-epeari dagokionez:

1. Subjektuari kondena ezarri bazaio delitu bi edo gehiago egiteagatik, eta gutxienez delitu horietatik bati legeak espetxealdi iraunkor berrikusgarria ezartzen badio, honako hauek bete beharko dira hirugarren graduan sailkatzeko:

a) Espetxean gutxienez hemezortzi urtean egon izana, zigortuari hainbat deliturengatik ezarri diotenean zigorra, baldin eta delitu horietatik bat espetxealdi iraunkor berrikusgarriarekin zigortuta badago, eta ezarritako gainerako zigorren batura bost urte baino gehiago bada.

b) Espetxean gutxienez hogeitaz urtean egon izana, zigortuari hainbat deliturengatik ezarri diotenean zigorra, baldin eta delitu horietatik bat espetxealdi iraunkor berrikusgarriarekin zigortuta badago, eta ezarritako gainerako zigorren batura hamabost urte baino gehiago bada.

c) Espetxean gutxienez hogeita bi urtean egon izana, zigortuari hainbat deliturengatik ezarri diotenean zigorra, baldin eta gutxienez delitu horietatik bi espetxealdi iraunkor berrikusgarriarekin zigortuta badaude, edota delitu horietatik bat espetxealdi iraunkor berrikusgarriarekin zigortuta badago eta ezarritako gainerako zigorren batura hogeita bost urte edo gehiago bada.

2. Kasu horietan, zigorra betetzeko falta den zatiaren betearazpena eten ahal izateko, zigortuak honako hauek beteta izan beharko ditu:

a) Gutxienez hogeita bost urteko espetxealdia, aurreko zenbakiko a) eta b) letretan azaldutako kasuetan.

b) Gutxienez hogeita hamar urteko espetxealdia, aurreko zenbakiko c) letran azaldutako kasuan.

3. Kode honetako II. liburuko XXII. tituluaren VII. kapituluko antolakunde eta talde terroristei buruzko delituen eta terrorismo delituen kasuan, edota antolakunde kriminalen barruan egindako delituetan, zigortuak gutxienez honako hauek bete beharko ditu hirugarren graduan sailkatzeko: hogeita lau urteko espetxealdia, lehenengo zenbakiko a) eta b) letretan azaldutako kasuetan, eta hogeita hamabi urteko espetxealdia, lehenengo zenbakiko c) letran azaldutako kasuan.

---

³¹ Fernández, D. eta Martínez, G., *Código Penal: Parte general*, Barcelona, Ediciones Experiencia, 2020, 451.orr..

Kasu horietan, zigorra betetzeko falta den zatiaren betearazpena eten ahal izateko, zigortuak gutxienez hogeita zortzi urteko espetxealdia beteta izan beharko du, lehenengo zenbakiko a) eta b) letretan azaldutako kasuetan, eta hogeita hamabost urte, lehenengo zenbakiko b) letran azaldutako kasuetan.

Laburbilduz, lehenik hirugarren graduan sailkatu behar da etetea lortzeko, horretarako ezarritako epeak hauek dira: 18, 20, 22, 24 edo 32 urte igarotzea kartzelan, kasuaren arabera. Kasu horietan, zigorra betetzeko falta den betearazpanaren etetea lortzeko, ondorengo epe hauek bete behar dira: 25, 28, 30 edo 35 urteko gutxieneko epea, hain zuzen.

Beraz, hirugarren graduan sailkatu eta berrikuspenerako gutxiengo epeak bete behar dira. Bi hauei, hirugarren baldintza bat gehitu behar zaie: birgizarteratzearen aldeko pronostiko bat eman beharra.

Auzitegiak aipatutako baldintzak betetzen ez direla dioen kasuetan, ofizioz bi urtetik behin berrikusi beharko du. Hala ere, berrikuspen hau zigortuak eskatzen duen bakoitzean burutu beharko da. Auzitegiak urtebeteko gutxienezko epea ezarri dezake ordea, hurrengo berrikuspenera arte.³²

Azkenik, auzitegiak ebazten badu zigortuak aske gelditzeko eskakizunak betetzen dituela, baldintzapeko askatasunaren 5-10 urteko epea finkatuko du (ZK-ko 92.3. art), eta, epe horretarako kontrol-baldintzak eta -neurriak ezarri ditzake. Batetik, gizartearen segurtasuna bermatzeko izan daitezkeenak, eta, bestetik, zigortuari gizarteratzeko azken fase horretan laguntzekoak.

4. Konstituzionaltasunaren auzia

4.1. Doktrinaren ikuspuntua

---

³² Juanatey, C., "Una "moderna barbarie": la prisión permanente revisable", *Revista General del Derecho Penal* (20), 2013, 2.orr..

Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren ezarpenak hainbat eztabaida sortu ditu gizartean, eta aldeko zein kontrako iritzia daude. Aipatu dugun populismo punitiboa ere askotan izan da eztabaida gai zigor hau jorratzean. Doktrinak, ordea, badu beste auzi bat ere jorratzeko: zigorraren konstituzionaltasuna, hain zuzen.

BEZB EK-ren aurkakoa dela pentsatzeko hainbat arrazoi daude: birgizarteratzearen printzipio nagusiaren aurkakoa dela pentsa daiteke; gizagabetasuna ere leporatzen zaio; eta zehaztasun eta legezotasun printzipioen urraketa ematen dela ere bai. Gainera askatasunerako eskubideaz gabetzen du, proportzionaltasun printzipioa errespetatu gabe. Beraz, birgizarteratzea jopuntu duen espetxe sistema batean ez da eraginkorra.³³

4.1.1. Birgizarteratzearen printzipioa (EK 25.2. art.)

Birgizarteratzeari dagokionez, espetxe-zigorren kasuan, bai EK-k eta baita ELOO-k ere, argi uzten dute helburu nagusia presoaren birgizarteratzeko prestatzea dela; hau agindu konstituzional bat da. Hala dio EK -k 25.2. artikuluan: “Askatasun baztertzeko zigorrak eta seguritate neurriak birheziketa eta gizartean bersartzera joko dute.”

Zigor baten luzerak birgizarteratzeko helburuarekin zerikusi handia du, izan ere, gero eta luzeago izan zigorra, orduan eta zailagoa izango da agindu honi modu eraginkorrean erantzutea. Are gehiago BEZB ren kasuan, bukaera zehaztu gabeko zigor baten aurrean kokatu behar garelako; edota betierekoa izan daitekeena.³⁴

Zehaztasun falta hori dela eta, BEZB ak, arrisku handia izan dezake biziarteko zigor bat izaten amaitzeko; horregatik, birgizarteratzearekin bateraezina dela esan daiteke. Beraz, gaur egun, zigor honen aldeko iritzia dutenek, ezin dute bat egin birgizarteratzearen printzipioarekin.³⁵

Arestian aipatu dugun bezala, BEZB aren arauketan, zigorra berrikusteko barneratua hirugarren graduan sailkatuta egon behar da, bakoitzari dagokion berrikuspenerako gutxiengo epea beteta eta birgizarteratzearen aldeko pronostiko bat izan behar du.

---

³³ Arroyo, L., Lascaraín, J. A., Pérez, M. (Ed.) eta Rodríguez, C. (Coord.), *Contra la cadena perpetua*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2016.

³⁴ Juanatey, C., “Política criminal, reinserción y prisión permanente revisable”, *Anuario de Derecho Penal y Ciencias Penales* (65), 2012, 148.orr.

³⁵ *Ibid.* 149. orr.

Hau da, epe luzea igaroko da berriusgarritasunera iritsi arte, horrek izan ditzakeen ondorio kaltegarriekin barneratuarengan.

Esan bezala, zigor luzeak oztopo nabaria dira birgizarteratzeko, eta horretan eragin handia dute espetxeko baimenak lortzeko, hirugarren graduan sailkatzeko eta azkenik baldintzapeko askatasuna lortzeko igaro beharreko epe luzeek, izan ere, zigorraren iraupena luzatzea besterik ez dute ekarriko.³⁶

Hori guztia kontuan izanda, zigor luzeek pertsonarengan birgizarteratu ahal izateko urratsak ematea ezinezko bihurtzen dutela ulertzen da. Gainera, barneratuak espetxeko eremuan izaten dituzten euren arteko harremanek ere ez dute laguntzen birgizarteratzera bidean, izan ere, delinkuentzia areagotzen den eremu bat da espetxea bera.³⁷

Vives Antonek, Auzitegi Konstituzionaleko (AK, aurrerantzean) lehendakari ordea zenak, artikulua baten jaso zituen hitzetan: "Potenzialki betirako askatasunaz gabetzearen ideiak talka egiten du, nire ustez, hausnarketarako eta arrazoiketarako gai den gizakiaren irudiarekin, beti aldatu eta bere bizitza arrazionaltasun minimo batzuen arabera zuzendu dezakeen izaki gisa. Irudi horrek, ordenamendu demokratikoen muinean datzanak, ezin du, nire ustez, betiko askatasun-gabetzea haien baitan anomalia inkongruentea dela ondorioztatu besterik egin."³⁸

Zigor honen ezarpenak birgizarteratzearen printzipioa urratzen duenaren beldurrak, legegileari justifikazio behar bat sortzen dio. Horregatik, BEZB Espainiar legedian sartzerakoan, 1/2015 LO aren bidez, legegileak saiakera bat egiten du erakusteko ez duela birgizarteratzearen printzipioa urratzen, berriusgarritasuna medio. Hau guztiz ulergarria gerta daiteke, zigor honen izaerak aipatu berri dugun agindu konstituzionala urratzeko arriskua duelako.³⁹

Beraz, esan daiteke, doktrinaren gehiengoaren ikuspuntutik, BEZB Espainiar legedian sartzea EK -ko agindu baten aurka doala, birgizarteratzea helburu ez duen zigor bat delako.

---

³⁶ *Ibid.* 149. orr.

³⁷ Pascual Matellán, L.. (2015). *La prisión permanente revisable. Un acercamiento a un derecho penal deshumanizado*. Clivatge. Estudios i testimonis sobre el conflicte i el canvi socials, 3, 62. orr.

³⁸ Vives, T., *La injerencia, el error y el silencio*, Tribuna Libre, 2010.

<https://www.almendron.com/tribuna/la-injerencia-el-error-y-el-silencio/>

³⁹ Pascual Matellán, L.. (2015). *La prisión permanente revisable. Un acercamiento a un derecho penal deshumanizado*. Clivatge. Estudios i testimonis sobre el conflicte i el canvi socials, 3, 56. orr.

4.1.2. Zigor gizagabe eta iraingarrien debekua (EK 15. art.)

EK -ko 25.2. artikularekin lotura handia duen beste printzipio bat ere auzitan jarri beharra dago, konstituzionaltasunaren alderdia ondo aztertzen saiatzeko: zigorren gizatasuna.

EK-ko 15. artikulua honela dio: “Pertsona guztiek bizitza eta osotasun fisikoa eta moralerako eskubidea dute, eta inoiz ezin dira meneratu torturetara ez eta zigor edo tratu gizagabe edo iraingarrietara. Heriotza zigorra baztertuta geratzen da, salbuespen bezala gerrateetarako Armadako zigor legeek zer erabakitzen duten albo batetara utziz.”

Printzipio hau EK 10.1. artikularekin zuzenki lotuta dago, giza duintasunaren errespetua: “Pertsonaren duintasuna, hari dagozkion eskubide ukiezinekoak, nortasunaren hazkunde librea, lege begirunea eta besteekiko eskubideak ordenu politikoa eta giza bakearen oinarriak dira.”

Doktrinaren gehiengoak adostasuna erakusten du zigor honen eta zigor gizatiarren arteko bateraezintasunarekin; alde batetik, barneratua Estatuaren menpeko objektu bilakatzen duelako; eta bestetik, zigor ankerra eta jasanezina delako.⁴⁰

Aipatu berri dugun birgizarteratzearen fenomenoak zigor gizatiarra izatearekin lotuta joan behar da; izan ere, birgizarteratzea bateraezina da zigor edo tratu gizagabe eta iraingarriekin (EK 15. art). Birheziketa bermatzen duten baliabideak beraiek direlako kutsu gizatiarra ematen dietenak zigorrari.⁴¹

Zigor bat gizagabea izango da barneratuaren birgizarteratzea ekiditen duenean. Beraz, ez da zigor gizagabea izango berriusgarritasuna ematen bada; hau ordea aukera soil bat da. Horregatik, zigor luzeen ondorioz barneratuek sekulako kalte eta hondatze psikologikoak izan ditzakete.⁴² Izan ere, luzera horren eta zehazgabetasunaren bitartez, biziarteko espetxe-zigorrak esperantza kentzen dio barneratuari askatasuna lortzeko.⁴³

---

⁴⁰ Daunis, A., “La prisión permanente revisable. Principales argumentos en contra de su incorporación al acervo punitivo español”, *Revista de Derecho Penal y Criminología*, (10), 2013, 84.orr.

⁴¹ García, N., “Razones para la inconstitucionalidad de la prisión permanente revisable.” *Revista general de Derecho Penal*. 1698-1189 (28), 2017, 23.orr..

⁴² Prieto, M., *La constitucionalidad de la Prisión Permanente Revisable*, Gradu Amaierako Lana, Universidad de La Laguna, 2018.

⁴³ Gonzalez, T., “¿Sería inconstitucional la pena de prisión permanente revisable?”, *Revista del Instituto Universit. de investigación en Criminología y Ciencias Penales de la UV*, 1989-6352, 2013, 10.orr..

Berrikusgarritasuna aukera bat den heinean, biziarteko zigor bat izatea posible da eta beraz, serioki zalantzan jartzen du 15. artikuluko agindu konstituzionala: zigor gizagabeak ezartzearen debekua. Etorkizun aske bat lortzeko esperantza galtzera bideratzen du barneratua; izan ere jomuga oso urrun aurkitzen da eta ziurtasun falta nabariarekin.⁴⁴

Biziarteko espetxe-zigorra gizagabea izango da, gizakia gizaki bilakatzen duen ezaugarriaz gabetzen duelako; bere askatasunaz. Hondatze psikiko larria sortzen dio; eta nortasunean sekulako kalteak, zeinak bere gaitasun kognitibo eta sozialetan eragiten duen. Honekin guztiarekin sorturiko kalteak, gorputz-zigor batek sor lezakeen kaltearekin alderatzea ahalbidetzen digu.⁴⁵

Ferrajolik, “Derecho y Razón” liburuan, galdera hau planteatzen du: “Ba ote du zentzurik presoan espetxean mantentzeak hainbeste urte igaro ondoren zigorraren ezarpenetik, jadanik, guztiz beste pertsona bat denean?”⁴⁶

Bada, horrela erantzuten du: “Zigor luzeegien ondorio zital bat da pertsonen aldaketa, eta egiturazko arazo bat da gainera; izan ere espetxean pertsona eta nortasunen aldaketa, salbuespen izatetik urrun eguneroko ogia da.”⁴⁷

Zigorren gizagabetasuna neurtzeko sortu dezakeen kalte edo mina hartzen bada kontuan, ikusitakoa ikusita, doktrinaren hitzetan esan daiteke gizagabea eta ankerra dela zigor hau.⁴⁸

Beraz, zigorren honen konstituzionaltasuna zalantzan jarri beharko da zigorraren izaera gizatiarrari dagokionez ere.

4.1.3. Legezketasun eta zehaztapen printzipioa: “*lex stricta*” (EK 25.1. art.)

Aurretik aipatu dugun ziurtasun falta horrek berak, aztertzeko beste puntu baten aurrean kokatzen gaitu: zehazgabetasun juridikoa. Izan ere, barneratuak ez du zigor ziur bat beteko; aitzitik, biharamun ezezagun bat izango du eta exekuzioaz arduratzen diren organoekin hartu-emanen ibil beharko du.⁴⁹

---

⁴⁴ Lascuráin Sánchez, J.A. (2018) *Manifiesto contra la Prisión Permanente Revisable*.

⁴⁵ Arroyo, L., *Contra, cit.*, 29. orr.

⁴⁶ Ferrajoli, L., *Derecho y Razón. Teoría del garantismo penal*, Editorial Trotta (6), Madrid, 2004, 407. orr.

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ Arroyo, L., *Contra, cit.*, 29. orr.

⁴⁹ Juanatey, C. “Política criminal”, *cit.*, 141. orr.

EK 25.1. artikulura jotzen badugu: “Ezin da inor kondenatu edo zigortua izan ekintza edo usteengatik berauek egiteko unean delitu, huts edo arau hauste administratiboak izan ez badira, une hartan zutik dirauen legearen arabera.” Latinez “lex stricta” bezala ezagutzen den zehaztapen eta legezkotasunaren printzipioaren aurrean kokatzen gara, beraz.

Zuzenbide Estatu batean behar-beharrezkoa da arau-hausteak eta hauei dagozkien zigorrak, legean ongi eta garbi azalduta egotea. Izan ere, hau gabe, hiritarren askatasunaren aurka egiten da; izan ere, ez da garbi azaltzen noiz izango den askatasunaz gabetua.⁵⁰

“*Nullum crimen, nulla poena, sine lege*”; hau da, ez dago deliturik, ez zigorrik, aurretiazko lege gabe. Printzipio honek ziurtasun bat eskatzen du, BEZB -k ematen ez duena.⁵¹

Berrikusgarritasuna eman dadin ezarritako epeen zabaltasuna, eta birgizarteratzeko pronostikorako baldintzen nahasiak, zehaztasun gabezia nabaria dakarte.⁵² Eta, berrikusgarritasuna bera, baldintza gisa, nolabait zehazgabetasun horren arrazoia izango da, izan ere aukerazkoa izango da, eta behin berrikusitakoan erabakiko da. Beraz, izaera zalantzakorra mantenduko du.⁵³

BEZB ri dagokion zehaztasun falta honek hainbat zalantza sortzen ditu. Horren aurrean Ferrajoli-k galdera hau formulatu zuen *Derecho y Razón* liburuan: “Zilegi ote da espetxe administrazioaren partetik, edota epailearen partetik; zigorra handitzea edo murriztea tratamenduaren bilakaeraren arabera?”⁵⁴

Izan ere, ikusi dugu berrikusgarritasuna ez dela halabeharrezko baldintza bat, aukerazkoa dela, eta izaera ez ziurra duela. Birgizarteratzearen aldeko pronostikoaren beharra izanik faktore determinatzaileetako bat.

Beraz, esan daiteke, doktrinaren gehiengoaren iritziz, legezkotasunaren eta zehaztasunaren printzipio konstituzionalen aurka egiten duela zigor honek, zigorraren igarotzearekin berarekin aldatu daitekeen zigorra izatean.

---

⁵⁰ Arroyo, L., *Contra, cit.*, 49. orr.

⁵¹ García, N., “Razones para”, *cit.*, 11. orr.

⁵² *Ibid.*

⁵³ Arroyo, L., *Contra, cit.*, 50. orr.

⁵⁴ Ferrajoli, L., *Derecho y Razón, cit.*, 406. orr

4.1.4. Proporzionaltasunaren printzipioa eta askatasunerako eskubidea (EK 17. art.)

Zigorraren zehazgabetasunak presoarengan eragin kaltegarriak egiteaz gain, proporzionaltasunaren aurka jotzen du; eta berdintasun printzipioa (EK 14. art) urratzera hel liteke; izan ere, ez da berdina izango zigor honen iraupena zigortzean zuen adinaren arabera.⁵⁵

Arau haustearen eta zigorraren artean ordainsari lotura bat sortzen da, honek legegilearen eta ondoren epailearen zehaztapena behar dituelarik, zigorraren zehaztapen konkretua lortzeko, delituaren larritasunaren eta izaeraren arabera. “*Poenā debet commensurari*”, hau da, proporzionaltasun printzipioa bete behar da.⁵⁶

Zigor honen ezarpena, gainontzeko presoek izaten dituzten zigorreko ezberdina da desproporzionaltasun larri bat ematen delako. Arau-haustearen eta horren ondorioz jasotako zigorraren arteko proporzionaltasuna urratzen da, hain zigor larria ezartzean, birgizarteratzeko abagunerik sortu gabe. Presoaren neutralizazio bat lortu nahi da soilik, horretarako biziarteko zigorra ezartzea behar bada ere.⁵⁷

Baina praktikan, kontuan izan beharko litzateke, zigorren laztasuna ez dela delituak burutzea ekiditeko modurik eraginkorrena; baizik eta zigorraren ezarpenaren hutsezintasuna.⁵⁸ Beraz, zigor luzearen ezarpenak, soilik, delitugileak ordain dezan izango du helburu.

Hainbat delituren kasuan, derrigorrezkoa da zigor honen ezarpena, beraz, inguruabarren gora-beherak ez diote emango epaileari nahiko diskrezionalitate delitugilearen ezaugarrietara egokitzeko.⁵⁹

Espainiako ZK-k baditu zigor honen beharrezkotasunik gabe ere, epe luzeak dituzten zigorrak, beraz, BEZB-rekin lortu nahi diren helburuak, bestela ere beteta egongo dira. Horregatik, eta aipatutako guztiagatik, esan daiteke proporzionaltasun gabezia bat dagoela BEZB a eta zigortu nahi diren tipoen artean.⁶⁰

---

⁵⁵ Cámara, S. “Crónica y crítica de la implementación de la prisión permanente revisable en la reforma penal española(2012-2015)”, *Revista Aranzadi Doctrinal num.4/2016*, 2016, 25. orr..

⁵⁶ Ferrajoli, L., *Derecho y Razón*, cit., 398. orr

⁵⁷ Daunis, A., “La prisión”, cit., 73. orr.

⁵⁸ Beccaria C., *De los delitos y de las penas, con el “Comentario” de Voltaire*. Alianza Editorial (3), 2014, 20. orr..

⁵⁹ Arroyo, L., *Contra*, cit., 42. orr.

⁶⁰ *Ibid.*

Horrek askatasunerako eskubidera garamatza, EK 17. art: “Edozein pertsonak askatasun eta seguritate eskubidea du. Inori ez zaio askatasunik galaraziko, artikulua honetan agintzen dena betetzen ez baldin bada eta beste jazoeretan legeak adierazten duen eran.”

Izan ere, aipatu dugun bezala, askatasuna modu ez proportzionalan kentzerakoan, askatasunerako eskubidearen aurka doa. Noski bi printzipio hauek batera hartu beharko dira kontuan BEZB aren konstituzionaltasuna zalantzan jartzeko.

Auzitegi Konstituzionalak esan bezala, askatasunaren aurkakoa izango da zigor bat, ezin denean proportzionalki egokitu zigorraren inguruabarretara; hau da, larritasun gutxiagoko kasu batera aplikatzeko aukera ezberdinik ez dagoenean.“ (STC 136/1999, de 20 de julio, FJ 30)⁶¹

Lanaren sarreran esan bezala, errepikapenak balio dezala, Beccariaren hitzetan: “todo acto de autoridad de hombre a hombre, que no se derive de la absoluta necesidad, es tiránico.”⁶² Honekin, proportzionaltasunaren ezinbestekotasunari eginez erreferentzia, izan ere, autoritarioa eta tiranikoa da, beharrezkotasunik gabeko zigor zitalak ezartzea, beste aukerak edukita.

4.1.5. Ondorioa

Beraz, ondorio orokor gisa, aipatutako printzipio guztiak kontuan izanik, doktrinaren gehiengoaren alderditik ikus daiteke, zigorraren gehiegizko larritasuna azpimarratzen dela.

Oinarrizko eskubideak eta agindu konstituzionalak urratzen dituen zigor bat dela argudiatzen dute; birgizarteratzearen printzipioa (EK 25.2. art), zigor gizagabeen debekua (EK 15. art.), zehaztapen eta legezketasun printzipioa (EK 25.1.art.), askatasunerako eskubidea (EK 17. art) edota berdintasun printzipioa (EK 14. art.) urratzen dituelako.

---

⁶¹ Erdozia, A., *La incorporación de la prisión permanente revisable al ordenamiento jurídico español y su inconstitucionalidad*. Gradu Amaierako Lana, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 2017, 35. orr..

⁶² Beccaria C. *De los delitos, cit.*, 42. orr..

4.2. Konstituzio-kontrakotasuneko helegitea

2015ean, 1/2015 LO indarrean sartu ostean, talde parlamentario gehienek konstituzio-kontrakotasuneko helegite bat tarteratu zuten Auzitegi Konstituzionalaren aurrean, LO honek Espainiar araudian ezartzen zuen BEZB -ren aurka. 3866-2015 konstituzio-kontrakotasun helegitea, hain zuzen.

Auzitegi Konstituzionalako plenoak, konstituzio-kontrakotasuneko helegitea izapidetzea onartu zuen 2015eko uztailaren 21ean. Helegite hau talde parlamentario ia guztietako 50 diputatu baino gehiagok sustatua izan zen: PSOE, Convergencia i de Uni6n, IU, edota EAJ-PNV besteak beste.

Auzitegi Konstituzionalaren Lege Organikoko 34. artikulua dionaren arabera, Diputatuen Kongresuari eta Senatuari, euren presidenteen bitartez; eta Gobernuari, Justizia ministroaren bitartez aurkeztutako helegitea eta dokumentuak helarazi zizkieten, beharrezko alegazioak egiteko hamabost eguneko epean.

BEZB -ren konstituzionaltasuna zalantzan jartzen zuten atalei erreparatu zieten helegitea motibatuz; hala nola: zigor ez gizatiarren edo iraingarrien debekua; askatasun pertsonalerako eskubidea zuzenki erruntasun eta proportzionaltasun printzipioekin lotuta; legezkotasun printzipioa; eta birgizarteratzearen aldeko agindua.

Konstituzio-kontrakotasuna arrazoitzeko oinarri juridiko materialari erreparatuz, honako puntu hauek hartzen ditu kontuan:

- a) Zigor gizagabeen edo iraingarrien debekua urratzea; EK ko 15. artikuluan eta Giza Eskubideen Europako Hitzarmeneko 3. artikuluan aurreikusten dena.

Biziarteko espetxe-zigorrek, aske geratzeko itxaropena kentzen duela diote eta beraz, gizagabea dela argudiatu daitekeela, zigortuaren duintasunaren aurka jotzen duelako. Barneratua betirako autonomiaz gabetzen du, sekulako ondorio psikiko kaltegarriak ekar ditzakeelarik. Gainera, horrek nortasunaren hondatze larri bat suposa dezake; gorputz izaerako zigorrek sortu ditzaketan ondorioekin alderatzeraino.

Are gehiago, berrikusgarritasunak zigorra ez duela gizatiar bilakatzen diote, alde batetik, betierekoa izan daitekeelako, eta bestetik, presoaren autonomiatik at dauden faktoreak hartzen direlako kontuan.

Gainera, zigorraren etetea amaitu eta berriz espetxeratzeko ez da behar berrerortzerik, aitzitik, birgizarteratzearen aldeko pronostikoa emateko aztertu ziren ezaugarrietako bat aldatuz gero nahikoa izango da, eta espetxera itzuli beharko da. Eta hauetako gehienak ez direla zigortuen menpe egoten esaten dute helegitean.

- b) Erruduntasun eta proportzionaltasun printzipioen urraketa; eta beraz, EK ko 17. artikuluan aurreikusten den askatasunerako eskubidearena.

Argudio honetarako hiru alderdi aipatzen dituzte helegitean:

Batetik, zigor honek ez duela erabilerarik, ez eta beharrezkotasun sozialik. Izan ere estatistika kriminalek Espainiako delinkuentzia tasa oso baxua dela adierazten dute; baita BEZB ezarrita duten herrialdeena baino baxuagoa ere.

Bestetik, erregimen juridikoari dagokionez, zigorra ezarriko duen auzitegiak ezin duela zigorraren neurria egokitu delituaren ezaugarrietara, zigor zehaztu gabe bat izango baita beti; derrigorrezkoa eta alternatibarik gabekoa izanik aurreikusten den tipo penaletan. Horrela proportzionaltasuna ezin bermaturik.

Azkenik, zigorra ez dagoela graduatzerik. Mugarik ez izatean aurreikusita legean ezin direla inguruabarrak kontuan hartu eta beraz, ezin direla zigorrean aldaketak ezarri ahalik eta zigor egokiena izateko. Honek, askatasunaren gabetze desproporzionatu bat ekartzen du, aringarriak ez direlako kontuan hartzen.

- c) Zigorraren zehaztapenerako aginduaren urraketa, zeinak EK ko 25.1. artikuluan jasota, zigorren legezkotasuna bermatzen duen.

Zehaztapenari dagokionez, gutxiengo muga soilik ezartzen da, eta benetan betetako denboraren kuantifikazioa *a posteriori* ezartzen da

baldintza baten menpe, baldintza ez zehatz bat: birgizarteratzearen aldeko pronostikoa.

Honi gehitu behar zaio, pronostiko hau egiteko erabilitako ezaugarrietako bat aldatuz gero, etetea amaituko dela oraindik baldintzapeko askatasuneko epean badago, eta hau gauza dadin ez dela behar berrerortze bat eman dadin ere. Oso zabalak eta antzuak diren terminotan oinarritzen da berriusagritasuna; eta zigor zehaztu gabe batean balikatzen da.

- d) Birgizarteratzeko agindu konstituzionalaren urraketa, EK ko 25.2. artikuluan aurreikusia.

Espetxe-zigorren helburua birgizarteratzera bideratu behar dela diote. Barneratuari mugatuko zaizkion eskubideak zentzuzkoak izan beharko direla eta ezingo dutela birgizarteratzeko helburuaren aurka jo.

Baina, birgizarteratzearen agindu konstituzional hori betetzen ote den dudan jartzen dute zigor honekin; izan ere, hirugarren gradura sailkatzeko eta baldintzapeko askatasuna lortzeko bete beharreko gutxiengo epeak luzeegiak dira, eta honek beharrezko baldintzak betetzea eta espetxe onurak lortzea oztopatzen duela diote.

Gainera, zigorraren etetea baldintzapeko askatasunaren menpe gelditzen da, eta horrek jadanik oso luzea den zigor bati beste 5-10 urte arteko betearazpen bat gehitzen dio; horrela ia betiereko zigor baten izaera ematen diolarik, eta horrek luzaroan Estatuaren *ius puniendiaren* menpe egotera kondenatzen dutela diote.

Azkenik, baldintzapeko askatasunera heldu ahal izateko irizipidearen zehazgabetasunak, hau da pronostikoaren zehaztasun faltak, iruzurrezko bilakatzen du askatasuna lortzeko esperantza oro; eta beraz, betiereko zigorra izateko aukera indartzen du.

4.3. Auzitegi Konstituzionalaren epaia

Auzitegi Konstituzionaleko plenoak, 2021eko urriaren 6an epai bat eman zuen 2015ean tarteratutako konstituzio-kontrakotasuneko helegiteari erantzunez, 169/2015 epaia hain zuzen (STC 169/2015).

Zazpi aldeko boto agertzen dira; halaber, hiru kontrako iritzi daude boto partikular partekatu bat mahai-gaineratu dutenak. Are gehiago, azken hiru magistratu horietako batek, Cándido Conde-Pumpido Touró jaunak, beste boto partikular bat gehitu du epaira.

169/2015 epaiak, 3688-2015 konstituzio-kontrakotasun helegiteari erantzuten dio; zeinak esan bezala 1/2015 LO -aren hainbat atalen aurka eginez, BEZB-ren konstituzio kontrakotasuna adierazi duen.

Auzitegi Konstituzionaleko plenoak, helegiteari erantzunez emandako epaian ez du onartu konstituzio-kontrakotasun helegitea, horrela BEZB ren konstituzionaltasuna onartuz.

Hasieratik, argi uzten dute, estatuko abokatuaren alegazioei men eginez, helegiteak motibazio falta nabarmena duela, esanez ez dituela adierazten benetan inpugnatutako artikuluen konstituzionaltasun faltaren arrazoiak, eta beraz, eskasa dela adierazpena.

Horretarako ondorengo oinarri juridikoa erabiltzen du:

- a) Helegitean aipatzen diren arrazoei dagokienez, lehenik zigor ezgizatiar edo iraingarrien debekuari (EK 15. art.) egiten diote erreferentzia, giza duintasunaren errespetuaren oinarritzko eskubidearekin (EK 10.1. art.) lotuta, horretarako bi alderdiri erreparatuz.

Batetik, biziarteko zigorra izatearen arriskua hartu behar dela kontuan diote: Zigor baten gizatiartasun-falta ez dela soilik haren luzerarengatik determinatzen, baizik eta haren exekuzioak sor ditzakeen minengatik eta umiliazioarengatik.

Gainera, aurrekari historikoen faltan, inguruko herrialdeei erreparatzea dagokigula aipatzen dute. Horregatik, zuzenbide konparatuak erakutsiko digu europar herrialde askotan dagoen zigor mota dela hau.

Baita ere, gehitzen dute, zigorraren izaera gizatiarra bermatuta dagoela, auzitegiak, aldizka, presoaren bilakaera pertsonala eta birgizarteratzeko beharrezko baldintzak betetzen dituen aztertzen dituen unetik.

Beraz, zigor gizatiarra izateko, berriusgarria izan beharko da, askatasuna lortzeko esperantza sortu behar du, askatasun hori lortzeko ibilbidea argi azaldu beharko da hasieratik eta espetxe tratamendua hartzeko aukera izan beharko du presoak. Hau guztia egiten denez, alderdi hau bermatua gelditzen da.

Bestetik, zigorraren samingarritasunari dagokionez: helegitean hainbeste denbora espetxean pasatzeak sortu dezakeen hondatze psikiko eta fisikoa, eta berriusgarritasunaren sistemak sor dezakeen ziurgabetasuna aipatzen dira.

Horren aurrean, estatuko abokatuak, jadanik espetxe tratamenduan dauden irteera baimenek eta hirugarren gradurako sailkapenak, nahikoa lan egiten dutela adierazten du, zigorraren gizatasuna bermatzeko.

Eta epaian, espetxe sistemaren progresibitateak eta egokitzapenak barneratuaren ezaugarri indibidual eta bere beharretara begira nahikoa lan egiten duela adierazten da, sortu daitezkeen kalte eta hondatze horiei aurre egiteko.

Beraz, beharrezko baldintza hauek betetzen direnez, EK 15. art. eta EK 10. art. -ren urraketa ezeztatzen dituzte.

- b) Ondoren proportzionaltasunaren auzian sartzen da, askatasun pertsonalerako eskubidea (EK 17. art) eta legezkotasun printzipioa (EK 25.1. art.) aztertuz.

Helegitean, auzi honi dagokionez, kriminologikoki ez dela bilakaerarik egon espainiar errealitatean adierazten dute, eta beraz, hau ezingo dela justifikazio bat izan. Gainera, proportzionaltasun eza, gehiegizko zurruntasuna eta zigor zehaztu gabea izatea azaleratzen dituzte.

Epaiko erantzuna garbia da, izan ere 1/2015 LO aren hitzaurrean esaten den bezala, larritasun handiko supostuetan soilik aplikatzen den zigorra izateak justifikatzen duela diote. Eta gutxi balitz, berrikusgarritasunera lotuta dagoela.

BEZB giza askatasunaren eskubidearen aurka doan baieztapenaren aurrean, epaiak adierazten du desproporzionaltasun hori soilik kasu baten emango dela: eskubideak gutxiago urratzen dituzten zigorrek emaitza berdinak lortzen dituzten kasuetan, BEZB aplikatuz gero. Soilik orduan izango da gehiegizko neurria.

Zigor honen helburua ezohiko erantzun bat ematea dela diote, delitu larrienen aurrean, beste zigorrekin lortu ezin daitekeen helburu bat izanik. Horregatik gogortze honen arrazoa. Gainera, honekin, oraindik birgizarteratzeko prest ez dauden barneratuak ez kaleratzea bermatuko dela, berrerortzea saihesteko asmotan.

Delitu hauen larritasunaren ondorio zuzena da zigor honen beharra, eta epezkako sistemak, beharrezko konstituzionaltasuna ematen dio. Horren ondorioz, zigorraren helburua ez da izango barneratuak bere ekintzen ondorioak ordaintzea edo mendeku izaerako zigor bat. Aitzitik, delitua burutzean urratzen dituen ondasun juridikoaren garrantzia hartzen duela kontuan baieztatzen dute.

Zigorraren zurruntasunari dagokionez, graduz jaisteko aukera badagoela diote: hogeit hamar urte eta egun batetik hogeita hamar urtera arteko zigorra ezarri daiteke. Aldiz, larritasunaren inguruabarrek horrela eskatzen duten kasuetan, hau da birgizarteratzearen aldeko pronostikorik ezin denean eman, betiereko zigorra izateko aukera ere badagoela. Beraz, egokitasuna lortzea ahalbidetzen du.

Zehaztasun faltari dagokionez, gehiengo mugarik ez izatean, birgizarteratzearen aldeko pronostikoak determinatzen du zein izango den bete beharrezko zigor efektiboa, hau indibidualizazio zientifikoaren adierazle izanik. Norberari beharrezko zaiona ezarriz.

Beraz, ez da izango zehaztu gabea, baizik eta aurreikusita dauden baldintzen arabera zehaztuko den zigor bat izango da. Horretarako,

barneratuaren nortasunarekin zerikusia duten alderdiei erreparatzen zaiela gehitzen dute.

Amaitzeko, konstituzio kontrakoa izateko, benetan birgizarteratzea ekidingo zuen zigor bati egin beharko litzaiokeela erreferentzia esaten dute, izan ere, zigor honek aukera ematen duela barneratua benetan birgizarteratu dadin.

- c) Azkenik, zigor askatasun gabetzaileek izan beharreko birgizarteratzeko helburuaz mintzo da (EK 25.2. art.).

BEZB ri datxekion ezaugarri bat da birgizarteratzea, izan ere, estrukturalki barneratuta du berrikusgarritasuna zigorraren exekuzioan.

Horregatik, ez direla bateraezinak birgizarteratzea eta esku artean dugun zigorra baieztatzen dute. Exekuzioko fasean, askatasunerako eskubidea materializatzen da berrikusgarritasuna burutzen denean.

Gainera, aurrezaintza orokor negatiboari erantzuten dio zigorrak, horrela zigorra burutzeko asmoa kenduz, potentzialki egiteko asmoa duen orori.

Indibidualizazio zientifikoari erreparatuz, epaiak dio, gradu ezberdinetan sailkatzeko aukerak eta erdi askatasunera heltzeko aukerak, birgizarteratzea ahalbidetzen dutela.

Azkenean, bere denborazko izaerak, konstituzio-kontrakotasunari aurre egiten diola.

4.4. Boto partikularrak

Bestalde, boto partikularrekin aurkitzen gara, Juan Antonio Xiol Ríos, María Luisa Balaguer Callejón eta Cándido Conde-Pumpido Touró magistratuek errespetu osoz baina desadostasuna ageri diote epaiari.

BEZB espetxe-zigor zehaztu gabe bat eta potentzialki betierekoa izateak, konstituzio-kontrakotasuna dakarrela argudiatzen dute. Hasteko, argi diote ez dagoela zuzenean zigor hau konstituzio-kontrako bilakatuko duen adierazpen zehatz bat; baina hainbat oinarritzko eskubide, printzipio eta baloreen aurkakoa dela hau.

Batetik, zehaztu gabea delako; eta bestetik, betierekoa izareko arriskua duelako: Giza duintasunaren babesa (EK 10.1. art.), zigor ezgizatiar edo iraingarrien debekua (EK 15.art.), birgizarteratzera begirako zigorren betebeharra (EK 25.2. art.), askatasun pertsonalerako eskubidea (EK 17. art.) eta legezketasun penala (EK 25.1. art.) segurtasun juridikoarekin lotuta (EK 9.3. art.) dira hizpide izan dituzten puntuak.

Hiru oinarri nagusi dituzte zigor honen konstituzio-kontrakotasuna mahai gaineratzeko:

- a) Kultura juridiko demokratikoaren bilakaera, oinarritzko eskubideetan oinarrituta eta atzera ez egitea, zigorren gizatiartzera bidean. (EK 10.1 eta 15. art.) Giza eskubideen aintzatespena gizarte demokratiko bateko proiektu sozio-politikorik garrantzitsuena izango da beti.

Konstituzioa, zentzu horretan, urteetan emandako aurrera pausuen isla bezala ulertu behar dela diote. Testu honetan eskubide eta betebeharrak agertzen direlako, baina baita ere sistema bateko balore, printzipio eta aginduak ere.

Espaniara soilik ez mugatzeko printzipioak, atzera eraginkortasun ezaren printzipioa eta progresibitate-printzipioak modu bateratutan BEZB aren konstituzionaltasunaren aurkako argudio bezala mahai-gaineratzen dituzte.

Ez mugatzeko printzipioari behatuz gero, adibidez, boto partikularrean diote, Giza Eskubideen Europar Auzitegiaren (GEEA, aurrerantzean) jurisprudentziaren analisi bat egite hutsak erakutsiko digula ezin gaituela eraman, gogoeta gehiagorik gabe, zigor hau konstituzionala dela esatera.

Atzera ez egitearen printzipioak, indar handiagoa izango du, izan ere, testuinguru historiko berezi baten aurrean kokatzen gara, zigor honen ezarpenak itzulera kaltegarri bat ekar dezakeelako.

Zigorren gizatiartze une batean kokatzen garela gehitzen dute, giza duintasunaren errespetua goraiatzeko den momentuan; zigor latzetatik ondorio berdina lor ditzaketen aldatibetara jotzeko joera bat sortu dela diote; eta zigor honek, aldiz, ez duela soilik biziartekoa izan daitekeen zigor bat ekartzen, baizik eta giza duintasunaren aurkakoa den eta askatasunerako esperantza oro galarazten duen zigor bat dakarrela.

Zigor honen etorrerak, atzera pausu garbi bat suposatzen duela baieztatzen dute. Biziarteko zigorra 1928ko ZK -k indargabetu zuen eta ordutik ez da berrezarri 2015era arte, ezta 1944ko Frankismoko ZK -k ere.

Hau da, denbora luzez, ia mende batez, ezezaguna izan da zigor zehaztu gabe hau Espainiar ZK -n. 1978an ezarri zen EK, eta honek heriotza zigorra indargabetu zuenez, espetxe-zigorrik gogorrenak ere epe mugatu bat zuten.

Gainera, berrezartze hau, beharrezkotasuna bermatzen duten arrazoirik gabe burutzen dela diote. Gainera, 1/2015 LO an zigorra konstituzionala dela baieztatzeko justifikazio nahikorik ez dute ematen. Horren aurrean, Botere Judizialeko Kontseilu Nagusiak ere, arrazoiketa falta salatzen du.

Beraz, arrazoitze bat beharrezkoa dela diote, horrelako atzera pausu bat eman behar bada ordenamendu juridikoan, oinarrizko eskubideen eta balore demokratikoen defentsan. "Beharrezkoa ez den anakronismo" bat dela diote.

- b) Interpretazio aurrerakoi batetik, birgizarteratzea helburu duten zigorrekin (EK 25.2. art), BEZB aren aplikaziora.

Artikulu honek, zigor askatasun gabetzaileak birgizarteratzera begira daudela adieraztean, zeharka helburu horretan eragin dezaketen zigorrak konstituzioaren agindu baten aurkakoak direla adierazten ari dela diote, horrela betiereko zigorrak konstituzio kontrakoak izanik.

Auzitegi Gorenari ere zalantzak sortu zitzaizkion eta 716/2018 (STS) epaian, zigorra berrikusgarria zelako, honakoa adierazi zuen: “zigor honek ez du ekiditen biziarteko espetxe-zigorra bat izatea, paradoxikoki konstituzionaltasuna bermatzen badu ere, bere betierekotasuna ez delako ezinbestekoa.”

Honi guztiari, legegilearen pertzepzioa gehitzen diote, zeinak uste zuen birgizarteratzearen printzipioa errespetatu beharrak, BEZB-ren ezaugarriak dituen zigorrak ezartzea ekidindo zuela.

- c) Askatasunerako eskubidearen (EK 17. art) eta zigorrari lotutako legezkotasun eskubidearen (EK 25.1 art.) aplikazioa, segurtasun juridikoarekin batera (EK 9.3. art.) BEZB -ra, denbora mugarik gabeko zigor bezala.

Araudiaren aurreikuspena, ez da soilik zigortutako ekintzari dagokionez eman behar, baizik eta ekintza horrek berak izan ditzakeen ondorio juridikoak ere aurretiaz adieraziak izan behar dutela diote; hala diolako EK 25.1. artikuluan.

Segurtasun nahikoa izan behar du norbanakoak, auresateko bere ekintzen erantzukizunaren nolakotasuna. Eremu penalean izango duen irismena jakiteko eskuragarritasuna eta aurreikusgarritasuna bermatu behar dira.

Zigor honek ez dio *lex certa* printzipioari erantzuten. Eta beraz, askatasun eta segurtasun juridikoaren urraketa suposatzen dutela dio boto partikularrak. Gutxiengo epeak soilik adierazten dira, horrela irekita utziz betierekotasunari atea.

Bigarren boto partikular bat dugu epai honetan, Cándido Conde-Pumpido Tourón magistratuak egina.

Magistruak zigorraren berrikuspena errealki emateko aukera legalaren harira duen iritziaz mintzatuko da, aurretik aipatu ditugun hainbat eskubideri lotuta. Aurreko boto partikularrean zigorraren konstituzio-kontrakotasunaren oinarriak adierazten direla dio, eta horregatik, zigorraren etetea emateko behar diren baldintzez mintzatuko da, hauek lortzeko ia ezinezkoak izanik.

Berrikusgarritasunaren aukerak, benetan atzean dagoen konstituzio-kontrakotasunaz ohartzea ezinezkotzen duela dio. Izan ere, zalantzarik gabe, zehaztasunik gabeko espetxe-zigor batek konstituzio-kontrakoa izan beharko lukeela.

Kasu honetan ere hiru alderdiri egiten dio erreferentzia: batetik, izaera zehaztu gabea; bestetik, zigorraren iraupena eta intentsitatea; eta azkenik, birgizarteratzearen helburuari sortzen dizkion arazoak.

Berrikusgarritasun eman dadin bete beharreko baldintzak kontuan hartuta, ezinezkotasuna *de facto* etorriko dela dio, epe luzeen ondorioz, edota espetxe biziaren gogortasunaren ondorioz, besteak beste.

Zigorrak, esan bezala, ez du gehiengo eperik, eta soilik epaia eman duen auzitegiak izango du izaera zehaztu gabe hori aldatzeko aukera, exekuzioaren etetea emateko eskumena duelako. Horretarako, igarotako epeari, hirugarren graduan sailkatuta egoteari, eta birgizarteratzearen aldeko pronostiko bat eman izanari erreparatuz.

Baldintza hauek beraiek izango direlaa, ia beti, *de facto* berrikusgarritasuna lortzea ezinezko bihurtuko dutenak dio; adibidez, igaro beharreko epe luzea dela medio. Izan ere, burutu beharreko gutxiengo epe hori, segurtasun epea deritzona, 25 urtekoa edo gehiagokoa izango da.

Gainera, horrelako zigor baten aurrean, izaera oso erredukzionista izango lukeela dio, eperik motzenari soilik egitea erreferentzia. Hau da, ez da egia 25 urte igarotakoan emango denik, askotan beste zifra batzuk izango direlako.

Baita ere, arriskugarritasun kriminala nahitaez murriztuko duela dio, gizakiak berak izango duen hondatze psikologikoaren ondorioz. Gainera, pronostikorako aztertuko dituen ezaugarriak, ez dira guztiz zehatzak; eta are gehiago, alderdi asko ez dira barneratuaren menpe daudenak. Adibidez, aurrekari penalei dagokionez, jadanik ezer ezin dezake egin barneratuak.

Zigor berri honek, egilearengatiko Zigor Zuzenbidea deituriko zuzenbide mota bati ateak irekitzen dizkio, oinarritzko arrazoi gabe eta beharrezkotasunik gabe ezarritako zigorra izanik, desproporzionaltasun nabari baten atarian.

Zigor honen helburua birgizteratzekoa izatetik, ordaintzekoa izatera igarotzen dela baieztatzen du. Agindu konstituzionalari jaramonik ez eginez. Gainera, espetxe tratamendua ezartzea, boluntarioa izatean, nahiko zaila izango da zigor honetan, askatasunerako esperantzarik ez dutelako.

Ez da betearazpenerako sistema propio bat sortzen, baizik eta beste zigor guztientzako ematen diren baldintza berdinak aplikatzen dira zigor berezi honetan ere.

Iraupen abstraktua, betierekoa izan daitekeena; segurtasun epe aldaezinak, zeinak hirugarren gradua lortzea zailtzen duten, eta proportzionaltasun zein birgizarteratzeko printzipioen urraketak, konstituzioaren kontrakoa bilakatzen dutela zigor hau dio magistratuak.

4.5. Ondorioak

Doktrinaren iritzia eta Auzitegi Konstituzionalaren epaia aztertuta BEZB -ren izaera kontituzionalaren harira, hainbat ondorio ateratzen saiatuko naiz landutako argudioetan oinarrituta; horretarako auzitan jarritako artikulua nagusiak aztertuz.

a) EK 15. artikulua, EK 10.1. artikuluekin lotuta:

Inoizko gizarterik demokratizatuenean, zigorren gizatiartze eboluzio baten muinean aurkitzen zenean zigor zuzenbidea, ezarri zen zigor hau. 1928ko ZK tik ikusten ez zen zigorra izanik, sekulako atzera pausua suposatu zuen 2015eko LO-ak.

Zigor gizagabe eta iraingarria da, zigorraren luzeerak eta betierekoa izatearen aukera errealak hondatze psikologiko larri bat ekartzen du.

Gainera, giza-duintasunaren aurka ere egiten du, betierekoa izatearen aukera errearen aurrean esperantzarik gabe gelditzen baita barneratua, eta duintasunezko bizi bat aurrera eramateko guztiz ezinduta.

b) EK 25.2. artikulua:

Zigor ez gizatiarrak eta birgizarteratzearen agindu konstituzionala guztiz bateraezinak dira, izan ere ezin birgizarteratu ahal izateko, behar-beharrezkoa izango da zigor gizatiar bat edukitzea eta tratamendu egoki bat izatea.

Puntu honetan, aginduaren aurka ere egiten duen zigor bat dela esan daiteke, izan ere, berrikusgarritasun epeak egon arren, betiereko zigorra izateko aukera handiak daude.

Berrikus dadin eman beharreko baldintzek, beraiek, *de facto* ia ezinezko egiten dute berrikusgarritasuna zailtasun nabarmenak dituztelako zigor luzeen aurrean kokatzen diren presoentzat.

Horrelako epeak espetxean murgilduta igarotzean eman daitekeen hondatze fisiko zein psikologikoaren ondorioz, oso zaila izango da betebeharrak guztiak zuzen ematea, askatasuna lortzeko.

Esan bezala, biziarteko zigorra izateko aukera nabaria da, eta beraz, konstituzioaren aurkakoa izango da guztiz, birgizarteratzeko abagune oro zapuzten dituelako.

c) EK 17. artikulua, EK 25.1. artikulua eta EK 9.3. artikulua:

Azkenik, norbanako orok ekintza bakoitzari zein zigor dagokion aurreikusteko aukera izan behar du, baina harago, ekintza horrek zein ondorio juridiko izango dituen jakin behar du, eta BEZB -rekin jakin ezin daitekeen zerbait da hori; izan ere, exekuzio momentuan bertan aldatzen dira.

Horrek, askatasunerako oinarrizko eskubidearen kontra erasotzen du, azkenean libre izateko esperantza oro amiltzen dituelako. Legezketasun printzipioa ere urratuko du zehaztapenik ez ematean iraupenari dagokionez, “lex stricta”.

Baita ere, proportzionaltasun printzipioaren aurkakoa izango da, ez delako beharrezkotasunik azalatu zigor honen ezarpena arrazoitzeko; ezin delako indibidualizatu, hainbat tipologia penaletan derrigorrezkoa izanik, eta beraz inguruabarrei eta indibidualizazioari ez dio jaramonik egingo, eta ez da burututako delituarekiko proportzionala izango.

Beraz, ezin daiteke ulertu konsituionaltasunaren parametroen barruan kokatzen den zigor bat gehiago bezala.

Beraz, nire iritziz, alderdi hauek guztiak kontuan izanik, zigor honek konstituzio-kontrakoa izan beharko luke, eta tarteratu zen helegitea onartu beharko litzateke, horren ondorioz auzitan jarri ziren 1/2015 LO ko artikuluko horiek indargabetuz, konstituzioaren kontrako izaera edukitzeagatik, eta BEZB behin betikoz indargabetuz.

5. Giza Eskubideen Europar Auzitegiaren jurisprudentziari begirada

Espainia mailan oihartzun nabaria du aztertu berri dugun Auzitegi Konstituzionalak, baina begirada zabalago batetik aztertzeke auzia, Giza Eskubideen Europar Auzitegiara (GEEA, aurrerantzean) jo behar dugu, hain zuzen, biziarteko espetxe zigorrekin buruz azaleratutako jurisprudentzia izango dugu jopuntuan.

Europako Kontseilutik sortu zen GEEA, eta honen eginkizuna, Giza Eskubideen Europako Hitzarmenaren⁶³ (GEEH, aurrerantzean) urraketen aurrean erantzutea da.⁶⁴

Estrasburgon egoitza duen auzitegi honen jurisprudentzia aztertzeke, GEEH -n jasotzen diren eta zigor zehaztu gabe eta luzeekin harremana duten artikuluetara joko

---

⁶³ Hemen eskuragarri: https://www.echr.coe.int/documents/convention_spa.pdf

⁶⁴ Icuza, I., *La prisión permanente revisable: un análisis a la luz de la jurisprudencia del TEDH y del modelo inglés*, Tesis Doctoral, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 2019, 183. orr..

dugu: 3. artikulua, zigor gizagabe eta iraingarrien debekuari buruzkoa; 5.1.a), epaiaren exekuzioagatik askatasunez gabetzeari buruzkoa; 5.4. art. askatasunaz gabetzearen legezketasunaren kontrolari buruzkoa; eta 7. art legezketasun printzipioari eta atzera eraginkortasun ezaren printzipioari buruzkoa.⁶⁵

5.1. GEEH 3. artikulua: torturaren eta zigor ez gizatarien debekua.

Honela dio GEEH 3. artikulua: “Ezingo da inor torturatu, ez eta inori zigor gizagabe edo iraingarririk ezarri.”

Esperantzarako eskubideak zigorraren gizatasuna gorpuzten du, izan ere, horrekin erakusten du, gizakiaren aldaketarako gaitasunean sinesmena; eta hau ezin daiteke ukatu, delituaren larritasunagatik.⁶⁶

GEEA ko jurisprudentziara jotzen badugu, *Kafkaris Txipreraren aurka*⁶⁷ (SSTEDH 21906/04) kasura, GEEH ko 3. artikulua mintzo da. Argi dio, kasuan, ez dela zigor laburtezin baten aurrean aurkitzen.

Auzitegiak biziarteko espetxe zigorraren debekua aipatzen du, 3. artikuluaen aurkakoa delako, luzeerak sor ditzakeen hondatze eta kalteen ondorioz. Horren aurrean, ordea, jurisprudentziak dio zigorra ezarri duen araudia nazionalak moduren bateko laburpena aurreikusten badu, nahikoa izango dela GEEH ko 3. artikulua horrekin bateragarria izateko.⁶⁸

Hala ere, benetan betierekoa ez dela azaltzeko, *de iure* eta *de facto* lorgarriak izan behar dira laburpen mota horiek. Hau da, ez dela legezko ezintasun baten aurrean egongo edota, praktikan ez dela benetako aukeren faltan egongo askatasuna lortzeko. Laburtuta, biziartekoa izango ez den zigor bat izateko aukerak egongo direla.

---

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Núñez, J., “Lifers before the European Court of Human Rights: Some reasons for concern and disappointment” *Supplement of Valahia University LAW STUDY* Târgoviste -en, 2018, 101. orr..

⁶⁷ STEDH –Gran Sala– Kafkaris contra Chipre (Demanda n.º 21906/04), 12/02/2008

⁶⁸ STEDH –Gran Sala– Kafkaris contra Chipre (Demanda n.º 21906/04), 12/02/2008. 98. par.

De iure eta *de facto* aukerak ematen badira, Espainiako kasuan berrikusgarritasuna gauzatzea eta baldintzapeko askatasuna lortzeko aukera izatea, ezin daiteke esan askatasuna lortzeko esperantza oro ezabatu edo kendu denik; eta beraz ez zen zigor ez gizatiar bat izango.

Beste kasu bati erreparatuz gero, *Vinter eta beste batzuk Erresuma Batuaren aurka*⁶⁹ (SSTEDH 66069/09, 130/10 eta 3896/10) kasu honetan auzitegiak “grossly disproportionate”⁷⁰ kontzeptua erabiltzen du, sortutako min eta kalte ez gizatiarrari erreferentzia egiteko. Hau da, bereziki neurrigabea denean sortutako hondatzea, 3. artikuluaen aurkakoa izango zela.

Barneratuak ez badu aukerarik irteteko, hau da, biziarteko espetxe-zigorra bada, proportzionala izateko aukera are gehiago murriztuko da, izan ere, zenbat eta gehiago bizi, orduan eta zigor luzeagoa izango du.⁷¹

Hala eta guztiz ere, oso kasu bakanetan ematen zen egoera hori, eta horren aurrean ganberak ondorio bat atera zuen, eta honek zion betierekoa izatea ekidin zezakeen aukerarik balego, hau da, laburpenik eman baliteke, ez zela “grossly disproportionate” izango; eta beraz ez zela urratuko GEEH ko 3. artikulua.

Beraz, ez litzateke izango 3. artikuluaen aurkakoa, berrikuspena ematen bada. Kasu horretan, barneratuarengan aldaketa esanguratsuak ikusten badira, edo birgizarteratzea berma dezaketen aurrerakuntza nabarmenak, ez da arrazoirik egongo zigorraren exekuzioarekin jarraitzeko.⁷²

*Hutchinson Erresuma Batuaren aurka*⁷³ (SSTEDH 57592/08) delako kasuak, erreferentzia egiten dio garatu beharreko sistema penalaria, 3. artikuluaekin bateragarria izatera begira. Horretarako, birgaitzean eta birgizarteratzean indarra jartzea agindu bilakatzen duten zigor-politikak ezarri beharko dira.

Izan ere, presoak jakitun birgizarteratzerara begirako aurrerakuntza nabarmen batek askatasunera bidea erraztuko diela, jokamolde hori lortzera begirako lanketa egiteko aukera gehitzen da.

---

⁶⁹ SSTEDH –Gran Sala– caso Vinter y otros contra el Reino Unido (demandas n.º 66069/09, 130/10 y 3896/10), de 9 de julio de 2013

⁷⁰ TEDH, V c. Reino Unido, 102. par.

⁷¹ TEDH, V c. Reino Unido, 112. par.

⁷² TEDH, V c. Reino Unido, 119. par.

⁷³ SSTEDH–Gran Sala– caso Hutchinson contra el Reino Unido, (demanda n.º 57592/08), de 17 de enero de 2017.

Birgaitzea epaiaren oinarria izan beharko litzatekeela dio *Hutchinsonen kasuko epaiak*, barneratuaren askatasunerako aurreikuspen gisa. Egiazkoa izan dadin, aukera errealistak egon behar dira espetxe-sistemaren baitan, barneratuaren nortasunean bilakaera bat egon dadin. Birgaitzeko aukerak, gainera barneratuaren ongizatea bermatuko du; izan ere, askatasuna lortzeko aukerarik ez izateak, bere burua eta nortasuna arriskuan jartzeko aukera ekartzen du, eta baita inguruko beste barneratuena ere.⁷⁴

Beraz, GEEA -k, GEEH -ko 3. artikuluko zigor gizagabe eta iraingarrien debekuarekin bateragarria izango den zigorra izateko; batetik, zigorraren betierekotasuna saihesteko aukerak egon beharko direla dio. Hau da, bai *de iure* eta baita *de facto* ere zigorraren luzera laburtzeko aukera egon beharko da. Eta bestetik, ezingo da “grossly disproportionate” izan; proportzionaltasunaren gehiegizko urraketa hori aipatu berri dugun aginduekin bateraezina delako.

Doktrinaren zati batek dio, Espainiar legedia GEEH rekin bateragarria izan daitekeela, GEEA k interpretatzen duen bezala; gainera, kontrakoa esatera bideratuko lukeen kasu bat emango balitz ere hitzarmena urratuz, ez luke legearen indargabetzea ekarriko.⁷⁵ Baina kontua da Espainian, ea benetan *de iure* eta *de facto* laburtzeko aukerak ematen diren.

“There must be both a prospect of release and a possibility of review”⁷⁶ berrikuspena lortzeko aukera aurreikusita egon beharko da, eta benetakoa izan beharko da. Zigorra *de iure* laburgarria bada, nahiz eta askatasuna lortzeko itxaropena murrizta izan, edota exekutiboaren diskrezionalitatearen menpe egon, ez du GEEH 3. artikuluaen aurka egingo zigorrak; ulertuta benetako aukerak daudela berrikuspena emateko (*de facto* lorgarria dela).⁷⁷

Arestian aipatu dugun Auzitegi Konstituzionalaten epaira jotzen badugu (STC 169/2021, 2021eko urriaren 6koa), Cándido Conde-Pumpido Tourón magistratuaren boto partikularrera hain zuzen, ikusiko dugu berak diola Espainiako araudia jarraituz ia beti *de facto* ezinezkoa izango dela berrikusgarritasunera heltzea; bete beharreko epeak eta zigorren honen gogortasunak hau ekiditen dutelako.

---

⁷⁴ TEDH, H c. Reino Unido, 34. par.

⁷⁵ Núñez, J., “Prisión permanente revisable y el TEDH: algunas reflexiones críticas e implicaciones para el modelo español”, *Anuario de Derecho penal y Ciencias penales*, 73(1), 2020, 8. orr..

⁷⁶ TEDH, V c. Reino Unido, 110. par..

⁷⁷ TEDH, K c Chipre, 89. par..

5.2. GEEH 5.1.a. artikulua: askatasunerako eta segurtasunerako eskubidea.

Honela dio GEEH 5.1. artikulua:

“Pertsona orok du askatasunerako eta segurtasunerako eskubidea. Inori ezin zaio askatasuna kendu, honako kasu hauetan izan ezik eta legeak ezarritako prozeduraren arabera:

A) Legez askatasunaz gabetua izan bada, auzitegi eskudun batek emandako epai baten ondorioz.”

Arau honek, askatasunaren gabetzea babesteko betebeharra du; izan ere, bere helburu nagusia bi alderdi hauek bermatzea da: askatasun gabetze arbitrariozik ez burutzea; eta botere gehiegikeria ekiditea.⁷⁸

GEEH ko 5.1. askatasunerako eta segurtasunerako eskubidea bermatzen du. Eta supostu konkretu batzuk aurreikusten ditu, *numerus clausus* sisteman, askatasunaz gabetzeko aukera ematen dutenak.

GEEA *Wilde, Ooms eta Versyp Belgikaren aurka*⁷⁹ (SSTEDH 2832/66; 2835/66; 2899/66) kasuan askatasunaz gabetzeaz mintzo da, gizarte demokratikoetan askatasunak duen garrantzia azpimarratuz; eta beraz GEEA ren eginbeharra askatasuna kentzean GEEH ren aurkako erasorik ez dela egon ikuskatzea izango da. Hau da, supostu konkretu horietan soilik ematen dela.

*Weeks Erresuma Batuen aurkako*⁸⁰ (SSTEDH 9787/82) sententzian, kaltetuak dio, batetik, askatasuna kendu zaiola, baina bestetik, askatasunerako eskubidea ere erroitik kendu zaiola betiereko zigor bat ezartzean; eta hori zuzenki kontraesanean sartzen dela GEEH ko 5.1. artikuluekin.

---

⁷⁸ Icuza, I., “La prisión”, *cit.*, 219. orr..

⁷⁹ SSTEDH - Tribunal- caso Wilde, Ooms y Versyp contra Bélgica (demanda nº 2832/66; 2835/66; 2899/66) 18 de Junio de 1971

⁸⁰ SSTEDH - Tribunal- caso Weeks contra el Reino Unido (demanda nº 9787/82) 2 de Marzo de 1987

Askatasunerako eskubidea, biziarteko espetxe-zigorra ezartzen zaienei ere badagokie. Zuzenbide Ingelesean, kasu horietan barneratuak ez duela inoiz askatasunerako eskubidea irabaziko esaten da (“never regains his right to liberty”⁸¹), nahiz eta baldintzapeko askatasunean egon, izan ere kondena betetzen jarraituko du. *Weeks Erresuma Batuen arkako kasuan*⁸² auzitegiak dio, kontrara, baldintzapeko askatasuna ezartzean, erabateko askatasuna ez izan arren, 5.1.a artikularen babesean egongo dela.

GEEH ko 5.1.a artikulua, askatasunaz ez gabetzeko eskubidea bezala, edota askatasun gabezia ez jarraitzeko eskubidea bezala ulertu behar da.⁸³ Eta berme hori pertsona guztientzako da. Beraz, horren ondorioz, norbanakoa espetxean egon arren, babes eta berme batzuen menpe egongo da: “to receive the benefit of the various safeguards” dio jurisprudentziak, 5. artikuluan azaltzen diren bermeak.

*James, Wells eta Lee Erresuma Batuen aurka*⁸⁴ (SSTEDH 25119/09; 57715/09; 57877/09) sententzian, adierazten da hasierako atxilotzeko arrazoia, eta zigorraren beranduagoko uneetan askatasunaz gabetuta egoteko arrazoiaren arteko lotura, denboraren poderioz gutxitzen joaten dela. Loturarik ez egoteraino: “might eventually be broken” esaten du.

Artikulu honen helburua askatasunaz gabetuko duen erabaki arbitrarioak ekiditea da, eta beraz, bai askatasunaz gabetzea eta baita epaiaren exekuzioa, GEEH 5.1.a artikuluekin bat etorri beharko dira.

*Kafkaris Txipreraren aurkako*⁸⁵ (SSTEDH 21906/04) kasuan, adierazten da zigorraren, eta askatasunaz gabetzeko erabakiaren arrazoiaren artean gutxiengo kausalitate harreman bat egon behar dela. Hau da, baldintzapeko askatasuna ukatzearen arrazoia, ez badator bat zigortzeko arrazoiarekin, arbitrarioa izango da erabaki hori.

Beraz, zigortu zenean erabilitako arrazoia edota epaia ezartzeko erabilitako motibazioa, denborak aurrera egin ahala mantentzen bada; hau da, kausalitate harremana badago, GEEH 5.1.a artikuluari dagokionez, ez da legezotasun faltarik egongo. Auzitegiak dio eskuduna den auzitegiak ezarritako kondenaren eta

---

⁸¹ TEDH, W c. Reino Unido, 40. par

⁸² TEDH, W c. Reino Unido, 40. par.

⁸³ Icuza, I. “La prisión”, *cit.*, 221. orr

⁸⁴ SSTEDH -Sección cuarta- caso James, Wells y Lee contra el Reino Unido (demanda nº 25119/09; 57715/09; 57877/09) 18 de Septiembre de 2012

⁸⁵ STEDH –Gran Sala– Kafkaris contra Chipre (Demanda n.º 21906/04), 12/02/2008

barneratuta jarraitzearen arteko kausalitate harremana nahikoa denean ez dela arbitrarioa izango, eta beraz, hitzarmenaren aurkakoa.⁸⁶

5.3. GEEH 5.4: askatasunaz gabetzearen legezkotasunaren kontrola

GEEH 5.4. artikulua: “Atxiloketaren bidez askatasunaz gabetutako pertsona orok eskubidea izango du organo judicial baten aurrean errekurtoa aurkezteko, epe laburrean bere atxiloketaren legezkotasunari buruzko iritzia eman dezan eta, atxiloketa hori legez kanpokoa bada, aske uzteko agindu dezan.”

Artikulu hau eskubide bat eta berme bat da barneratuarentzat, atxiloketaren inguruko kezka baditu. Ezaguna den *habeas corpus*aren gorpuzte bat da da GEEH -an, zeinak estatuaren esku-hartze arbitrarioa ekiditen duen.⁸⁷

Gainera, organo judicialak epe motz batean erantzun beharko dutela dio, GEEA k epeen inguruko zehaztasunik eman ez badute ere. Aitzitik, adierazi dute erantzun guztiz idatzi bat edo entzutegi luze bat gauzatzea erantzuna emateko, artikulu honen kontrakoak izango liratekeela.⁸⁸

Organo judicial bati zigorraren legezkotasuna aztertzea eskatzen zaio, baita zigor luzeen kasuetan ere. GEEA -ren *Weeks Erresuma Batuen aurka*⁸⁹ (SSTEDH 9787/82) sententzian ikus daitekeen bezala, zigor luzeen kasuan, epaia ematerako orduan kontuan hartutako inguruabarrak aldatzea oso posible da; eta horretarako baliagarria da GEEH ren 5.4. artikulua.

Aipatu berri dugu organo judizialek epe motz batean erantzun behar dutela askatasun gabetze horren legezkotasun horren inguruan; baina jurisprudenziak epe motz kontzeptuari bigarren esanahi bat ere ematen dio: *Blackstock Erresuma Batuen aurka*⁹⁰ (SSTEDH 59512/00) hartzen badugu adibide gisa, ikusiko dugu berrikuspen

---

⁸⁶ TEDH, K c. Chipre, 120. par.

⁸⁷ Icuza, I., “La prisión”, *cit.*, 246. orr..

⁸⁸ Hoyos, M. D., (2002). “Carta de Derechos Fundamentales de la Unión Europea y privaciones de libertad ambulatoria”, *Revista de Estudios Europeos*, 30. zkia. 2002, 131. orr..

⁸⁹ SSTEDH -Tribunal- caso Weeks contra el Reino Unido (demanda nº 9787/82) del 2 de Marzo de 1987

⁹⁰ SSTEDH -Cuarta sección- caso Blackstock contra Reino Unido (demanda nº 59512/00) del 21 de Junio de 2005

automatikoa ematen den kasuetan, berrikuspenen artean igarotzen den denborari ere erreferentzia egiten diola, eta hau ezingo dela luzeegia esan dio.

BEZB -ren kasuan ere, gerta litekeena da barneratuaren inguruabarrak aldatzea denboraren joanarekin, eta beraz berrikuspen bat beharrezkoa litzateke bermatzeko zigorra motibatu zuten arrazoiak eta egun zigortua jarraitzearen atzean daudenen artean harremana mantentzen dela; horregatik artikulua honen bitartez berrikuspena eskatzeko eskubidea bermatuko litzateke.

Gainera, artikulua honek bermatzen du, aurretik aipatu dugun GEEH -ko 5.1.a. artikuluaarekin burutzen den legezketasun printzipioaren kontrola, mantendu egiten dela denboraren joanarekin. Hau da, zigortzeko erabilitako hasierako arrazoia ez bada mantentzen, zigorrarekin ez jarraitzea ekar dezake artikulua honen erabilerak. Honek arbitrariotasunik ez egotea suposatuko du, eta gainera, berrikuspen honek espetxe onurak lortzen lagundu dezake.⁹¹

5.4. GEEH 7. artikulua: ez dago zigorrik, legerik gabe (*nulla poena, sine lege*).

GEEH 7. artikulura jotzen badugu honakoa ikusiko dugu:

“1. Ezin izango da inor kondenatu egite edo ez-egite batengatik, baldin eta, egite edo ez-egite hori gauzatu den unean, ez bada arau-haustea zuzenbide nazionalaren edo nazioartekoaren arabera. Era berean, ezin izango da ezarri arau-haustea egin den unean aplikatzekoa den zigorra baino larriagorik.

2. Artikulua honek ez du eragotziko erruduna den pertsona baten egiteagatiko edo ez egiteagatiko epairik edo zigorrik zeinak burutzeko unean, delitu gisa aurreikusiak zeuden zuzenbidearen printzipio orokorren arabera, nazio zibilizatuetan.”

Nullum crimen, nulla poena, sine lege printzipioaren aurrean kokatzen gara, honek dio delitua burutu zen unean ekintza horren zigorra ez bazegoen aurreikusita ezin zela zigortu. Atzera eraginkortasun ezari ere egiten dio erreferentzia.⁹²

---

⁹¹ Icuza, I., “La prisión”, *cit.*, 268. orr..

⁹² *Ibid.*, 267. orr..

GEEA ko jurisprudentzian sakonduz, *Del Río Prada Espainiaren aurka*⁹³ (SSTEDH 42750/09) kasuak zehaztaperen eta legezkotasun printzipioari egiten dio erreferentzia; eta esan bezala atzera eraginkortasun ezari. Kasu hau berezia da, izan ere, GEEA-k dio Auzitegi Gorenaren sententzia batek (STS 197/2000), Espainian “Doctrina Parot” bezala ezaguna den doktrina aplikatzen duela, eta honek, GEEH ko 7. artikulua urratzen duela.

“Parot” doktrina ezarri duen sententziak (STS 197/2006), oinarri juridikoetan dio, zigorraren benetako betearazpena laburtuko duten espetxe-onura horiek, zigorrari bere osotasunean aplikatu behar zaizkiola; “suma aritmética” eta “acumulación jurídica” hitzak erabiltzen ditu horretarako. Eta ez ZK -k aurreikusten duen betearazpenerako gehiengo epeari; ezarri zen garaian, 30 urte (1973ko ZK).

Honen ondorioz, Espainian, jadanik irteera epea aurreikusten zuten kasuetan, legalki bete beharko zituzten urteak baino gehiago betetzera behartu zituzten, modu desegokian.⁹⁴ 2006an ezarritako epai hau, 80 -ko hamarkadan burutu ziren zigorrei bideratuta zegoen, eta beraz legezkotasunaren printzipiotik zuzenean eratoritzen den atzera eraginkortasunaren ezintasunaren aurkakoa da.⁹⁵

GEEH ko 7. artikuluan, legezkotasun printzipioa ezartzen da, eta beraz, beranduago barneratuarentzat kaltegarria den epai bat ematean, atzera eraginkortasun ezaren printzipioa urratuko du, eta beraz, baita 7. artikulua ere. Gainera, *Del Río Prada Espainiaren aurkako* (SSTEDH 42750/09) kasuan adibidez, ikusten da barneratuak onurak lortzeko egindako lan eta aurrerakuntzak ez direla kontuan izango, eta askatasunerako itxaropenari ere aurka egingo zaiola.⁹⁶

Exekuzioaren nolakotasunari dagokion aldaketarik egiten bada, aipatu dugun kasuan bezala, zigorraren benetako betearazpena luzatuz, ulertuko da GEEH 7. artikulua urratuko dela. Hau da, artikulua honek ez du soilik zigorraren legezkotasun printzipioa babestuko; baizik eta betearazteko orduan, exekuzioan aldaketarik ematen bada, barneratuarentzako kaltegarria izango ez dela bermatuko du.⁹⁷

---

⁹³ SSTEDH -Gran Sala- caso Del Río Prada contra España (demanda nº 42750/09) del 21 de octubre de 2013

⁹⁴ Hava, E., “Antes y después de la doctrina Parot: la refundición de condenas y sus consecuencias.” *EUNOMÍA. Revista en Cultura de la Legalidad*, 2014, 154. orr..

⁹⁵ Furelos, J. M. A., “La doctrina «Parot» de nuestro Tribunal Supremo, retroactividad e irretroactividad de las normas y la condena al estado español por el Tribunal Europeo de Derechos Humanos en la sentencia de 12-7-2012”, *Revista de Derecho de la UNED (RDUNED)*, (13), 2013, 63. orr..

⁹⁶ TEDH, D. c. España, 59. par.

⁹⁷ Icuza, I. “La prisión”, *cit.*, 269. orr.

Jurisprudentziak, “quality of law” kontzeptua erabiltzen du, bai zigorraren aplikazio eremuari dagokionez, eta baita exekuzioaren nolakotasunari dagokionez ere. Hau da, legezko izaera beharko dute oinarri; eta beraz, aurreikusgarria izan beharko da, bai zigorra zein kasutan ezarriko den, eta baita exekuzioa nola burutuko den, beraz, ezingo da denborarekin aldatu.⁹⁸

Behin baino gehiagotan aipatu dugun *Kafkaris Txipreren aurka*⁹⁹ (SSTEDH 21906/04) kasura joz gero ere, ikus daiteke, kasu honetan, 20 urteko espetxe-zigorretik, biziartekora luzatzen zaiola. Baina zigorra ezin zitekeela aurreikusi ez delitua burutzeko unean, ezta sententzia ezartzeko unean ere.

Eta auzitegiak dio, pertsona orok, delitua burutzeko unean, ekintza hori edo ez egite hori zigorua izango dela aurreikusteko eskubidea duela.

Horrela, ulertu daiteke GEEH 7. artikulua aurrerapauso bat edo artikulua onuragarri bat dela, izan ere, exekuzioan zigorra luzatzen bada, aurreikusgarria ez zena, artikulua honen aurka joango da. Horrek zigorra behin eta berriz luzatzea ekiditen duelarik, izan ere, hala balitz, *de facto* laburtu ezina izango zen zigorra, eta beraz betierekoa.

BEZB -ri dagokionez, exekuzioaren unean burutu daitezkeen aldaketek garrantzia berezia dute; izan ere, baldintzapeko askatasuna lortzeko epeak aldatzen badituzte, edo luzatu; nolabait barneratuarentzako kaltegarria den erabakirik hartzen bada, atzera eraginkortasun ezaren printzipioa urratuz, biziarteko espetxe-zigor batean amaitzeko aukera sortu daiteke. Eta orduan gainera, legezkoitasun printzipioa eta beraz, GEEH 7. artikulua urratzeaz gain; GEEH 3. eta 5. artikulua ere urratuko lirateke.

Beraz, zigor zehatuzgabeen kasuan, oso garrantzitsua da legezkoitasun printzipioak zigorraren exekuzioa bera ere babestea, eta beraz, aldaketa kaltegarriak emanaz gero, ez dena aurreikusgarria hasieratik, GEEH ren aurkakotasunean aurkitzea.

5.5. Ondorioak

---

⁹⁸ TEDH, D. c. España, 65. par.

⁹⁹ STEDH –Gran Sala– Kafkaris contra Chipre (Demanda n.º 21906/04), 12/02/2008

GEEA -k oraindik ez du Espainiako BEZB -ren inguruko epairik eman, eta oro har betierekoa ez izateko aukera ematen duten zigorrak onartu baditu ere, ezin daiteke ziurtasunez jakin, izan ere, Espainiako berrikusgarritasun epeak oso luzeak dira, beste Europako herrialde batzuekin alderatuz. Beraz, ezin dezakegu jakin oraindik, GEEH -rekin bateragarria den esango duen edo ez.

GEEH 3. artikuluari dagokionez, zigor gizagabe edo iraingarri bat izatetik salbuetsiko du betierekoa ez izateko aukera bat edukitzeak. BEZB -ren kasuan, batetik, berrikusgarritasuna emateko legezko aukerak badaude; hau da de iure emateko aukera dago.

Baina, bestetik, Cándido Conde-Pumpido Touró magistratuak Auzitegi Konstituzionalaren epaian (STC 169/2015) idatzitako boto partikularrean ageri den bezala, Espainiako baldintzek (epeak betetzea, hirugarren graduan sailkatzea eta birgizarteratzearen aldeko pronostikoa) ia beti, *de facto* ezinezko bilakatzen dute berrikusgarritasuna ematea, baldintzen zailtasun eta gogortasunagatik.

GEEH 5.1.a artikuluari dagokionez, zigor zehaztugabeen kasuan, garrantzitsua izango da benetan ikustea denbora igaro arren barneratua espetxean mantentzeko arrazoiaren eta epaia motibatuzko erabili zen arrazoiaren arteko kausalitate harremana ematen dela.

Hau da, BEZB -k, gutxienez, bermatu beharko du askatasunaz gabetu izana ez dela erabaki arbitrario bat izan; eta askatasun gabeko egoera horretan jarraitzea ere ez dela arbitrarioa. Izan ere, horrelako epe luzeetan, posibleena da barneratuaren nortasuna eta egoera guztiz aldatu izana.

GEEH 5.4. artikulua *habeas corpus* printzipioa gorpuzten duela esan daiteke, honek bermatuko du askatasunaz gabetua denak organo judicial baten aurrean errekurtsioa tarteratzea; eta organoa epe laburrean erantzutera behartuta dago. Gainera, berrikuspena automatikoki ematen den kasuetan, berrikuspenen arteko epea ezingo da oso luzea izan.

BEZB -ri dagokionez, zigorraren iraupen luzearen ondorioz, inguruabarrak aldatzen diren kasuetan, berrikusgarritasuna eskatzeko aukera emango dio artikulu honek, eta gainera epe motzean erantzun beharko diote.

Azkenik, GEEH 7. artikulua legezkotasun printzipioa gorputzen du; eta beraz, bertatik eratortzen den atzera eraginkortasun ezaren printzipioa. Legez-kotasun printzipioaren bidez ez da soilik legea eta haren irismena babesten; hau da ez soilik legearen aurreikusgarritasunaz mintzo. Baizik eta, exekuzioaren nolakotasunaz ere mintzo da.

Beraz, exekuzioaren unean, aurreikusgarria ez zen aldaketa bat jasaten bada, adibidez BEZB -ren kasuan, baldintzapeko askatasuna lortzeko baldintzengan aldaketaren bat ematen bada, artikulua honen aurkakoa izango da zuzenean. Bi dimentsio horiek babesten dituelako artikulua honek: zigorraren irismena eta exekuzioaren nolakotasuna.

Beraz, oraindik esan bezala, GEEA-k Espainiako kasuaren inguruan ez du ezer esan, eta kasu honetan BEZB GEEH-ren aurkakoa esateko aukerak egon daitezke baldintzen ondorioz. Izan ere, Espainiako epeak berrikusgarritasuna lortzeko oso luzeak dira, eta horrek zailtasun handiak ekar ditzake berrikusgarritasun hori emateko. Horregatik, oraindik ezin badaiteke ere ezer esan, baliteke baldintzek berrikusgarritasuna lortzea ezinezko bilakatzen dutela onartuz gero, GEEH ren aurkakoa dela esatea.

6. Zuzenbide konparatua

Giza Eskubideen Europar Auzitegiaren jurisprudentziari begirada bat bota ostean, interesgarria izan daiteke Europar Batasunean bertan dauden beste kasu batzuk aztertzea.

Horretarako, Espainian bezala, biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria aurreikusita duten hainbat herrialderi erreparatuko diogu; hauen arauketa eta nolakotasuna aztertzeko, izan ere, baldintza ezberdinak dituzte, tokian toki.

Herrialde hauek behin baino gehiagotan aipatzen dira GEEA ren jurisprudentzian eta horregatik izan daiteke bereziki interesgarria, hauen inguruan aritzea.

Berrikusgarritasunera heltzeko baldintzei, epeari eta zigor honekin kondenatua izateko burutu beharreko delituei erreparatuko diogu, horrela Espainian indarrean dagoen BEZB rekin alderaketa bat egiteko.

6.1. Italia

Italiako araudian espetxe-zigor zehaztu gabea aurreikusten da, “ergastolo” deiturikoa eta Italiako Zigor Kodean, 17., 18. eta 22. artikuluetan arautzen da.

Italiako ZK -ko 22. art.: “La pena dell'ergastolo e' perpetua, ed e' scontata in uno degli stabilimenti a cio' destinati, con l'obbligo del lavoro e con l'isolamento notturno. Il condannato all'ergastolo può essere ammesso al lavoro all'aperto”. Hau da, zigor zehaztu gabe hau, helburu horretarako sortutako eraikin batean bete beharko da, eta lana egitera behartuko da barneratua. Gauetan barneratuko da egunez lana kanpoan egin dezaketenen kasuan.

Epeari dagokionez, italiako kasuan bi aukera daude espetxe-zigor honi amaiera emateko; batetik 20 urteren ostean erregimen irekian sailkatua izan daiteke barneratua, eta beraz, eguneko zati bat espetxetik at igaro dezake. Bestetik, “liberazione condizionale” edo Espainian baldintzapeko askatasuna bezala ezagutzen dena eman daiteke; behin 26 urte bete ostean.¹⁰⁰

Baldintzen kasuan, ZK -ko 176. artikulura joko dugu, baldintzapeko askatasuna bertan arautzen baita.

“Il condannato all'ergastolo puo' essere ammesso alla liberazione condizionale quando abbia scontato almeno ventisei anni di pena. La concessione della liberazione condizionale è subordinata all'adempimento delle obbligazioni civili derivanti dal reato, salvo che il condannato dimostri di trovarsi nell'impossibilità di adempierle.”.

Hau da, “ergastolo” zigorra betetzen ari denak, 26 urteren ostean baldintzapeko askatasuna lor dezake ondorengo kasuan: Delituaren ondorioz sortutako erantzukizun

---

¹⁰⁰ Marietti, S., *Prison conditions in Italy*. Erroma: Antigone edizion, 2013, 35. orr..

zibila bete duenean. Horiek aurrera eramateko ezgaitasun edota ezintasun bat duela frogatzen duen kasuetan salbuetsiz.

Justiziarekin kolaboratzeak, baldintzapeko askatasuna 26 urte bete aurretik lortzea ekar dezake, baina hau salbuespen bat izango da.¹⁰¹

20 urteren ostean presoaren erregimen irekian sailkatu daiteke, baldin eta hezkuntza edo lana egiteko irteten bada espetxetik. Hau da, birgizarteratzea helburu duten jarduerak burutzeko irteteko aukera izango du; beti ere, presoaren jarreraren arabera onartuko da edo ez.¹⁰²

Espetxe tratamendua indibidualizatua da, eta ez dago zehaztuta zigor honen kasuan tratamendu berezirik. Hala ere, atentzio gehiago jasoko dute beste zigorretan baino, “ergastolo” zigorraren luzeraren ondorioz. Gainera, fidagarritzat jotzen direnean, maizago jartzen dira espetxeko zuzendariaren konfiantzaz baliatzen diren lanpostu batean.¹⁰³

Delituei dagokionez, “ergastolo” zigorra honako delituentzat aurreikusten da: hilketa eta erailketa astunduen kasuan, senidetasuna edo aurretiaz planifikatzea izan daitezke inguruabar astungarriak; baita ere “Estatuaren izaearen aurkako delituak” bezala tipifikatuta dauden kasuetan; eta osasun publikoaren aurkako zenbait delitutan.¹⁰⁴

Mafia eta terrorismoko kasu konkretuetan, zigorra betierekoa izan daiteke, barneratuak justiziarekin kolaboratzen ez duten kasuetan; honi “ergastolo ostativo” deritzo.¹⁰⁵ Izan ere, justiziarekin kolaboratzea espetxe onuretara heltzeko bide bakarra da kasu hauetan, beraz aukera bat baino, xantaia moduko bat izan daiteke, hau ez burutzea kaltegarria izan daitekeelako barneratuarentzat.¹⁰⁶ Hau da, kolaborazioa izango da berrikusgarritasuna lortzeko baldintza erabakigarria.

---

¹⁰¹ Gargallo, L., eta Oliver, P., “La cadena perpetua en España: fuentes para la investigación histórica”, *Life imprisonment in Spain: sources for historical investigations*, Ciudad Real, Grupo de Estudio sobre Historia de la Prisión y las Instituciones Punitivas y Universidad de Castilla-La Mancha, 2016, 22.orr.

¹⁰² Gualazzi, A., Mancuso, C., eta Mangiaracina, A., “Back door sentencing in Italy: common reasons and main consequences for the recall of prisoners”, *European Journal of Probation*, 4(1), 2012, 74. orr..

¹⁰³ Marietti, S. “Prision”, *cit.*, 35. orr.

¹⁰⁴ Conde, S., *La pena de prisión permanente revisable: regulación, constitucionalidad y contexto de la unión europea*, Gradu Amaierako Lana, Universidad de Salamanca, 2018.

¹⁰⁵ Marietti, S. “Prision”, *cit.*, 35. orr.

¹⁰⁶ Caterini, M., eta Maldonado, M., “El ergastolo ‘ostativo’ en el derecho italiano y en la jurisprudencia europea: experiencias comparadas con América Latina”, *Revista de Estudos Constitucionais, Hermenêutica e Teoria do Direito (RECHTD)*, 12 (2), 2020, 169 .orr..

Delitu konkretu hauen kasuan, barneratuaren arriskugarritasunaren arabera, ezinezko bilakatzen da espetxean onurak lortzea. Eta “delitu mafiosoetan”, esan bezala, justiziarekin kolaborazioa eskatzen da, exekuzioan onurak lortzeko, eta horien artean baldintzapeko askatasuna lortzeko.¹⁰⁷

6.2. Erresuma Batua

1965ean “Abolition of Death Penalty” izeneko lege bat indarrean sartu zen Erresuma Batuan, hau erailketa delituaren inguruko lege bat da eta 1.1. artikuluan dio: “No person shall suffer death for murder, and a person convicted of murder shall be sentenced to imprisonment for life.”¹⁰⁸ Hau da, heriotza zigorrik ez dela ezarriko dio; horren aurrean, erailketa bat burutu duenari biziarteko espetxe-zigorra ezarriko zaiola.

Erailketa delitua burutzen duen orori espetxe-zigor zehaztu gabea ezarriko zaio aipatu dugun artikulua dion bezala. Baina hau soilik 21 urtetik gorako herritarrentzat izango da, gazteagoek bestelako zigor batzuk josoko dituzte. Hala dio 2000 urteko “Powers of Criminal Courts” legeak, bigarren kapituluan¹⁰⁹.

Bi espetxe-zigor zehaztu gabe daude Erresuma Batuko araudian: batetik, “mandatory life sentence” edo derrigorrezko biziarteko espetxe-zigorra; eta bestetik, arriskugarritasunean oinarritutako biziarteko espetxe-zigorra.¹¹⁰

Derrigorrezko zigorra ezarriko da edozein erailketa kasutan, ez da kontuan izango arriskugarritasuna, baizik eta delitua soilik izango da azterketa gai. Epaileak ez du aukerarik beste zigorrik ezartzeko¹¹¹; eta hau nahiko gatazkatsua izan daiteke, Erresuma Batuan erailketa bezala ulertzen den tipologia penala oso zabala delako; erailketa terroristatik, errukiagatik burututako heriotzeraino dauden kasu guztiak tipologia honetan aurreikusiko liratekeelako.¹¹²

---

¹⁰⁷ Rey, A. C., “Análisis del caso Marcello Viola v. Italia: delitos excluidos de libertades anticipadas en perspectiva comparada.”, *Instituto de Estudios Jurídicos sobre Ejecución Penal*, Universidad de Palermo, 2020, 4. orr..

¹⁰⁸ Hemen eskuragarri: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1965/71>

¹⁰⁹ Hemen eskuragarri: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2020/17/part/2/chapter/2>

¹¹⁰ Iriberrí, O., *Bizi arteko espetxe-zigor berrikusgarria. Espainiar arauketa eta Zuzenbide konparatuko análisis*, Gradu Amaierako Lana, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 2020, 54. orr..

¹¹¹ Icuza, I. “La prisión”, *cit.*, 142. orr.

¹¹² *Ibid.* 113. orr.

Bigarren kasuan, arriskugarritasunean oinarritzen denean epailea epaia emateko, 153 delituz osatutako zerrenda batean agertzen diren delituetako bat burutzean ezarri dezake biziarteko zigorra. Kasu hauetan epaileak baloratzeko aukera izango du biziarteko espetxe-zigorra ezarri edo ez; ez da derrigorrezkoa.¹¹³ Justizia Penalaren 2003ko legearen bosgarren kapituluaren, “delitugile arriskutsuengatikoa”, aurreikusten dira biziarteko espetxe-zigor diskrezionala eta bigarren delituagatiko espetxe-zigorra. Kapitulu honetan aurreikusten da, baita ere, zigor hedatua (edo zaintzapeko askatasunaz jarraitutako espetxe zigorra). Zigor honen izaera, ordea, ezberdina da, zigor zehatza delako.¹¹⁴

Biziarteko espetxe-zigor diskrezionalaren kasuan, Justizia Penaleko 2003ko legeak dio zigor hau ezartzeko arriskugarritasun esanguratsu bat egon beharko dela berriz ere delituren bat burutzeko.¹¹⁵ Bigarren delituagatiko espetxe-zigorraren kasuan, berrerorlea izatea eskatuko da, baina arriskugarritasunik ez badago ezingo da aplikatu.¹¹⁶

Beraz, laburbilduz, derrigorrezkoa izango da erailketa kasuetan eta “mandatory life sentence” ezarriko da. Beste 153 supostutan, biziarteko espetxe-zigor diskrezionala edo bigarren delituagatiko espetxe-zigorra ezarri daitezke, ez derrigorrez, eta horretarako epailea delitugilearen arriskugarritasunean oinarrituko da.

Epeei dagokionez, 2003ko Justizia Penalaren legeak, 269. artikuluan eta 21. eranskinean, askatasuna lortzeko gutxieneko epeei buruz dihardu; “minimum term” deritzona. Epe hau ezartzeko, epaileak alderdi hauei erreparatuko dio: delituaren larritasuna, delitugilearen adina eta behin-behineko espetxealdian igarotako denbora.¹¹⁷

Zigorra zehazteko jarraibide batzuk daude; eta zigorrak eta inguruabarrak kontuan izanik, gutxiengo epeak ezartzen dira. Hau da, legeak zigor batzuk aurreikusiko ditu eta epaileak zehaztuko du. Legean gutxieneko epe batzuk aurreikusita daude, derrigorrezko biziarteko espetxe-zigorraren kasuan, kasurik larrietan, betierekoa izan daiteke (baldintzapeko askatasuna oso kasu bakanetan lortuko da, arrazoi humanitarioak direla medio); eta bestela, 30, 15 edo 12 urtekoa izango da epea.¹¹⁸

---

¹¹³ *Ibid.*, 479. orr..

¹¹⁴ *Ibid.*, 478. orr.

¹¹⁵ *Ibid.*, 136. orr.

¹¹⁶ *Ibid.*, 144. orr.

¹¹⁷ *Ibid.*, 114. orr.

¹¹⁸ *Ibid.*

Arriskugarritasunean oinarritzen den kasuetan ezberdin kalkulatu da gutxieneko epea; izan ere, zigor zehatz baten kasuan aplikatuko litzaioken epearen erdia izango da, horretarako beharrezko inguruabarrak kontuan izanda.¹¹⁹

Burutu den delituaren larritasuna; delitugilearen adina; eta ezarritako gutxieneko epea beteta edukitzea izango dira, askatasuna lortzeko beharrezko baldintzak. Hauek auzitegiak hartu beharko ditu kontuan.¹²⁰

6.3. Frantzia

Frantzian biziarteko espetxe zigor berriusgarria aurreikusten da (“reclusión criminal a perpetuidad”) Zigor Kodeko 131.1. artikuluan, soilik oso larriak diren delituentzako.¹²¹

Esan bezala delitu larrientzat soilik aurreikusten da zigor hau: “gizahilketa, terrorismoa, gizateriaren aurkako delituak, tortura, espioitza, Estatuaren segurtasunaren aurkakoak, droga trafikoarekin erlazionatuak, biktimaren heriotza eragiten duten bestelako delituak eta, kasuaren inguruabarren arabera, erailketa”.¹²²

Epeei dagokionez, lehen berriuspena emateko gutxieneko epea 18 urtekoa da; eta berrerrorleen kasuan 22 urtekoa; edota, epaileak horrela erabakitzen duenean, ZK -ko 132–23. artikulua arabera. ZK-ko 720-4. artikulua arabera, ordea, betierekotasuna 30 urteko zigor batekin ordezkatu daiteke, arazo psikologikoen ondorioz, espetxean barneratua egoera ezinezko bilakatzen dutenean.¹²³

Berriuspenari dagokionez, aldi ezberdinak igaroko ditu: urtebeteko behaketa prozesu batean egongo da, eta azterketak edota elkarrizketak burutuko zaizkio; bi urtez erdi-askatasuneko erregimenean egongo da (hirugarren gradua bezalako erregimena)

---

¹¹⁹ *Ibid.*, 133. orr..

¹²⁰ Iriberry O., “Bizi arteko”, *cit.*, 56. orr.

¹²¹ Ríos, J. C., *La prisión perpetua en España. Razones de su ilegitimidad ética y de su inconstitucionalidad*, Gakoa (San Sebastián, España), 2013, 59. orr..

¹²² Iriberry, O., “Bizi arteko”, *cit.*, 64. orr.

¹²³ Oliver, P. eta Gargallo, L., “Ochenta años de cadena perpetua en España (1848-1928), a la luz del presente”, *La Cadena Perpetua en España: Fuentes para la Investigación Histórica*, Universidad de Castilla-La Mancha, Ciudad Real, 2016, 18. orr..

eta, azkenik, gehienez bost urtez iraungo duen zaintzapeko askatasuna.¹²⁴ Halere, 720-11. artikuluan ikus daitekeenez, murrizketak eman daitezke, adibidez, justiziarekin kolaboratuz gero, bost urteko murrizketa eman daiteke; edo gaixotasun larrien kasuan zigorra etetea.¹²⁵

6.4. Belgika

Belgikako zigor kodeak 8. artikuluan aurreikusten du biziarteko zigorra. Teruel Soriak “El País” eko artikuluan baten zioenez; 11 milioi biztanleko herrialde bat da, eta 20 pertsona zigortzen dira urtero batz bestea, biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriarekin.¹²⁶

Eraiketa eta bortxaketen kasuan aplikatzen da zigor hau; eta epeei dagokienez, berrikuspena behin espetxean 15 urte igarotakoan eskatuko da, beti ere lehen delitua bada. Berrerorlea bada delitu larriekin 23 urtekoa izango da bete beharreko gutxieneko epea.¹²⁷

Baldintzapeko askatasuna lortzeko, zigorra ezarri zuen auzitegiko 3 epaileak, espetxeko funtzionarioak eta birgizarteratzea baloratuko duen gizarte langile batek, ahobatezko erabakia beharko dute. Ez badago adostasun osoa, ez da onartuko hau.¹²⁸

6.5. Ondorioak

Alderaketa ondo egiteko, ondorengo taulari erreparatuko zaio:

---

¹²⁴ Pinedo, L., *La prisión permanente revisable en España*, Master Amaierako Lana, Universidad de Alcalá, 2017, 39. orr..

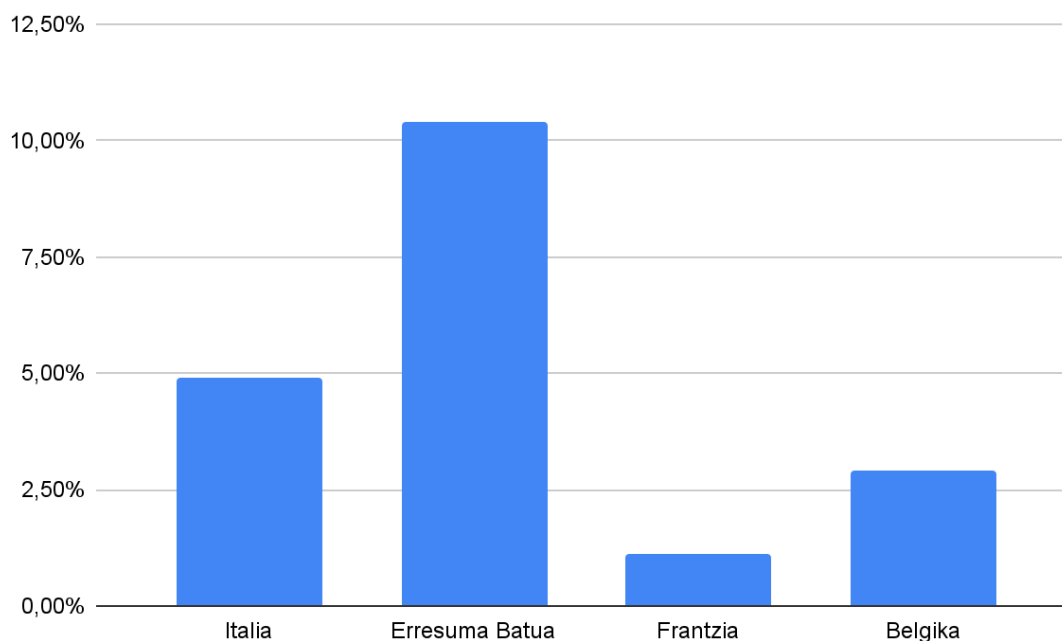
¹²⁵ Conde, S., *La pena, cit.*, 30-31. orr.

¹²⁶ Teruel, A. et al. “Un castigo extendido en Europa”, *El País*, 21-01-2015.

¹²⁷ Oliver, P. “Ochenta años”, *cit.*, 18. orr.

¹²⁸ *Ibid.*

HERRIALDEA	Espainia	Italia	Erresuma Batua	Frantzia	Belgika
DELITUAK	<ul style="list-style-type: none"> -Erailketa hiperkualifikatuak -Koroaren aurkako erailketa -Erailketa terrorista -Nazioarteko hitzarmenez babestutako erailketa -Genozidioa -Gizateriaren aurkako delitua 	<ul style="list-style-type: none"> -Hilketa edo erailketa astunduak. -“Estatuaren izaeraren aurkako delituak”. -Osasunaren aurkako delitu batzuk. 	<ul style="list-style-type: none"> -Erailketa (zentzu zabalean) -153 delituz osaturiko zerrenda bateko delituak. 	<ul style="list-style-type: none"> -Giza-hilketa -Terrorismoa -Gizateriaren aurkako delituak -Tortura -Espioitza -Estatuaren segurtasunaren aurkakoak -Droga trafikoa -Biktimaren heriotza eragiten duten bestelako delituak -Erailketa 	<ul style="list-style-type: none"> -Erailketa -Bortxaketa
BALDINTZAK	<ul style="list-style-type: none"> -Epea betetzea -Hirugarren graduan sailkatuta egotea -Birgizarteratzearen aldeko pronostikoa 	<ul style="list-style-type: none"> -Epea betetzea -Damua -Betebehar zibilak -Betetzea -Kolaborazioa (mafia eta terrorismoan) 	<ul style="list-style-type: none"> -Epea betetzea -Burututako delituaren larritasuna -Delitugilearen adina 	<ul style="list-style-type: none"> -Epea betetzea -Kolaborazioa -Gaixotasunak 	<ul style="list-style-type: none"> -3 epaileek, espetxeko funtzionarioak eta langile sozialak ahobatez birgizarteratze erabakia hartzea
EPEAK	<ul style="list-style-type: none"> -25 urte -28 urte -30 urte -35 urte 	<ul style="list-style-type: none"> -20 urte -26 urte -Biziartekoa 	<ul style="list-style-type: none"> -12 urte -15 urte -30 urte -Biziartekoa 	<ul style="list-style-type: none"> -18 urte -22 urte -30 urte 	<ul style="list-style-type: none"> -15 urte -23 urte

Iturria: SPACE I. Council of Europe Annual Penal Statistics-en 2021 eko txosteneko informazioarekin burututako taula.¹²⁹

Taula honetan ikus daitekeen bezala, Italian espetxe-zigorra betetzen ari diren %4,9 a biziarteko zigorra betetzen ari dira; Erresuma Batuan, %10,9 a, ez da harritzekoa datu hau, ikusi dugun bezala, zigor hau aurreikusten duen tipologia penala oso zabala delako. Bestetik, Frantzia, %1,1 a ari da hau betetzen; eta azkenik, Belgikan %2,9.

Espainiako kasuari dagokionez, ez du daturik ematen txostenak.

Delituei dagokionez, herrialde guztietan antzekoak direla ikusi daiteke; erailketa, terrorismo kasuak, gizateriaren aurkako delituak edota koroaren aurkako delituak, besteak beste. Delitu hauei zigor larriena ezartzen zaienez, ulertzen da arriskugarritasun sentrazio edota alarma sozial handiena sortzen dutenak direla.

Epeari dagokienez, guztiek dute gutxiengo epe bat, Erresuma Batuan betierekoa izan daitekeen epe bat aurreikusten bada ere; hori zuzenean birgizarteratzearekin lotuta egongo da, izan ere, gutxieneko hori bete ostean, askatasuna lortzeko aukerak hasten dira. Hala ere, bermatu beharko da berrikusgarritasuna lortzeko aukerak *de facto* eta

¹²⁹ Hemen eskuragarri: https://wp.unil.ch/space/files/2022/04/Aebi-Cocco-Molnar-Tiago_2022_SPACE-I_2021_FinalReport_220404.pdf

de iure lorgarriak izango direla, bestela zuzenean betierekoa izango den zigor baten aurrean kokatzen garelako.

Azkenik, baldintzei dagokienez ezberdinak badira ere herrialde ezberdinetan, antzekotasunik ere badute: guztiek gutxieneko epea bete izana eskatzen dute; eta arriskugarritasunari dagokionez ere, birgizarteratzearen aldeko pronostikoa bezalako eskakizunak daude.

Beraz, laburbilduz, antzeko delituei aurreikusten zaie BEZB herrialde ezberdinetan; epe ezberdinak izanik ere, gutxiengo epe bat bete beharko da berrikusgarritasuna lortzeko; eta, gainera, hainbat baldintza bete beharko dituzte. Askotan arriskugarritasunari erreparatuko diote baldintza hauek, eta birgizarteratzeko prest dagoen edo ez erabakiko dute.

7. Zigor luzeen joera gorakorra: gaiaren egoeraren berrikuspena

Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriak ibilbide motza izan du Espainiar legedian berriz ezarri zenetik, hori dela eta, ez dira asko honen inguruan egin diren analisi enpirikoak.

Horregatik, alderdi hau jorratzeko, gizartearen joera zigortzaileari erreparatuko diogu, izan ere, BEZB herritarren nahiei erantzuteko ezarri zela arrazoitzen du 1/2015 LO-ak.

Hori dela eta, gizarteak zigorrak zein testuingurutan eskatzen dituen aztertuko dugu; hau da, kasu konkretuetan nola erantzuten duen eta egoera orokorretan zer eskatzen duen. Baita ere, informazioa nola bideratzen den iritzi publikoa aztertzean ikertuko dugu, izan ere, hainbat kasutan egoeraren benetako inguruabarrei erreparatu beharrean biktimaren minari edota bestelako emozioei erreparatzen zaio, eta honek iritzi publikoan eragin dezake. Eta horrekin erabat lotuta, komunikabideek zein rol betetzen duten punitibismoari dagokionez aztertuko dugu.

7.1. Punitibismoa

Mendebaldeko herrialdeetan, krimen arloko politika hedapen egoera batean kokatzen da, eta populismo punitiboa bezalako terminologia ezartzen ari da literatura zientifikoaren egunerokotasunean.¹³⁰

Azken hamarkadetako izaera zigortzaile edo punitibismo honek alderantzikatu egiten du azken hamarkada hauen aurretik zetorren prozesua, izan ere, hainbat tipo destipifikatu ziren ZK tik. Aldiz, kriminalizazioaren hedapen baten muinean kokatzen gara azken urteotan, erreforma kriminalei dagokionez.¹³¹

Izan ere, XX. mendean mendeku gisara edo egindakoagatik ordaintzea helburu zuten zigorren ezarpenak oso kritikatuak izan ziren, anakronismoak zirela egozten zitzairen, eta ez zutela lekurik garaiko sistema penalean. Aldiz, azken hamarkadetan, punitibismoaren berrezarpena ikusi da, soilik ordainketa helburu zuten krimen arloko politiken aplikazioarekin.¹³²

Gaur egun, delinkuentziak eta honi ematen zaion erantzunak, komunikabideetan presentzia handia du; eta horrek debate publikoa pizten du. Krimen arloko politika zigortzaile hau ezartzen dutenek, zigorgarritasunaren gorakada hau arrazoitzeko, herritarren nahiei erantzuten ari direla esaten dute; justifikazio hau politika egiteko instrumentu gisa erabiliz.¹³³ Herritarren partetik izaera zigorgarria duten erreforma penal hauen eskaria, "punitibismo" kontzeptuaren oinarria da.¹³⁴

7.2. Zigorren helburuak eta BEZB ren ezarpena

---

¹³⁰ Varona, D., "¿Somos los españoles punitivos?: Actitudes punitivas y reforma penal en España." *Revista para el análisis del Derecho*, 2009, 4.orr..

¹³¹ Cancio, M., "De nuevo: ¿derecho penal del enemigo?" *Derecho Penal del enemigo*, Civitas: Madrid (2), 2006, 9. orr..

¹³² Garland, D., *The culture of control. Crime and social order in contemporary society*, Oxford University Press, 2001, 8.orr..

¹³³ Cuevas, F. P., Cabrera, M. J. C., Menchón, A. L., eta Ardoy, L. N., "Formas de pedir castigo penal. Expresiones del punitivismo según grados de especificidad." *Papers. Revista de Sociología*, 107(2), 2022, 2. orr..

¹³⁴ Jackson, J. eta Kuha, J., "How theory guides measurement: Examples from the study of public attitudes toward crime and policing", Bynum, T. S. eta Huebner, B. M., (eds.) *Handbook on Measurement Issues in Criminology and Criminal Justice* -en, Nueva Jersey: John Wiley and Sons, 2015.

Zigorrek izan beharko luketen helburuari dagokionez, historikoki egon diren teoriak bi multzotan sailka daitezke: batetik, teoria absolutuak edo ordainketaren teoriak, eta bestetik, teoria erlatiboak edo aurrezaintzaren teoriak.¹³⁵

Ordainketaren teoria edo absolutuaren esanetan, zigorraren zentzua delitugilearen erruduntasunari erantzun bat ematean datza, horretarako, gaitz penal bat ezarri. Honen oinarrian justizia egikaritzea eta egindakoagatik ordaintzea soilik dagoelarik.¹³⁶

Bestetik, doktrina berriagoa, gizartea babesteko nahiaz eta deliturik ez egiteko motibazioari buruz mintzo da. Ildo horretatik beste funtzio bat azaleratu du: aurrezaintza; horren aurrean aurrezaintza orokor zein bereziaren teoriak sortuz.¹³⁷

Zigorra ezartzearen helburua, delitugileek hau burutzea ekiditea da; eta zigorraren erabilera horri aurrezaintza deritzo. Anton Onecak, Beccaria aipatzen du horretarako: "El fin de la pena no es otro que impedir al reo causar nuevos daños a sus conciudadanos y retraer a los demás de la comisión de otros semejantes"¹³⁸

Zigorrak gizarte osoari eragiteko helburua duenean, aurrezaintza orokorraz ari gara. Zigorraren bidezko beldurraraztea, aurrezaintza orokor negatiboa izango da; eta araudiaren konfiantzaren bidez eragitea, aurrezaintza orokor positiboa. Hau da, negatiboaren oinarrian zigorrak berariaz delituak ez burutzea edo murriztea ekarriko duela dago; eta positiboan, zigorra bai ala bai ezarriko denaren usteak, delitu gutxiago burutzea ekarriko duela.¹³⁹

Aurrezaintza bereziak, aldiz, jadanik delitua burutu duen horrengan eragiteko helburua du, berriz egin ez dezan.¹⁴⁰ Aurrezaintza berezi positiboak delitugilearengan aldaketa bat burutu nahi du bere jarreran eta nortasunean deliturik burutu ez dezan¹⁴¹; negatiboak berriz, delitugile hori ezin dela aldatu edo birgizarteratu ulertzen du eta beraz gizartetik aldentzea du helburu (inokuizazioa), beste deliturik burutu ez dezan.¹⁴²

---

¹³⁵ Migliardi, M. D., "Teorías absolutas de la pena: origen y fundamentos. Conceptos y críticas fundamentales a la teoría de la retribución moral de Immanuel Kant a propósito del neo-retribucionismo y del neo-proporcionalismo en el derecho penal actual." *Revista de derecho y ciencias penales: Ciencias Sociales y Políticas*, (16), 2011, 92. orr..

¹³⁶ Roxin, C., "Sentido y límites de la pena estatal", *Problemas básicos del derecho penal*, Reus: Madrid, 1976, 12. orr..

¹³⁷ Busato, P. C., eta Montes, S., *Introducción al derecho penal*. Editorial Temis, Bogotá, 1986, 46. orr..

¹³⁸ Antón y Oneca, J., "La prevención general y la prevención especial en la teoría de la pena: discurso leído en la apertura del curso académico de 1944 a 1945." *Universidad de Salamanca*. 1944. 34. orr.

¹³⁹ Mir Puig, S., "Función fundamentadora y función limitadora de la prevención general positiva". *Anuario de derecho penal y ciencias penales*, 1986, 50-51. orr..

¹⁴⁰ Von Liszt, F., *La idea de fin en el Derecho penal*, Edveral, Valparaíso, 1984, 75.orr..

¹⁴¹ Gonzalez, C., *El control electrónico en el sistema penal*, Tesis Doctoral, Universidad Autónoma de Barcelona, 2008, 72. orr..

¹⁴² Tolentino, J. A. P., "La inocuización como prevención especial negativa", *Archivos de Criminología, Seguridad Privada y Criminalística*, (8), 2012, 4.orr.

Von Lisztek zigorrek hiru funtzio eduki ditzaketela esan zuen: zuzentzea, beldurraraztea, eta neutralizatzea; eta ondorioz, hiru delitugile mota egon beharko zirela gehitu zuen, zigorrak delitugileei zuzenduta daudelako.¹⁴³

Batetik, zuzentzeko helburua duten zigorrak, zuzentzeko beharra eta ahalmena dutenengana bideratuko dira; bestetik, beldurraraztea helburu duten zigorrak, zuzentzea behar ez dutenengana bideratuko da (zigorra oroigarri gisa); eta azkenik, neutralizazioa, zuzendu ezin diren horiengana bideratuko da.¹⁴⁴

Lehen taldeari “irrecuperables” edo berreskuraezinak izena jartzen dio; hauekin ez du balio zigorraren ezarpenak, ez eta aldaketa bat bilatu nahiak edo zuzenketak. Eta beraz, arriskugarritasuna ezabatzeko gizartetik, hauen neutralizazioa eta inokuizazioa bilatzen dira, gizartetik aldentuz.¹⁴⁵

Bigarrenari, “los que precisan corrección”, zuzenketa bidez berreskuratu daitezkeenei egiten die erreferentzia; ez direla galdutako kasuak eta itxaropena dagoela hauekin dio.¹⁴⁶

Azken taldeari dagokionez, “delincuentes ocasionales” deritze, noizbehinkako delitugileak; hauek sarri edo maiztasun batekin burutzea delitua ez da ohikoa izango, eta beraz, kasu hauetan legearen autoritatea berreskuratzea soilik beharko da. Hauek askotan kanpoko eraginek bultzatuta burutzen dituzte zigorrak.¹⁴⁷

BEZB ren helburuari dagokionez, 1/2015 LO ren hitzaurreak honako hau dio: “Erreforma honetan, goitik behera berrikusi eta eguneratzen da azaroaren 23ko 10/1995 Lege Organikoaren bidez onarturiko Zigor Kodea, denboraren joanak eta gizartearen eskaera berriek agerian utzi baitute gure araudi penalean aldaketa jakin batzuk egiteko beharra. (...)”

Erreformaren bidez, espetxe zigor berri bat sartzen da, espetxealdi iraunkor berrikusgarria, ezohiko larritasun-kasuetan soilik aplikatzekoa: larritasun bereziko erailketetan, estatuburua edo haren oinordekoa hiltzean, atzerriko estatuburuak hiltzean, eta genozidio edo gizateriaren aurkako krimenen kasu larrienak egitean.

---

¹⁴³ Von Liszt, F., *La idea, cit.*, 114. orr.

¹⁴⁴ *Ibid.*, 115. orr..

¹⁴⁵ *Ibid.*, 115-121. orr.

¹⁴⁶ *Ibid.*, 121. orr.

¹⁴⁷ *Ibid.*, 124. orr.

Horrelakoetan, justifikatuta dago ezohiko erantzuna ematea; hots, mugagabeko espetxe zigorra ezartzea (espetxealdi iraunkorra).”

Krimen arloko politika korrante populista batean sartua dago, hori ikus daiteke “gizartearen eskaerari” erantzuten diola dionean. Gizarteak gogor erantzun dezan eskatzen du. Kasu honetan dio larritasun bereziko tipologia penalaria zigor honekin erantzutea justifikatua dagoela.¹⁴⁸ Horrek, mendeku instituzional baten izaera hartzen duelarik, aipatu dugun teoria absolutuen izaera hartuz.

Beldurrarazte bat ere bilatzen du (“intimidación general”)¹⁴⁹, aurrezaintza orokor negatiboarekin lotu daitekeena. Baina ezingo zaio aurrezaintza berezi positiboari erreparatu, ez baita barneratuaren birgizarteratzea bilatzen, negatiboari behatu beharko zaio, barneratuaren “neutralizazioa”¹⁵⁰ soilik nahi delako, ez ditzan delitu gehiago egin.

XIX. mendeko Von Liszten sailkapenari erreparatzen badiogu, lehen taldean arriskugarritasuna “ezabatzeko” helburuarekin pertsona bat gizartetik aldendu behar dela dio (betiereko espetxean sartuta, adibidez), BEZB -k duen helburu zuzena berau izanik.

Hau da, BEZB -ak bizi osorako gizartetik aldendu nahi du barneratua, horrekin arriskugarritasuna murrizteko arrazoiaz baliatuz; baina benetan atzera pausu itzel bat erakusten du, izan ere, XIX. mendean babesten ziren teoriak aplikatzen ditu XXI. mendean egon arren.

7.3. Gizartearen joera punitibista: egoeraren berrikuspena

Zigorgarritasunera eta zigorren helburuetara egindako hurbilketa teorikoren ostean, enpirikoki gizartean nagusi den joera zigortzailea aztertzen saiatuko gara, horretarako jadanik burututako lanetan oinarrituz.

Gizartearen joera punitibistari dagokionez, hainbat zalantza daude, izan ere, zigorren joera gogortzaile hau herritarren eskariari erantzun bezala azaltzen da. Baina

---

¹⁴⁸ Daunis, A., “La prisión”, *cit.*, 107. orr..

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ *Ibid.*

herritarrek delinkuentziarekiko eta honi eman beharreko erantzunarekiko duten iritzia jasotzeko metodologiak ere bere eragina izan dezake, eta hainbat baldintzatutako iritzi lor daitezke.¹⁵¹

Gizarteak politika zigortzaileagoak nahi izatearen atzean dagoen informazioa ezberdindu egin beharko da. Batetik, alderdi abstraktua egongo da, posible da punitibismo abstraktu mota honen oinarria, ezagutza mugatua eta sesgatua izatea; bestetik, punitibismo espezifikoari dagokionez, eskuragarri dugun informazioaren ingurukoa izango da, zigor zehatzen ingurukoa eta zigortzerako orduan kontuan hartzen diren inguruabarren ingurukoa.¹⁵²

Askotan, zentzu abstraktu edo orokorrean, gizartearen ulerkera, zigorren gogortasunaren harira eta askatasunaz gabetzeak dituen ondorioen harira, itxuraldatuta egoten da. Adibidez, askotan espetxeaz gain herritarrek ez dute jakiten zein beste zigor ezarri daitekeen.¹⁵³

Horregatik, beharrezkoa da gizartearen iritzia ondo aztertzea, eta ez erortzea iritzi publikoaren mitoetan; batzuetan hautemate faltsu bat sor daiteke, eta beraz mito horietatik aldentu behar da: batetik, gizarteak delinkuentziarekiko duen ikuskera aldatu behar da eta bestetik, krimen arloko politikak garatzen dituztenek iritzi publikoarekiko duten ikuskera ere aldatu beharko da, kasuan kasu, ez erortzeko gizartearen nahien mitoetan.¹⁵⁴

Gizarteak, oro har, joera du pentsatzeko errealki dagoen delinkuentzia tasa baino altuagoa ematen dela, eta gainera delitu mota larrienak direla ohikoenak; horren aurrean auzitegien esku hartzea oso txikia izanik. Hau da, egoera ez dagoela kontrolpean sentitzen dute herritarrek.¹⁵⁵

Baina, kontua da, abstrakzioetik jaitsi eta egoera konkretua azaldutakoan, sistema penalaren nolakotasuna eta kasu zehatzen ezaugarriak kontatzean, hau da, epailearen tokian jartzean herritarra, benetako epaileen antzera jokatzeko joera dutela, izaera bereziki punitiboa izan gabe.¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Hutton, N., "Beyond populist punitiveness?", *Punishment & Society*, 7 (3), 2005, 244. orr.
<https://doi.org/10.1177/1462474505053828>

¹⁵² Cuevas, F. P., "Formas de pedir", *cit.*, 4. orr.

¹⁵³ Cullen, F. T., Fisher, B. S. eta Applegate, B. K., "Public Opinion about Punishment and Corrections", *Crime and Justice: A Review of Research*, 27, 2000, 3. orr.

¹⁵⁴ Maruna, S. eta King, A., "Public Opinion and Community Penalties", Bottoms, A., Rex, S. eta Robinson G., (ed.) *Alternatives to Prison: Options for an Insecure* -en, Collumpton: Willian Publishing, 2004, 84. orr.

¹⁵⁵ Larrauri, E., "Populismo punitivo... y cómo resistirlo", *Revista de Estudios Criminales*, 7(25), 2007, 19. orr.

¹⁵⁶ *Ibid.*

Baieztapen hau egiteko Larraurik, Robertsek, Stalansek, Indermaurek, eta Houghk egindako analisi enpirikoei egiten die erreferentzia; zeinetan sistema penalaren funtzionamendua eta printzipioak azaltzen zaizkion galdetegia burutu duenari; benetako kasu bat ematen zaio, delitugilearen inguruko informazio osoa eta hainbat aukera ezberdin plazaratzen dira. Une honetan epailea balitz bezala kasuan zein epai emango lukeen galdetzen zaio; eta bertatik ondorioztatzen da, aurreko esaldia.¹⁵⁷

Iturburura joanda, analisi enpiriko hau egiteko nahia beste ikerketa batean kokatzen da; honek dio, zinpeko epaimahaia dagoen herrialdeen eta ez dagoen horien artean alderaketa eginda, zinpeko epaimahaiak, beste epaitegi edo auzitegien antzeko zigorrak ezartzen dituztela, eta beraz, herritarrek benetako epaileen antzeko jarrera dutela.¹⁵⁸

Beraz, alderdi honetan, politikariek gizartea benetan dena baino zigortzaileagoa dela uste dute, eta horregatik, Larraurik “doble incomprensión” kontzeptua erabiltzen du; batetik, iritzi publikoak sistema penalarikiko duena; eta bestetik, politikariek, iritzi publikoarekiko dutena.¹⁵⁹

7.3.1. Zigorgarritasunaren nolakotasunari begirada bat

Auzi hau hobeto aztertzeko ondorengo lan enpirikoetan oinarrituko gara, hasteko: 9º ola del Panel Ciudadano para la Investigación Social en Andalucía; Insitituto de Estudios Sociales Avanzados-ek burututako galdetegi bati erreparatuko diogu. Kasu honetan 839 pertsoneri euren zigorren inguruko iritziari buruz galdetu zitzairen.

Lan honen helburua gizartea punitibistagoa dela alderdi abstraktuan, alderdi zehatzean baino, azaltzea da.

---

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ Roberts, J., Stalans, L., Indermaur, D., Hough, M., “Public Judgment in Real Criminal Cases”, Roberts, J., Stalans, L., Indermaur, D., Hough, M., *Penal Populism and Public Opinion. Lessons from five countries* -en, Oxford, University Press, 2003, 94.orr..

¹⁵⁹ *Ibid.*

Tabla 1. Medidas de punitivismo en la 9.ª ola del PACIS

Ítem	Nivel	Pregunta
G1	Global	Hay delitos por los que los delincuentes merecen pasar toda la vida en la cárcel
G2	Global	Las condenas para quienes cometen delitos deberían ser más duras que las que se imponen actualmente
G3	Global	La justicia trata de forma demasiado blanda a los delincuentes juveniles (entre 14 y 17 años)
G4	Global	Los presos deben cumplir íntegramente sus condenas en prisión, aunque les quede poco tiempo de condena o hayan tenido buen comportamiento
G5	Global	Se debería ser más duro y menos comprensivo con la mayoría de delincuentes
G6	Global	Los delincuentes no volverían a cometer delitos si aumentaran los años que deben pasar en prisión
G7	Global	Para que haya menos delincuencia habría que mandar más gente a la cárcel
G8	Global	Después de un cierto tiempo en la cárcel, los presos deben poder salir con permisos penitenciarios para ir preparando su vida en libertad
Ea1	Específico (aceptación)	Las personas condenadas por cometer delitos violentos deberían permanecer localizadas mediante tobilleras electrónicas durante un tiempo después de salir de la cárcel
Ea2	Específico (aceptación)	Las penas para delitos sexuales como el acoso deberían equipararse a las de violación
Ea3	Específico (aceptación)	La pena por defraudar a Hacienda en una cantidad superior a 120.000 euros, que es de 1 a 5 años de cárcel, debería ser mayor
Ea4	Específico (aceptación)	Los presos por delitos contra la propiedad (robo) que tienen problemas con las drogas deben poder participar en programas de desintoxicación y rehabilitación mientras están en la cárcel
Ea5	Específico (aceptación)	El objetivo de que las personas condenadas por cometer abusos o agresiones sexuales a menores de 16 años vayan a prisión es que puedan rehabilitarse y volver a insertarse en la sociedad
Ep1	Específico (preferencia)	Un grupo de personas son halladas culpables de un delito relacionado con el tráfico de drogas. Si lo que se quiere es luchar contra el narcotráfico, ¿qué tipo de condena sería la más adecuada: pena de prisión o una pena alternativa (multas, embargos o expropiaciones)?
Ep2	Específico (preferencia)	Unos adolescentes acosan y acaban hiriendo de gravedad a un compañero de clase. Si lo que se quiere es evitar que vuelvan a hacerlo, ¿qué tipo de condena sería la más adecuada: internamiento en un centro o una pena alternativa (libertad vigilada o trabajo en beneficio de la comunidad)?
Ep3	Específico (preferencia)	Una persona adulta es hallada culpable de robar en una casa por segunda vez llevándose algunas joyas y un teléfono móvil de última generación. ¿Qué tipo de condena sería la más adecuada: pena de prisión o una pena alternativa (pago de multa o trabajo en beneficio de la comunidad)?

Iturria: Cuevas, F. P., Cabrera, M. J. C., Menchón, A. L., & Ardoy, L. N.¹⁶⁰

Lehen zortzi galderak (G1-G8), galdera orokorrak dira, aipatutako punitibismo abstraktuari erantzungo diotenak. Ondorengo bostak (Ea1-Ea5), zehatzak dira eta delitu motari, delitugileari eta arau penalei egiten diete erreferentzia. Azken hirurak

¹⁶⁰ Cuevas, F. P., "Formas de pedir", *cit.*, 8. orr..

(Ep1-Ep3), aldiz, zehatzak dira, baina aukeraketari egiten diote erreferentzia; hau da, epaileak balira egingo luketen aukeraketari.

Tabla 5. Distribuciones porcentuales y puntuación media de los ítems globales (G), específicos de preferencia (Ep) y de aceptación (Ea)

	Distribuciones porcentuales (%)						NS / NC	Media (escala 0 a 5)
	Total desacuerdo			Total Acuerdo				
	0	1	2	3	4	5		
G1	3,7	1,6	1,9	4,7	9,3	78,0	0,8	4,50
G2	5,1	2,2	5,6	11,9	14,9	59,7	0,6	4,10
G3	3,9	3,3	6,6	14,2	17,6	53,9	0,5	4,01
G4	3,4	4,7	6,8	13,2	18,0	53,4	0,5	3,99
G5	3,8	3,1	8,3	20,4	19,4	44,2	0,8	3,83
G6	8,8	8,3	10,7	18,6	15,7	37,6	0,3	3,37
G7	11,6	8,1	13,6	21,4	13,6	31,0	0,7	3,11
Ep1	9,9	2,5	3,3	11,4	12,4	59,9	0,6	3,94
Ep2	12,7	4,5	6,9	14,7	14,1	46,2	0,9	3,53
Ep3	11,0	5,8	9,6	19,1	11,8	42,3	0,4	3,42
Ea1	2,7	1,9	3,0	8,9	16,6	66,6	0,3	4,35
Ea2	4,9	2,3	5,4	13,8	16,7	56,3	0,6	4,05

Iturria: Cuevas, F. P., Cabrera, M. J. C., Menchón, A. L., & Ardoy, L. N.¹⁶¹

Taula honi erreparatuz, banan-banan aztertuko ditugu erantzunak. Hasteko alderdi orokorrari behatuko diogu: G1 ean, oso puntuazio altua dago 5etik 4,5 eko mediarekin, honek delitugile batzuk bizi osoa espetxean igaro beharko luketen galderari erantzuten dio. G2 ak 4,1 eko mediarekin zigorrak gogorrakoak izan beharko liratekeela baieztatzen du; G3ak, 4,01eko mediarekin, auzitegien esku hartzeari gogortasuna falta zaiola dio.

G4 ak, zigor osoa espetxean bete beharko litzatekeela dio, 3,99ko mediarekin. G5ean, 3,83ko mediarekin, delitugileekin gogorrakoak izan beharko ginetekeela esaten da. G6ak, zigor luzeagoek delitu gutxiago burutzea ekarriko lukeela baieztatzen du 3,37arekin eta G7ak jende gehiago espetxeratu beharko litzatekeela delinkuentzia murrizteko, 3,11ko mediarekin.

Alderdi orokor honetan 3,85 eko media lortzen da 5etik, hau da punitibismo abstraktua gizartean altua dela baieztatzen da.

¹⁶¹ *Ibid.*, 11.orr.

Alderdi zehatzean, esan bezala bi alderdi jorratzen ditu. EA1 ean, 4,35eko mediarekin, delitugile biolentoen kasuan, gizarteratze prozesuan lokalizatuta egoteko sistema erabili beharko luketela irizten du gehiengoak. EA2k adierazten du, delitu sexualen kasuan, bortxaketaren pareko zigorra eduki beharko luketela larritasun txikiagoko supostuek, 4,05eko mediarekin.

Bataz beste, bi supostu hauetan 4,23ko media dago, oso punitibismo altua erakutsiz.

Azkenik, interesgarriena, aipatutako punitibismoaren alderdi zehatza aztertzeke, aukeraketaren zatia. Ikusteko ea epaile baten lekuan nolako zigorgarritasunez jokatuko luketen.

EP1 aren kasuan, 3,94ko mediarekin espetxe zigorra ezartzeko adostasuna agertzen da, bestelako zigorrekin alderatuz, droga trafikoko delituetan. EP2 an nerabeek burututako delituen kasuan, jaso beharko zigorretan, adigabeen zentroetan sartzearen aldeko iritzia nagusitzen da 3,53 ko mediarekin. Eta EP3an, 3,42ko mediarekin, etxebizitza batean burututako lapurretaren harira, berriz ere espetxean sartzearen aldeko hautua egiten da.

Azken hiru hauetan, isuna edo gizartearentzako lanak bezalako aukerak jarri dira espetxearen aukeraren aurrean, hautatuak izan ez badira ere. Kasu honetan ere punitibismoak media altua du beraz, 3,53 ko puntuazio batekin.

Badirudi, beraz galdetegi honekin lortutako erantzunak kontraesankorrak direla aurretik aipatutako hipotesiarekin; hau da, ez da adierazten gizarteak joera punitibistagoa duela kontzeptu zabalak eta orokorrak erabiltzean, eta errealki aukeraketa egitean, gogortasuna mantentzen da.

Lan honen egileen iritziz, kontraesan honek bere erantzuna, egindako galderen atzean dagoen tipologia penalean aurkitzen da. Izan ere, atentzio mediatiko eta politiko handia jasaten duten tipoak dira, eta beraz horrek alarma sozial handia sortzen du.¹⁶²

Beraz, gizarteak, informazioa duenean sistema penalaren harira eta kasu konkrituaren harira, epaileen antzera jokatzeko joera dutela ondoriozta daiteke, bai Larraurik erabilitako ikerketetatik, eta baita esku artean dugun ikerketatik ere. Kontzeptu abstraktuetan aritzean ordea, oraindik ere zigortzaileago izateko joera dago; eta

---

¹⁶² Cuevas, F. P., "Formas de pedir", *cit.*, 13. orr.

zehaztasunik eman gabe kasu konkretuari erreparatzean, delituak duen izaera mediatikoak eragingo du erabakian.

Hau da, zehazki hautatu behar denean barneratze edo beste zigor baten artean, adibidez, posible da barneratzea ekiditea; baina aldiz, delitu jakin batzuen kasuan zigor luzeagoak ezartzearen hautua egiten da; bada, honen atzean, delituaren nolakotasuna dagoela adierazten du esku artean dugun ikerketak.

Nolakotasunari buruz, mediatikoki oihartzuna izan dezaketen delituei egiten die erreferentzia; hau da, bortxaketen edo erailketen kasuan galdetzean, kasu konkretuan, baina informazio gehiago gabe, herritarrek zigortzaileak izateko joera dutela adierazten du ikerketak. Oro har, bestelako lanketarik eta informaziorik gabe, kontzeptu orokor edo abstraktuetan zigorgarriago izateko joera dutela ondorioztatzen du lan honek.

Beraz, joera punitibo hau, esan bezala, pertsonen aurkako edo sexu askatasunaren aurkako delituen kasuan igo egiten da, euren izaera eta larritasunagatik.¹⁶³

Azkenik, gure gaiari dagokionez, G1 galderak garrantzia berezia du; izan ere betiereko zigorren aldeko erabateko iritzia ageri da, galdetegian parte hartu duen %78 ak adostasun osoa ageri duelarik.

7.3.2. Gizartearen iritzia BEZB -rekiko

GAD3 k burututako galdeketa baten erantzunak prentsan oso entzutetsuak izan ziren, BEZB aren harira zuten iritziaz galdetzen zuen honek.

---

¹⁶³ *Ibid.*, 15. orr.

¿Está a favor o en contra con la prisión permanente revisable en cada uno de estos casos previstos por la ley?

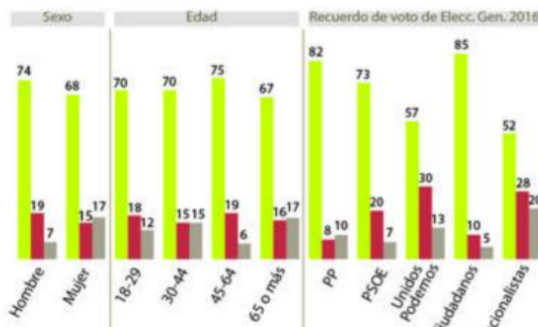
■ A favor ■ En contra ■ NS/NC En %

FUENTE: GAD3

Y respecto a la posibilidad de la derogación de la prisión permanente revisable, ¿qué considera preferible en este momento?

■ Mantenerla y esperar a que el TC se pronuncie ■ Derogada ■ NS/NC En porcentaje

ABC

Iturria: GAD3 eta ABC egunkaria.

ABC-k kaleratutako artikuluan, BEZB a mantentzearen edo indargabetzearen artean duten iritzia galdetzen zaie. Horretarako, generoz, adinez eta hauteskundeetan hautatutako alderdi politikoen arabera banatzen ditu.

Generoaren kasuan, gizonen %74ak mantenduko luke, %19ak ez, eta %7ak ez daki; emakumeen kasuan aldiz, %68ak mantendu, %15ak ez eta %17ak ez daki.

Adinaren kasuan lau tartetan banatzen ditu; lehenik 18-29 urte artekoak, hauen %70ak mantentzea nahi du, %18ak ez eta %12ak ez daki; bigarrenik, 30-44 urte artekoak, %70ak mantendu nahi du, %15ak ez, eta gainontzeko %15ak ez daki; hirugarrenik, 45-64 urte artekoak, %75ak mantendu nahi du, %19ak ez eta gainontzeko %6ak ez daki; eta azkenik, 65 urte edo gehiago dituztenen artean, %67ak mantendu nahi du, %16 ak ez eta %17ak ez daki.

Azkenik, azken hauteskundeetan hautatutako alderdi politikoei dagokionez erantzunak ondorengoak dira: Alderdi Popularraren (PP) kasuan %82ak zigorra mantentzearen alde hautua egiten du eta soilik %8 -a ageri da kontrari, gainontzeko %10ak ez du erantzun garbirik. Alderdi Sozialistaren kasuan (PSOE) %73ak mantendu nahi du, %20ak ez, eta gainontzeko %7ak ez daki edo ez du esan nahi.

Ondoren Unidos Podemos (Podemos) eko hautesleei dagokionez, %57ak mantendu nahi du, %30ak ez, eta gainontzeko %13ak ez daki. Ciudadanosen kasuan, %85ak mantenduko luke, %10ak ez, eta ez dakitenak %5a da soilik; azkenik “Nacionalistak”

bezala barnebiltzen ditu euskaldun eta katalanak %52ak mantentzea nahi dutela dio, %28ak kentzea eta %20ak ez dakiela.

A *priori*, badirudi sekulako portzentaia altuaren babesak duela BEZB -k. Kontua da, ordea, ikerketaren analisi nagusiak erakutsi zuela horrelako galderei erantzuten zirela: “¿konkretuki, Diana Quer edo Gabriel Cruz umearen kasuan, BEZB ezartzea ondo ikusten duzu?”. Horren aurrean 75.3% ak adostasuna adierazi zuen.¹⁶⁴

Hau da, galdetegi honetan, kasu konkretuetan mantenduko litzatekeen galdetzen da, eta hortik abiatuz, BEZB mantentzearen alde dauden edo ez aztertzen da. Beraz, galdetegi hau, guztiz bideratuta eta sesgatuta dago erantzun jakin batzuk lortzera.

Galdetegi honek, zuzenean biktimaren azalean jartzera eta horren ondorioz delitugileak eduki beharko lukeen zigorrean pentsatzera bideratzen du galdetegia burutzen ari dena.¹⁶⁵ “Estás de acuerdo con imponer la PPR cuando la víctima sea menor?” bezalako galderen bidez.

Ordainketaren teoriaren alderdira bideratzen du egoera galdeketa honek; eta horrela zailtasunak jartzen ditu zuzenbidearen beste printzipio eta berme batzuk kontuan hartzeko; hala nola birgizarteratzearen printzipioa, edo legezkotasunarena.¹⁶⁶

Beraz, honakoa da egoera honetan burutu behar den galdera: beste modu batera galdetuta erantzuna berdina izango litzateke?

Komunikabideek ematen dieten oihartzuna eta aukeratutako kontzeptuak, hala nola “pederasta” bezalako hitzek (BEZB ak adingabeen erailketak edota sexu askatasun eta ukigabetasunaren aurkako delitu baten ondoren burututako erailketak aurreikusten ditu), izaera punitibista areagotzera bideratzen dute.¹⁶⁷

Beraz, ondorio garrantzitsu bat atera daiteke ikerketa honetatik. Gizarteari informaziorik ez ematean sistema penalaren inguruan eta biktimen lekuan jartzean, nolabait emozioetatik galdetzean; zigorgarria izateko joera izango du, eta horretarako, galdetzeko moduak garrantzia handia. Beraz, une honetan, komunikabideen rola

---

¹⁶⁴ Gómez, A. B., eta Falces, C., “Los efectos del contexto en la expresión de las actitudes punitivas: El caso del apoyo ciudadano a la prisión permanente revisable”, *Revista Electrónica de Criminología*, 01-01, 2019. 4. orr..

¹⁶⁵ *Ibid.*, 5. orr..

¹⁶⁶ *Ibid.*

¹⁶⁷ *Ibid.*, 6. orr..

aztertzeko beharraren aurrean kokatzen gara gizarteak eduki dezakeen izaera zigorgarria ulertzeko.

7.4. Komunikabideen rola punitibismoan

7.4.1. Komunikabideak eta zigorgarritasuna

Krimen arloko politikari dagokionez, honen eginkizun nagusia delinkuentziaren aurrezaintza burutzea izango zen, horrela delitu gehiago ez dadin burutu.¹⁶⁸ Ez da ezer berria, izan ere lehenagotik aipatu dugun Marques de Beccariak XVIII. menderako horixe zion bere *dei delitti e delle pene* liburuan: “es mejor evitar los delitos que castigarlos. He aquí el fin principal de toda buena legislación, que es el arte de conducir a los hombres al punto mayor de felicidad, o al menor de infelicidad posible, para hablar según todos los cálculos de bienes y males de la vida”¹⁶⁹

Populismo punitiboak, ordea, ez du aurrezaintza helburu hori. Aurretik aipatu bezala, hauteskunderi begirako interesekin hartutako krimen arloko politikaren erabaki multzoa litzateke, herritarren nahiei erantzuten ari diren justifikazioarekin. Delinkuentziarekiko jarrera gogor hau, hauteskunde garaietan gogortu ohi da.¹⁷⁰

Hainbat arazo soziali gehiegizko dimentsioak ematen dizkiete iritzi publikoa sortzen laguntzen duten baliabideek, komunikabideek bereziki.¹⁷¹ Horrek, askotan, gizartea segurtasunik gabeko egoera batean aurkitzen denaren sentrazio faltsu batean barneratzea ekartzen du; zeina soilik zigor penalen bidez lasaitu edo konpondu daitekeen.¹⁷²

Guztion arazoa den sentrazioa sortzen dute komunikabideek beraiek, hizkuntzaren erabilera sinple eta deigarriekin guztion esku jarriz informazioa, askotan modu

---

¹⁶⁸Muñoz, J.A., “Populismo punitivo y una “verdad” construida”, *Nuevo Foro Penal*, 72. zkia, 2009, 19. orr..

¹⁶⁹ Beccaria C. De los delitos, *cit.*, 136-137. orr

¹⁷⁰ . Dobrynina, M., “The Roots of “Penal Populism”: the role of Media and Politics.” *Kriminologijos Studijos*, 2017, 98.orr.. Eskuragarri: [10.15388/CrimLithuan.2016.4.10729](https://doi.org/10.15388/CrimLithuan.2016.4.10729)

¹⁷¹ Castillo, L. N., “Populismo punitivo y seguridad vial”, *El Derecho y sus razones* -en, Bubok Editorial, 2013, 213. orr..

¹⁷² *Ibid.*

morbosoan.¹⁷³ Internetaren bidez, gainera, oraindik publiko gehiagorengana heltzeko modua bilatu du, kriminalitatearen informazio iturri nagusi eta errazena bilakatuz.¹⁷⁴

Gizarteak duen delinkuentziarekiko hautematea oso gutxitan eratoritzen da esperientziatik, oro har, gaiaren inguruan jasotako informazioak baldintzatuko du hau. Eta hor komunikabideek paper garrantzitsu bat jokatzen dute: “alarma soziala sortuko da, beraiek erabakitzen dutenean horrela izatea.”¹⁷⁵

Biktimaren presentzia gehitu behar zaio komunikabideen rolari, izan ere, uneoro hauen sufrimendua jartzen dute erdian, ikusleen arreta bereganatzeko, eta horrela, injustizia bat bezala ikusten dute egoera.¹⁷⁶

Horrek berekin biktimen elkarte eta *lobbiek* zentralitate handi bat lortzea dakar, botere publikoei erreforma penal gogortzaileak eskatuz. Are gehiago, espetxe baimenak eta onurak biktimen aurkako erabakiak diren sinesmena sortzen dute; eta nolabait zigorra ekiditeko mekanismo bat.¹⁷⁷

Komunikabideek, beraz, botere handia dute iritzi publikoarengan, bai hau sortzeko eta baita eraldatzeko ere. Beraz, noski politika publikoetan eragiten dute, eta horren ondorioz krimen arloko politikan ere bai.¹⁷⁸ Kriminalitatea lehen lerroan jartzearekin batera, gizartean segurtasun falta baten sentsazioa sortzen da, eta biktimak izateko arriskuaren sentsazio ez erreal bat.¹⁷⁹

Arriskua orokortzeak eragin berdintzailea du, klaseen, nazioen, edota gizakien artean modu argian ezarritako mugak iragazkor edo zeharkagarri bihurtzen dira.¹⁸⁰ Hau da, guztizko segurtasun gabezia sentsazioa sortzen du, arriskugarritasunaren orokortzeak.

Delinkuentziari egozten zaio gizarteak duen segurtasun falta hau; izan ere, sozialki baliagarria den funtzio bat hartzen du delituak: segurtasun gabeziak sortzen duen

---

¹⁷³ *Ibid.*, 214. orr.

¹⁷⁴ Cabezas, M. “Sensacionalismo en los medios de comunicación: populismo punitivo y juicios paralelos”, *Escuela de práctica jurídica de Salamanca*, 2020, 15. orr.

¹⁷⁵ Sanz, N., “Los actores de la política criminal” *Política Criminal* -en, Madrid, Editorial Ratio Legis, 2019, 102. orr.

¹⁷⁶ *Ibid.*, 104.orr.

¹⁷⁷ Cabezas, M., “Sensacionalismo”, *cit.*, 8. orr.

¹⁷⁸ Sanz, N. “Los actores”, *cit.*, 101. orr.

¹⁷⁹ Castillo, L.N., “Populismo punitivo”, *cit.*, 214. orr..

¹⁸⁰ Beck, U., “Las consecuencias perversas de la modernidad”, Beck, U., *Teoría de la sociedad del riesgo* -en., 1996, 176 orr..

antsietatea, sumindurarengatik ordezkatu du.¹⁸¹ Eta gizartearen sumindura hori baliagarria izango da erreforma penalek hartzen duten joera zigorgarrira arrazoitzeko.

Auzi honetan garrantzia handia duen beste egile batek, Garlandek, esango lukeen bezala, “kontrolaren kultura” sortzen ari gara; izugarrizko bira eman da delituaren kontrolean eta delitugilearekiko harremanean. Birgizarteratzearen printzipioa bultzatuzetik, delitugileen “ezgaitze” (berriz deliturik ezin egitea) bat bilatzera.¹⁸²

7.4.2. Komunikabideen eragina zigorgarritasunean: egoeraren berrikuspena

Komunikabideek gizartean nola eragin dezaketen aztertu dugu, bereziki krimen arloko politikan; Sanz Mulasi erreferentzia egin diogu adieraztean komunikabideek alarma soziala sortzeko gaitasuna dutela, eta beraz, komunikabideen punitibismoan izan dezaketen eraginaren inguruko ikerketak aztertzen saiatuko gara.

Komunikabideak jada krimen arloko politikan parte hartzen duten aktoreetako bat gehiago bezala ulertu behar dira. Zalantzakorra da, ordea, doktrinaren baitan zein den hauek duten “erantzukizun kuota” gizartea hartzen ari den joera punitiboan.¹⁸³

Delinkuentziarekiko hautematea, gehienetan ez du esperientziak sortzen, izan ere, oso auzi zabala da eta askotan kontatzen diguten horretan oinarritzen gara. Horregatik esan daiteke komunikabideak errealitate soziala sortzeko gaitasuna dutela, eta nolabaiteko kontrol sozialaren agenteak izan daitezkeela.¹⁸⁴

Komunikabideek sekulako garrantzia hartu dute krimen arloko politikan, eta horretarako bi fenomeno erabiltzen dituzte: “agenda-setting” eta “framing”.¹⁸⁵

Agenda-setting: Fenomeno hau ematen da komunikabideen eraginez, gizartean garrantzitsuak izango diren auziak erabakitzen direnean. Hau da, gure egunerokotasuna kazetariak aurkeztutako “bigarren eskuko” errealitate baten inguruko

¹⁸¹ Padão, J., da Silva, A. F. F., Farias, A. D., eta Dos Santos, C. B., “Populismo punitivo: entre o mito e as “ganancias electorales””, *Semana de extensao, pesquisa e pós-graduação-sepesq*, 14, 2018, 4. orr..

¹⁸² Garland, D. *The culture*, *cit.*

¹⁸³ Varona, D., “Medios de comunicación y punitivismo.” *Revista para el análisis del Derecho*, 2. zkia., 2011, 2. orr..

¹⁸⁴ Arrufat, A., *Medios de comunicación y actitudes punitivas respecto a los menores infractores*, Gradu Amaierako Lana. Universitat Pompeu Fabra, 2019, 5. orr..

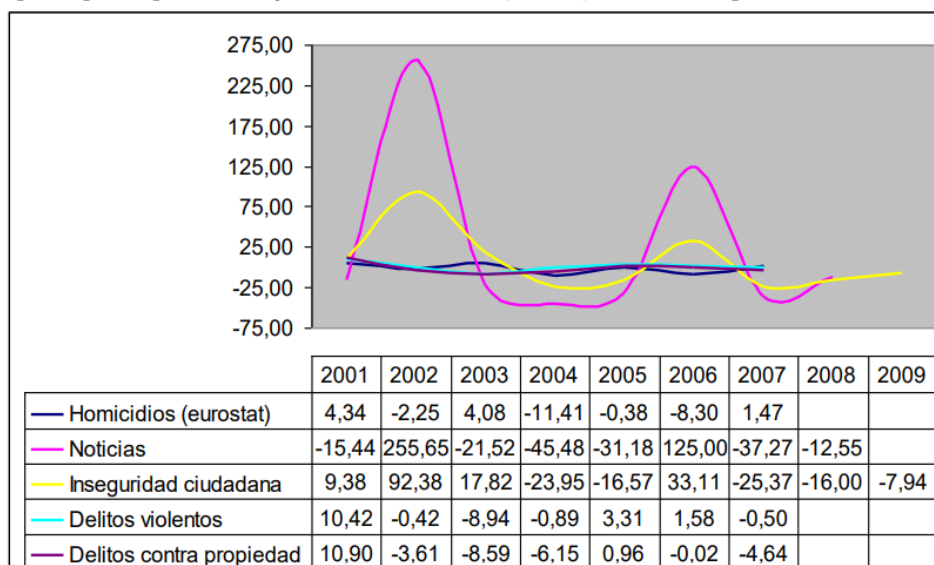
¹⁸⁵ Sanz, N. “Los actores”, *cit.*, 102. orr.

informazioz betetzen dugu. Komunikabideek erabakitzen dute zein izango diren gai eztabaidatsuak, eta denborarekin gizarteko iritzia sortzen joango dira. Ez da nola pentsatu; baizik eta zeri buruz bai eta zeri buruz ez pentsatu.¹⁸⁶

Framing: Arazo bat, hainbat perspektibetatik behatu daiteke, eta ikuspuntu hori eratzten hainbat faktorek eragin dezakete. Framinga prozesu bat da zeinak kontzeptualizazio konkretu bat sortzen duen auzi jakin baten inguruan, edota jadanik zuena birmoldatzen den. Hau da, komunikabideen eraginez, orientabide berri bat sortzen da.¹⁸⁷

Honekin guztiarekin, bereziki interesgarria da Varona Gómezek burutako lanaren grafikoa aztertzea; izan ere, gizartearen joera punitibistan komunikabideek duten esku-hartzea aztertzen du, agenda settingak eta framingak krimen arloko politikan eta alarma soziala sortzerako orduan duten eragina azalduz.

Gráfico 1: Comparación (en términos porcentuales de incremento/decremento) de la delincuencia, la preocupación por el delito y la atención mediática (noticias) al delito en España.

Iturria: Varona Gomez.¹⁸⁸

Taulan begiratu orduko ikusten da korrelazio zuzena dagoela berrien eta gizartearen segurtasun ezaren artean; hau da, berriak igotzen diren orduko, komunikabideek krimen arloko auziei garrantzia ematen dien orduko, gizartea larritzen eta kezkatzen hasten da.

¹⁸⁶ McCombs, M., eta Valenzuela, S., "The agenda-setting theory", *Cuadernos de información*, (20), 2007, 45. orr..

¹⁸⁷ Chong, D., eta Druckman, J. N., *Framing theory*. Annual Review of Political Science, 10, 2007, 104. orr..

¹⁸⁸ Varona, D., "Medios", *cit.*, 5. orr..

Aldiz, segurtasun gabezia hori, eta komunikabideen lana bera, ez doaz delinkuentziaren joera errealarrekin batera. Hau da, notiziak eta horrek sortzen duen ezinegona ez doaz, errealitate kriminologiakorekin eskutik helduta; taulan ikus daitekeenez.

Honek argi erakusten du, eta balio dezala errepikapenak, Sanz Mulasek dion bezala: “alarma soziala sortuko da komunikabideek erabakitzen dutenean sortzea”¹⁸⁹

Taula honek, lehenagotik aipatu dugun premisa bat balioztatzen du, gizarteak duen delinkuentziarekiko beldurra, ez da oro har esperientzia propiotik eratorriko, baizik eta jasotako informaziotik; eta beraz, komunikabideek jopuntu jartzen duten gaietatik (agenda-setting), eta hau jorrazteko duten modutik (framing).

Komunikabideek horrela indarra hartzean agenda sozialean, noski, alderdi politikoek interes nabariak dituzte hauek kontrolatu ahal izateko; eta beraz, ezin dira alde batera utzi, komunikabideen eta boterea dutenen artean egon daitezkeen aliantza politikoak. Horren ondorio argia da, komunikabide bakoitzak duen izaera politikoa, zeina berriak azaltzeko moduak argi eta garbi islatzen den.¹⁹⁰

Agendaren nolakotasuna erabakitzean, lortzen dena, berriak asmatzea edo manipulatzeko baina, berez dutena baino dimentsio handiagoa ematea da. Ezin da esan hainbat notizi ez direnik manipulatu, baina gehien bat aukeraketa da. Zein izango den gizartean bolo-bolo ibiliko den gaia.¹⁹¹

Varonak, bere ikerketan erakutsi du komunikabideek eta alderdi politikoen arteko harremana nola islatzen den delinkuentziaren inguruko berriak jorraztean. Adibidez, “El País” egunkariak PSOE ren ildoaren gertukoa izanik, sekulako indarra jartzen zuen gizartearengan segurtasun gabezia sentsazioa sortzen, gobernuaren aurkartzan aurkitzen zenean PSOE. Aldiz, gobernura iristean, PP ren ildotik gertuago dagoela “El Mundo” egunkaria izan zen lan hori burutu zuena.

---

¹⁸⁹ Sanz, N., “Los actores”, *cit.*, 102. orr.

¹⁹⁰ *Ibid.*, 106. orr

¹⁹¹ Varona, D., “Medios”, *cit.*, 7.orr.

Tabla 1: Cobertura Mediática y afinidad política de los medios

EL PAIS	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Noticias	64	67	140	465	312	140	73	114	90	50
Variación %	4.92	4.69	108.96	232.14	-32.90	-55.13	-47.86	56.16	-21.05	-44.44

EL MUNDO	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Noticias	27	71	98	183	174	55	29	90	35	36
Variación %	-3.57	162.96	38.03	86.73	-4.92	-68.39	-47.27	210.34	-61.11	2.86

Iturria: Varona Gómez¹⁹²

Taula honetan, gobernu aldaketaren ondorioz, egunkariak delinkuentziaren inguruko berrien kopurua nola aldatzen den ikusten da.

Beraz, ezin zaie herritarrei egotzi erreforma zigortzaileen erantzule izatea; baina ezta ere komunikabideei autonomoki, hauek politikarien ibilbidearen eta interesen arabera informazio bat edo beste ematen dutelako. Beraz, hiru alderdi hauen korrelazioarekin baino ezingo da ulertu fenomeno hau.

Esan dugu, “agenda-settingaren” bidez, herritarren ahotan egongo den gaia erabakitzen dela; baina “framing” fenomenoak, zerren inguruan baino, horren inguruan nola pentsatu determinatzek ahalmena izango du.¹⁹³

Delinkuentzia mota konkretu bati gehiegizko arreta jarri zaio eta gainera, delinkuentziaren inguruko azalpen sinpleegiak eta emozioz beteak eman dira. Gainera, delitugilearen profil konkretu bat sortu da eta justizia leunegia denaren irudia hedatu da gizartean.¹⁹⁴

Horrek, delinkuentzia une oro igotzen ari dela, delitugileak beti indarra erabiltzen dutela eta arriskutsuak direla; eta horren aurrean justiziak ez duela esku hartzen bezalako mitoak sortu dituzte komunikabideek. Eta honek, sekulako indarra du krimen arloko politikan, horren ondorio izanik azken urteetako joera zigortzailea.

¹⁹² *Ibid.*, 14. orr.

¹⁹³ *Ibid.*, 22. orr.

¹⁹⁴ *Ibid.*, 27. orr.

Laburbilduz, agenda-settingak zerri buruz pentsatu erabakiko du, kasuan, delinkuentzia jarriz jopuntuan; eta framingak, nola pentsatu adieraziko du, justizia leunegiaren eta delitugile arriskutsuaren irudiak hedatuz. Hau guztia, komunikabideen atzean aurkitzen den interes politikoen arabera izanik.

Aipatu ditugun ideietan sakontzeko “Centro de Investigación en Criminología. Universidad de Castilla-La Mancha” -n Rechea Alberolak, Fernández Molinak eta Benítez Jiménezek burututako ikerketa bat aztertuko dugu.

“Tendencias sociales y Delincuencia”¹⁹⁵ izenpean komunikabideek izan dezaketen eragina aztertzen dute gizartearengan segurtasun gabezia sentsazioa sortzeko orduan.

Lan hau aztertzearen arrazoia Espainiako komunikabide ezberdinek delinkuentziaren inguruko berriak nola jorratu dituzten (2004. urtera arte) erakustea da, bertan egunkariaren ildo alderdi politikoen ildoekin lotuta dagoela adieraziz.

Tabla 4. Evolución de las noticias por periódicos (1995-2004)

	ABC		EL MUNDO		EL PAÍS	
	N	% respecto año	N	% respecto año	N	% respecto año
1995	12	15%	65	81,3%	3*	3,8%
1996	6	7,4%	75	92,6%	0*	0%
1997	10	14,5%	59	85,5%	0*	0%
1998	6	7,6%	46	58,2%	27	34,2%
1999	9	6,7%	92	68,1%	34	25,2%
2000	3	2,2%	89	65,4%	44	32,4%
2001	8	7%	63	54,8%	44	38,3%
2002	37	9%	187	45,7%	185	45,2%
2003	31	9,7%	152	47,4%	138	43%
2004	17	9,7%	86	49,1%	72	41,1%
TOTAL	139	8,7%	914	57,1%	547	34,2%

* La búsqueda realizada por el buscador del periódico EL PAÍS no aportó ninguna noticia durante los años 1996 y 1997 y tan solo 3, en el año 1995. Aunque es muy posible que el número de noticias sobre este tema fuera muy reducido en estos años, parece muy dudoso que no exista ninguna noticia, por lo que es posible apuntar algún fallo del buscador del periódico EL PAÍS durante estos tres años.

Iturria: Rechea, C., Fernández, E., eta Benítez, M. J.¹⁹⁶

Taula honetan, lehenik eta behin ikus daiteke, urteen poderioz garrantzia hartu dutela delinkuentziaren inguruko berriek komunikabideetan. Ez da harritzekoa 2002-2003 urteetan adibidez, sekulako informazio pila azaleratu izana; jakin badakigulako 2003.

¹⁹⁵ Rechea, C., Fernández, E., eta Benítez, M. J., *Tendencias sociales y Delincuencia*, Centro de Investigación en Criminología. Universidad de Castilla-La Mancha, 2004.

¹⁹⁶ *Ibid.*, 47. orr.

urtean erreforma penal gogortzaile garrantzitsuak eman zirela, 7/2003 LO eta 15/2003 LO -en bitartez.

Hala ere, kasuan, egunkari ezberdinen lana aztertzea dugu helburu: “El Mundo” egunkaria da, 1995-2000 aldian, iritzi publikoaren aurrean albiste horiek aurkezten dituen bitarteko nagusia. 2001-2004 aldian, nahiz eta beti ere albiste gehien islatzen dituen “El Mundo” izan beste bi prentsa-bideekiko proportzioan, bere protagonismoa murrizten du, beste biek albiste horiek gehiago jorratzen hasten direlako. Bereziki, “El País” egunkariak gorakada nabarmena izan du aurkeztutako albisteen kopuruan, 4. taulan egiazta daitekeenez.

“El País” egunkariak, 2001-2002. urteetan gorakada bati ekiten dio delinkuentziaren inguruko informazioa azaleratz, eta horrekin segurtasun gabezia areagotuz; PSOE gobernutik kanpo dagoen garaietan.

Beraz, bigarren ikerketa enpiriko honekin, Varonaren ikerketari ere arrazoi ematen dio, komunikabideek ildo politikoei erantzuten dietela delinkuentziaren inguruko berriak jorratzerako orduan; eta horren arabera alarma soziala eratuko da. Hiru alderdien arteko harremana korrelazionatua dagoela ikusten da beraz. Bai, agenda erabakitzerakoan, eta gai hauen inguruan nola pentsatu erabakitzerakoan.

7.5. Punitibismoaren azterketaren ondorioak

Gizartearen joera zigortzailea aztertzen saiatu gara, horretarako hainbat lan enpirikotan oinarritu gara. Batetik, Larrauren artikuluan ikusi dugu, herritarrek beharrezko informazio eta lanabes guztiak eskura dituztenean, benetako epaileen antzeko jarrera izan ohi dutela.

Hori, era berean, beste lan batean oinarritzen da, zeinak zinpeko epaimahaien epaiak eta bestelako epaitegien arteko epaiak alderatuta, gehienetan alde handirik ez dela egoten azaleratzen duen.

Ondoren aztertu dugun lanak ere, punitibismoa zentzu orokor edo abstraktuan aztertuz gero gizartea zigortzailea dela dio; baina kasu konkretuetan, informazioa eskuragarri jarri gero, epaileen antzera jokatzen dutela herritarrek. Zigorgarritasunean, kasu konkretuen aurrean, gorakadarik nabari bada, kasuen nolakotasunaren ondorio dela gehitzen du ikerketaren egileak.

Gizarteak oro har, zigorgarria izateko joera erakusten du pertsonen askatasun sexualaren aurkako delituetan eta osotasun fisiko zein mentalen aurkako delituetan. Beraz, tentu handiz hartu beharko dira herritarren hitza mahai-gaineratzen duten ikerketak.

Ondorengo lanak, BEZB -i buruz hitz egiten zuen, baina benetan, erantzunak nola baldintzatzen diren ikusteko balio izan digu; galderak nola formulatzen diren eta galdetegia bere osotasunean nola kokatzen den erabakigarria izango delako erantzunetan.

Gainera, BEZB -a aurreikusten duten delitu mota horiek beste faktore bat partekatzen dute, oro har: komunikabideen eragina. Horregatik, ikerketa enpirikoen berrikuspena egiten saiatu gara, eta argi eta garbi ikusi dugu komunikabideek “agenda-setting” zein “framing” fenomeno bidez alarma soziala garatzeko gaitasuna dutela.

Hau ordea, ez da ausaz ematen den zerbait, izan ere, ikusi dugu bi lanetan, gobernuan dagoen alderdi politikoaren arabera, ildo bateko edo besteko egunkariak delinkuentziaren inguruko albisteak jorratzeari ekingo diola; horrela, iritzi publikoa, komunikabideak eta politikarien arteko interakzioa sortuz.

Beraz, herritarrak erreforma penalak eskatzearen oinarria, komunikabideek alarma soziala sortzean dago; zeinak interes politiko batzuei erantzuten dio. Eta politikariek euren erreformak gizartearen nahiei erantzunez burutzen dituztela diote. Horrela hiruren arteko sorgin-gurpila eratuz. Aldian aldiko interes politiko edo hauteskundeetako interesen arabera.

BEZB -aren inguruko analisi enpirikoak ez baditugu aztertu ere, gizartearen izaera zigorgarria aztertzen duten analisei erreparatu diegu, izan ere, zigor honen ezarpena 1/2015 LO -aren hitzaurreak dion bezala, herritarren nahiari erantzuteko ematen da, eta beraz guztiz lotuta daude joera zigortzaile hau eta BEZB.

7.6. Populismo punitiboa Espainiar legedian

1990. hamarkadako erdi aldetik aurrera, kartzela asko eraiki ziren Espainia mailan, 1995eko ZK eta eraikitze garai hau PSOE ren agintaldian izan baziren ere, Alderdi Popularrak (PP) lortu zuen aginpidea 1996tik 2000ko lege aldiaren. Berak babestu ez zuen ZK bat administratu behar izan zuen, itxuraz behintzat, ez zena bateragarria alderdiaren krimen arloko politikarekin. Hala eta guztiz ere, ez zuen orduan aldaketa handirik burutu.¹⁹⁷

PP ren 2000-2004 ko agintaldian, ordea, hedapen garai batean sartu zen krimen arloko politika. Alde batetik, zigorren benetako betearazpenari dagokionez luzapen nabari bat eman zen; 2000 urtean zigor askatasun gabetzaileen iraupenaren batz bestekoa 13,1 hilabetekoa izatetik, 2010ean 19,3 hilabetekoa izatera igaro zen.¹⁹⁸

Are gehiago, 2003 an onartu ziren erreforma penaletako batek zigorren gogortzea ekarri zuen, hauen benetako betearazpenaren iraupena luzatuz, 7/2003 LO bidez egin zuen hori. 15/2003 LO k, zigorra aurreikusten zitzairen tipo penalen handiagotze bat ekarri zuen.¹⁹⁹

2003. urte horretan bertan, Sandra Palo izeneko adingabe bat bortxatu eta erail zuten hiru mutil adingabe eta gizon adindun baten artean. Kasu hau, bereziki bortitza eta latza izan zen; eta komunikabideetan sekulako oihartzuna izan zuen.²⁰⁰

Autonomia erkidegoetako hauteskondeekin bat egin zuen; eta horrek politikariek segurtasunaren auziari garrantzia handia ematea ekarri zuen. Paloren senideek, adingabeen legedian hainbat erreforma eskatu zituzten, eta 15/2003 LO edo 8/2006 LO ren ezarpenekin amaitu zuten; horrela bai PSOE k eta baita PPK ere erakutsi zuten gizartearen eskariei erantzuten zietela, errealitate kriminologiko edo juridikoari jaramonik egin gabe.²⁰¹

---

¹⁹⁷ Brandariz, J. A., "La evolución del sistema penitenciario español, 1995-2014: transformaciones de la penalidad y modificación de la realidad", *Revista Crítica Penal y Poder*, 9, 2015, 9. orr..

¹⁹⁸ Antón, J., "Populismo punitivo", *cit.*, 12. orr.

¹⁹⁹ *Ibid.*, 13. orr.

²⁰⁰ Pozuelo, L., *La política criminal mediática. Génesis, desarrollo y costes*, Madrid, Marcial Pons, 2013, 117. orr..

²⁰¹ Mellon, J. A., Jiménez, G. Á., eta Rothstein, P. A. P., "Medios de comunicación y populismo punitivo en España (1996-2013)." *Crítica Penal y Poder*, (9), 2015, 44. orr..

Alderdi penaelan, erabakiak oso lotuta joaten dira gizartean gertatzen diren gertakari arrotzekin, eta gobernariak, komunikabideen ondorioz izaten dute hauen berri. Politikaren administrazioarekiko konfiantza galdua den garaiotan, horrelako egoeren aurrean erantzun bat emateak, nolabaiteko zilegitasun bat ematen die politikariei.²⁰²

Honen adibide gisa ulertu dezakegu Alderdi Popularrak (PP) egin zuren arrazoiketa ZK gogortzeko adingabeekiko abusu sexualen harira, zeinak 5/2010 LO an amaitu zuen. Hau Mari Luz Cortés en kasua oraindik gizartearen ahotan zegoela egin zutelarik.²⁰³

5/2010 LO aren proposameneko hitzaurrea: “Ez dira gutxi adingabeen edo ezgaituen desagerpenak, bortxaketak eta abusu sexualak salatzen diren salaketak; edo pornografia eta prostituzio infantileko sare berrien ezagutzak. Hau guztia gobernuak ezer egiten ez bitartean, behartuta dagoenean erantzutera, eta halabeharrez zigorrren gogortze batekin erantzun beharko du.”²⁰⁴

Esan berri dugun bezala, egoera hau Mari Luz Cortés adingabe eta ezgaituaren erailketaren ondoren eman zen, kasu honetan, 2008an, gizon batek Mari Luz bahitu eta bortxatu ostean, erail egin zuen.²⁰⁵

Mari Luz Cortés en aitak, kasuaren oihartzun mediatikoaz baliatuz, Estatuari berari egotzi zion erailketaren erantzukizuna. Bi milioi sinadura batu zituen, biziarteko espetxe zigorra ezartzearen alde zenbait delitu zigortzeko. Alderdi Sozialistak, eskaria ezetzatu zuen, eta pederastia delituak burutu zituztenen erregistro bat eskaini zuen horren orde. Alderdi Popularrak, berehala, ikusi berri dugun proposamena mahai gaineratu zuen, eta 5/2010 LO aren ezarpenarekin amaitu zuen kasuak.²⁰⁶

Aurretik aipatu badugu ere, azkenik beste kasu mediatiko garrantzitsu batek ere eragina izan zuen Espainiar legedian: Marta del Castillo.

Marta del Castilloren kasua 2009 an desagertu zen neska baten kasua da, eta sekulako indarra hartu zuen komunikabideetan, gai entzutetsuenetako bat izanik. “Consejo Audiovisual de Sevilla” kasuari ematen ari zitzaion ikuskizun izaera salatzerantz iritsi zen, ez zelako jorratu beharrezko zehaztasunarekin eta zorrotasunarekin.²⁰⁷

---

²⁰² *Ibid.*, 49. orr

²⁰³ Varona, D., “Medios”, *cit.*, 20.orr..

²⁰⁴ Ez da 5/2010 LO aren hitzaurrea, baizik eta, LO horren ezarpenareko proposamena.

²⁰⁵ Mellon, J. A., “Medios de”, *cit.*, 49.orr.

²⁰⁶ Antón, J., “Populismo punitivo”, *cit.*, 16. orr.

²⁰⁷ Herrero, E., “Fuentes periodísticas y redes sociales en las noticias de Marta del Castillo”, *Revistas Científicas Complutenses*, Vol. 19, 1. zkia., 2013, 453-454. orr..

Mari Luz Cortés eta Marta del Castelloren gurasoak, sekulako manifestazioak burutu zituzten; esan bezala Zapateroren gobernuak (PSOE), ezeztatu egin zuen biziarteko zigorraren eskaria, haren konstituzio kontrakotasuna adieraziz, abagune horretan Alderdi Popularraren esku hartzea nabaritu zen, berriz. Azkenik, alderdi popularrak, 1/2015 LO aren bitartez BEZB ren ezarpena lortu zuen.²⁰⁸

Hala eta guztiz ere, María Alcalé Sánchezek bere testuak dioskun bezala, PSOE -k publikoki adierazi bazuen BEZB -ren aurka zegoela, 2/2015 LO a onartzeko prestutasuna erakutsi zuen, erantzukizun politikoagatik. LO honetan 573 bis. artikuluan terrorismo delituetarako ZK -k aurreikusten duen zigorrak luzeena ezarriko da. Modu leungarri batean, BEZB ezarriko duela esaten du.²⁰⁹

Hitzaurrean horrela dio 2/2015 LO -ak: "Espainian terrorismoaren aurkako borrokan izan dugun eskarmentuari esker, ETAren edo GRAPOn gisako banda armatuen terrorismoari eraginkortasunez erantzuteko legeria penala dugu. (...) 573 bis artikuluan jasotzen da terrorismo delitu bakoitzari zer zigor dagokion, eta xedatzen da inoren heriotza eragiten bada, Zigor Kodean aurreikusitako espetxe zigor luzeena ezarriko dela."

Beraz, ez dago zalantzarik, PSOE -k publikoki BEZB a gaitzesten duenean ez duela zigorraren nolakotasunagatik egiten baizik eta politika molde bat dela, zeina aldatu egiten den terrorismoa sartzen denean jokoan, honek gizarte mailan sentsibilizazio handiagoa duelako, ziurrenik. Eta beraz, honek, hauteskudetan alderdiari onura egingo diola aurreikusten dutelako.

8. Ondorioak

Biziarteko espetxe-zigor berrikusgarria, datuek erakutsi duten bezala, ez da beharrezko zigor bat, Espainia mailan, aurrezaintza orokorra burutzeko zigor luzeak badaude aurreikusita 1995 eko Zigor Kodean, 40 urte arteko zigorra aurreikusteraino. Gainera, estatistika kriminalek erakutsi dute delituek ez dutela gorako joerarik izan, benetan zigor anker honen beharra arrazoitzeko.

---

²⁰⁸ Antón, J., "Populismo punitivo", *cit.*, 17.orr

²⁰⁹ Alcalé, M., "La prisión", *cit.*, 353. orr..

Auzitegi Konstituzionalak emandako epaiak zigorra ez dela konstituzio-kontrakoa esan arren, doktrinaren gehiengoaren iritzia bestelakoa dela ikusi dugu; izan ere, birgizarteratzearen agindu konstituzionala urratzen du, eta zigor gizagabea dela esan daiteke. Gainera, zehazgabetasunak eta berrikusgarritasunaren aukerazko izaerak barneratuaren itxaropenak zapuzten ditu.

Epaietan bertan, boto partikularrek argudio sendoak ematen dituzte BEZB -ren ezarpenaren aurka; gizartearen demokratizazio eta zigorren humanizazio garai batean, alferrikako anakronismo huts bat da zigor hau berriz ezartzea. Gainera, praktikan berrikusgarritasuna lortzeko dauden baldintzak sekulako zailtasunak sortzen dituzte hau lortzeko.

Giza Eskubideen Europar Auzitegiak oraindik ez du ezer erabaki Espainiako kasuari buruz, eta abagune bat izan daiteke zigor honen indargabetzera begira. Izan ere, GEEA -k bere jurisprudentzian dio zigor bat ez dela gizagabea izango betierekoa ez izateko aukerak daudenean; bai *de iure* eta baita *de facto* ere. Baina esan bezala, Espainian zalantzarik da baldintza horiek betetzen ote diren.

Hainbat tipologia penalek halabeharrez zigor hau aurreikusten dute erantzun gisa, horrek epailearen diskrezionaltasunaren aurka egiten du, izan ere ez du inguruabarrak kontuan hartu eta tarte baten baitan hautatzeko aukerarik.

Zigor anker honen etorrera ere auzi eztabaidatsua da; izan ere, Bottomsek 1995ean esan bezala, politikariek euren hauteskundeetako interesei erantzuteko erabiltzen dute krimen arloko politika²¹⁰; ikusi dugun bezala Marta del Castillo edo Mari Luz Cortésen kasuan.

Ulrich Beck-ek dion bezala, arriskugarritasun sententziaren hedatzea, esperantza gabezia batean gorpuzten da.²¹¹ Beldur sententzia hori hedatzen bada gizartean, esperantza gabezia horri aurre egiteko, politikariek krimen arloko politika erabiltzen dute, espetxeen gehiegizko erabilerak gizartean lasaitasun sententzia bat sortuko duelakoan.

---

²¹⁰ Bottoms, A., "The Philosophy", *cit.*

²¹¹ Beck, U., Borrás, M. R., Navarro, J., eta Jimenez, D., *La sociedad del riesgo*, Barcelona: Paidós, 2019, 11. orr..

Cohenek “pánico moral” kontzeptua erabiltzen zuen honakoa definitzeko: gizartean hedatzen den beldurra, giza talde batekiko, hauek gizarteko oreka apurtuko dutelakoan. Horretarako, hauek estereotipatu eta deabrutu egiten dituzte; komunikabideen, politikarien edota gizarteak aditu gisa hartzen dituen horien bitartez.²¹²

Beraz, gizartean beldurra hedatzen denean, esperantza gabeziari aurre egiteko, krimen arloko politika gogortzen ari da, baina benetan oinarrian dagoen beldurra ez da estatistikoki sortutakoa, baizik eta interes politikoen ondorioz sortutakoa.

Erreforma penal hauen guztien oinarrian, arriskugarritasunaren arautze bat hauteman daiteke, eta arerio sozial gisa ikustea delitugilea; horren aurrean, gizartea babestu behar denaren uste bat hedatuz. Horrek, azken hamarkadetako demokratizazioaren eta humanizazioaren porrota erakusten du; eta inokuizazioaren tresnara itzulera bat ematen ari da; anakronismoen garaia azaleratuz.

Gainera, larriena ziurrenik, zigorren gogortze eta gizagabetze bat ematen ari den unean, birgizarteratzearen printzipioa aldarrikatzen dutela, benetan guztiz kontrakoa denean eta printzipio hau urratzeraino heltzen direnean erreformen bidez. Beraz, argi eta garbi ikus daiteke, demagogia hutsa dela, beste behin populismoari erantzuten.

Beraz, nire iritziz, zigor hau indargabetu egin beharko litzateke, bere beharrezkotasun ezaren ondorioz, interes politikoen ondorioz sortutakoa delako; eta guztiz ankerra delako. Konstituzioaren printzipioen aurka doalako eta gainera, GEEH eko artikulua ere urratu egiten dituelako.

9. Txosten exekutiboa

Esku artean dugun lan honen helburua biziarteko espetxe-zigor berrikusgarriaren analisi bat egitea da, horretarako hurbilketa historiko bat eginez eta aplikazio juridikoa aztertuz Espainia mailan. Bide horretan jarraituz, Auzitegi Konstituzionalaren epaia eta boto partikularrak aztertuz, eztabaidatsua izan den konstituzio-kontrakotasun helegiteari erantzuteko eman zena.

---

²¹² Cohen, S., “Deviance and moral panics”, Cohen, S., *Understanding Deviance: Connecting Classical and Contemporary Perspectives* -en, Routledge, 2014, 357. orr..

Jurisprudentziari dagokionez, ikuspegia zabaldu eta Giza Eskubideen Europar Auzitegira jo da, eta nazioarteko alorrean, Zuzenbide Konparatuari lekua eman zaio, Erresuma Batua, Italia, Txipre eta Alemaniarekin alderaketa eginez.

Zigorgarritasunaren egoeraren inguruan burututako analisi enpirikoen inguruko berrikuspen bate ere burutu da, batetik gizartearen joera zigorgarria aztertzeko; eta bestetik komunikabideen rola eta eragina ikusteko gizartean, zigorgarritasunari dagokionez.

Lehendabizi, BEZB ren ezarpenari erreparatu diogu, edo honen beharrezkotasunari zehazki, izan ere, kriminalitate tasen beherakada nabarmen bat eman da azken hamarkadetan, zeinak ez dion bide ematen krimen arloko politikaren kontrako bideari. Hau da, lehen begiradan zaila da ulertzea, zergatik hartu duen izaera zigortzaile hau politika molde honek, errealitate estatistikoak kontrakoa adierazten duenean. Hori aztertzeko “Portal Estadístico de Criminalidad” iturburura jo dugu.

“European Sourcebook of Crime and Criminal Justice” iturriak ere dio, Europa mailan kriminalitate tasa baxuenetarikoak dituen herrialdea dela Espainia. Horregatik, ZK ren erreforma gogortzaileak, eta bereziki 1/2015 LO indarrean sartzeak eta BEZB aplikatzeak, zeri erantzuten dion aztertu nahi izan da lan honetan.

Horretarako, lehenik, alderdi penalak izan duen bilakaera landu da:

- 1928an, Primo de Riveraren diktadurapean, lehen aldiz betiereko izaera duten zigorrak indargabetzen dira; “cadena perpetua” eta “reclusión a perpetuidad” zigorrak kenduz.
- 1932ko ZK berriak, aurrekoa indargabetzen du baina biziarteko zigorrak aurreikusi gabe jarraitzen du, zigorrik luzeena 20 urte eta egun batetik 30 urtera artekoa izanik. Humanizazio saiakera baten atarian kokatzen da.
- Frankismoko garaian 1944ko ZK rekin heriotza zigorra aurreikusten da, baina ez biziarteko espetxe-zigorrik.
- 1963 eta 1973. urteetan erreforma batzuk ematen dira, kodeen berrantolaketa bat emanaz.

- Azkenik, 1995eko ZK ezartzen da. Birgizarteratzea helburu duen kode bat izateko helburua du, baina izaera zigortzaileko erreformek helburua oztopatzen diote. Horrela, 1/2015 LO ren ezarpenarekin, BEZB ezartzeraino.

Europa mailan indarrean dagoen ZK rik gogorrenetakoa da Espainiakoa, eta aldiz, lehen esan bezala delinkuentzia tasak oso baxuak dira; zigor gogor horiek ezartzeak “gizartearen nahiei erantzutea” dute helburu, legeak dionez. 1/2015 LO ak berak dio: “Justizia Administrazioarekiko konfiantza sendotzeko beharraren ondorioz” sortzen dela. Eta honek “populismo punitiboaren” atarian kokatzen gaitu.

BEZB *ad hoc* sortutako zigor bat da, iritzi publikoan eragina duena. Horren harira, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak berak beharrezkotasun falta argudiatzeko txosten bat kaleratu zuen.

BEZB ak Espainia mailan duen arauketari erreparatzen badiogu “ezohiko larritasuna” duten tipologia penalari erantzuteko sortua dela dio 1/2015 LO aren hitzaurreak, eta honako hauetan aurreikusten da:

- 140.1. artikulua: erailketaren biktima hamasei urtetik beherakoa denean edo zaurgarria denean, sexu-askatasunaren kontrako delitu baten ostean egiten denean, edo antolakunde kriminal baten baitan egiten denean.
- 140.2. artikulua: bi pertsona edo gehiagoren erailketaren erantzule izatean.
- 485.1. artikulua: erailketaren biktima errege edo erregina deanean; edo Asturiaseko printze edo printzesa.
- 573 bis. artikulua: terrorismo delituetan.
- 605.1. artikulua: nazioarteko itun batek babesten duen norbait erailtzean.
- 607.1. artikulua: Genozidio delituetan.
- 607 bis. 2. artikulua: Gizateriaren aurkako delituetan.

Berrikusgarritasunari dagokionez, hau eman dadin hiru baldintza bete behar dira, ZK -ko 92. artikuluan aurreikusten direnak: gutxieneko epe bat beteta egon beharko da, hirugarren graduan sailkatuta egon beharko da, eta birgizarteratzearen aldeko pronostikoa dagoela baieztatu beharko du auzitegiak.

Lehenik hirugarren graduan sailkatu behar da etetea lortzeko, horretarako ezarritako epeak hauek dira: 18, 20, 22, 24 edo 32 urte igarotzea kartzelan, kasuaren arabera. Kasu horietan, zigorra betetzeko falta den betearazpenaren etetea lortzeko, ondorengo epe hauek bete behar dira: 25, 28, 30 edo 35 urteko gutxieneko epea, hain zuzen. Eta honi, birgizarteratzearen aldeko pronostiko bat ematea gehitu behar zaio.

Eta azkenik, baldintzak betetzen baditu, 5-10 urte artean iraungo duen baldintzapeko askatasunean irtengo da espetxetik, ZK 92.3. artikulua dion bezala, eta hainbat kontrol-baldintza eta -neurri ezar daitezke.

Arauketa amaitu orduko, zigorraren konstituzionaltasuna aztertu dugu, izan ere, hainbat eztabaiden erdigune izan da alderdi hau.

Batetik, doktrinaren kritikak aztertu ditugu:

- Birgizarteratzearen printzipioari dagokionez (EK 25.2. art.), honen luzera eta betierekoa izateko arriskuak birgizarteratzeko printzipioa urratzen dutela diote.
- Zigor gizagabe eta iraingarrien debekuaren kasuan (EK 15. art.), horrelako zigorrak sor dezaketen kaltea, gorputz zigorrekin alderagarria dela argudiatzen dute.
- Legezketasun eta zehaztasun printzipioa (EK 25.1. art.) urratuta daudela diote zigor zehaztu gabe baten aurrean gauden momentutik.
- Proporzionaltasun printzipioa eta askatasunerako eskubidea (EK 17. art), zigorraren derrigorrezko izaerak, eta inguruabarretara ezin egokitzeak, printzipio hauek urratuko ditu.

Bestetik, kritika hauen bidetik, hainbat talde parlamentarik tarteratutako konstituzio-kontrakotasun helegitea aztertu dugu. BEZB -k EK -ko 15. artikulua, 17.

artikulua, 25.1. artikulua eta 25.2. artikulua urratzen dituela adierazten dute bertan; 3866-2015 konstituzio-kontrakotasun helegitean, hain zuzen.

Azkenik, helegite honi erantzuteko emandako epaia ere landu dugu; batetik, Auzitegi Konstituzionalak emandako 169/2015 epaia aztertuz. Eta bestetik, bertan dauden bi boto partikularrak landuz.

Epaiak BEZB-k izaera konstituzionala duela esaten du, bere denborazko izaerak eta berriusgarritasunaren aukerak, helegitean eta doktrinak plazaratutako kritikei aurre egiten dietelako, eta beraz konstituzionala dela.

Boto partikularrei erreparatu diegu baita ere, eta hauek, kultura demokratiko batean, non zigorren humanizazio prozesu baten kokatzen garen, BEZB -ren ezarpena beharrezkoa ez den anakronismo bat dela diote.

Gainera, bigarren boto partikularrean, berriusgarritasun hori lortzeko jarritako baldintzak lortzearen zailtasunak berriusgarritasun hori *de facto* ez ematea dakarrela argudiatzen du, horrela zigor honen konstituzio-kontrako izaera mahai-gaineratuz.

Ondoren, nazioarteko ikuspegi batetik behatzeko asmotan, Giza Eskubideen Europar Auzitegiko jurisprudentziari erreparatu diogu, ikusteko zigor zehaztu gabe eta luzeen kasuan Giza Eskubideen Europar Hitzarmeneko artikulurik urratzen ote den.

- GEEH 3. artikuluari dagokionez, zigor gizagabe edo iraingarrien debekuz mintzo da; eta jurisprudentziak dio, zigor bat gizagabea ez izateko, *de iure* eta *de facto* laburtzeko aukera izan behar duela. Hau da, betierekotasunetik salbuesteko aukera izatean, izaera anker hori kenduko zaiola.
- GEEH 5.1.a artikuluari dagokionez, arbitrariotasuna eta botere gehiegikeria ekidin nahi dira askatasunez gabetzeko orduan. Zigor zehaztugabeetan, kausalitate harremanak garrantzia izango du askatasunaz gabetzerako orduan erabilitako arrazoiaren, eta egoera horretan bertan mantentzea erabakitzearen erabilitako arrazoiaren artean.
- GEEH 5.4. artikulua kasuan, askatasunez gabetuak organo judicial baten aurrean helegitea tarteratzeko aukera bermatzen du. Zigor zehaztugabeen

kasuan, garrantzia berezia hartzen duelarik, denboraren poderioz inguruabarrak aldatzeko aukera handia dagoelako.

- Azkenik, GEEH 7. artikulua legezkotasun printzipioa gorpuzten du; eta beraz, bertatik eratortzen den atzera eraginkortasun ezaren printzipioa. Zigorra aurreikusgarria izan beharko da, baina baita ere betearazpena nola burutuko den. Horrela, ezingo ditu barneratuarentzako kaltegarriak izango diren aldaketak jasan gerora.

Puntu hauek kontuan hartu ditugu GEEA-ren jurisprudentziaren azterketa egiteko, baina auzitegiak oraindik ez du ezer esan BEZB -ren harira. Espainiako zigorraren baldintza gogorak direla eta, baliteke, berrikusgarritasuna lortzeko aukera zalantzan jotzea, eta hor abagune bat egongo litzateke GEEH -ren aurkakoa dela esateko.

Nazioarteko ikuspegia mantenduz, zuzenbide konparatuaren atalari ekin diogu; horretarako BEZB aurreikusten duten lau herrialde hautatu ditugu: Italia, Erresuma Batua, Frantzia eta Belgika. hain zuzen.

Hauetan zigor honen epeak, baldintzak eta zein delituk aurreikusten duen aztertu dugu. Epeei dagokionez, berrikusgarritasuna eman ahal izateko epeak nahiko ezberdinak dira eta 15 urtetik hasi eta biziartekoa izateraino hel daitekeela herrialde bakoitzaren ezberdintasunekin ikusi dugu.

Baldintzek ere nahiko ezberdintasun dituzte baina, oro har, gutxiengo epea betetzea eta arriskugarritasuna murriztu zaiola adierazten duen pronostiko bat beharko dira. Tipologia penalarri dagokionez, ez dira sekulako ezberdintasunak ikusten, izan ere, erailketa astunen kasuan, terrorismo kasuetan edota koroaren aurkako delituak bezalako kasuetan aurreikusten da zigorra, gehienbat.

Ondoren, zigor luzeen joera gorakorren harira egindako lanen berrikuspen bat egiten saiatu gara; izan ere, BEZB -ri buruzko lan enpirikoak aurkitzea Espainia mailan nahiko zaila da duen ibilbide motzaren ondorioz.

Hasteko, krimen arloko politikak azken hamarkadetan hartu duen izaera zigortzaileari erreparatu diogu; eta zigorraren helburuetara bideratu dugu lana; bertan teoria absolutuak eta erlatiboak aztertuz.

Teoria absolutuak edo ordainketaren teoriak, justizia egikaritu edo errudunari zigor bat ezartzea izango du helburu; erlatiboak, aldiz, aurrezaintza funtzioak beteko ditu. Puntu honetan, aurrezaintza orokorra (gizarte osoari zuzentzen zaiona) eta berezia (delitugile konkretuari zuzentzen zaiona) ezberdindu ditugu.

Aurrezaintza orokorra negatiboa dela esaten da, gizartearengan orokorrean beldurrarazte bat sortu nahi duenean deliturik ez burutzeko eta positiboa da justiziak zigorra ezarriko duenaren konfiantza sortzen duenean; hau da zigorretik ezin salbuestea.

Bereziari dagokionez, positiboak aldaketa bat burutu nahi du delitugile horrengan, berrerorle bilakatu ez dadin; eta negatiboak, delitugile hori gizartetik aldendu nahiko du, arriskugarritasun hori ezabatzeko.

Egindako analisi enpirikoen berrikuspenari ekin diogu. Gizartearen joera zigorgarria aztertzen saiatu gara. Gizartearen nahi zigortzaileak orokorki edo abstraktuki behatzean handiagoak izan ohi direla azaleratuz; eta informazio gehiago izatean, epaileen antzera jokatzeko joera dutela ikusiz.

Baita ere galdeketak burutzeko moduak nola eragiten duen ikusi dugu eta zigor luzeen kasuan ikusmolde bat edo beste izateak nola eragin dezakeen ikusi dugu. Horrek bide emanik hurrengo ikerketari: komunikabideen rola punitibismoan

Komunikabideek punitibismoan duten garrantziaren inguruko analisi bat egin dugu; horretarako "agenda-setting" eta "framing" teoriak aipatu eta Varonaren ikerketa aztertu dugu; komunikabideek alarma soziala sortzeko duten gaitasuna aztertuz.

Rechea, Fernández eta Benítezen lanari erreparatu diogu komunikabideen rola aztertzeko; eta biekin ondorioztatu dugu, iritzi publikoa, komunikabideak eta alderdi politikoak korrelazionatuta daudela. Izan ere, iritzi publikoa komunikabideen lanaren ondorioz sortuko da; baina komunikabideek ildo politiko bati erantzuten diote; eta azkenik, politikariek, herritarren eskariei erantzuten diotela esaten dute; euren interesetara noski.

Honek guztiak Espainiar legedian izandako oihartzuna aztertu dugu baita ere, eta atera dugun ondorioa 2003, 2010 eta 2015. urteetan emandako erreforma penalak,

mediatizazio handia jasandako kasuei erantzuteko sortutako erreformak izan daitezkeela da.

Lanarekin amaitzeko, hainbat ondorio atera ditugu, batetik zigorraren konstituzio kontrako izaera azpimarratu dugu; eta GEEH -rekin duen bateraezintasuna. Gainera izaera populistako erreforma penal batek ezartzen duela; eta beharrezkotasunik ez duen zigor bat dela; anakronismo bat izateaz gain.

10. Bibliografia

- Alcalé, M., “La prisión permanente revisable y la revisión del sistema de penas” M. Alcalé, A. Miranda, eta A. Nieto., (coord.), *Reformas penales en la península ibérica: A “jangada de pedra”?* -en. Madrid: Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado, 2020, 351-375 orr..
- Antón, J., Álvarez, G., y Rothstein, P. A., “Populismo punitivo en España (1995-2015): presión mediática y reformas legislativas”. *Revista Española de Ciencia Política*, 43. zkia., 2017, 13-36. orr.. Eskuragarri: <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/120915/1/671764.pdf>
- Antón y Oneca, J., “La prevención general y la prevención especial en la teoría de la pena: discurso leído en la apertura del curso académico de 1944 a 1945.” *Universidad de Salamanca*. 1944.
- Arroyo, L., Lascurain, J. A., Pérez, M. (Ed.) eta Rodríguez, C. (Coord.), *Contra la cadena perpetua*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2016.
- Arrufat, A., *Medios de comunicación y actitudes punitivas respecto a los menores infractores*, Gradu Amaierako Lana. Universitat Pompeu Fabra, 2019.
- Beccaria C., *De los delitos y de las penas, con el “Comentario” de Voltaire*. Alianza Editorial (3), 2014.
- Beck, U., “Las consecuencias perversas de la modernidad”, Beck, U., *Teoría de la sociedad del riesgo* -en., 1996, 171-196 orr..
- Beck, U., Borrás, M. R., Navarro, J., eta Jimenez, D., *La sociedad del riesgo*, Barcelona: Paidós, 2019.
- Bottoms, A., “The Philosophy and Politics of Punishment and Sentencing” Clarkson, C. M. V. -Morgan, R. (eds.) *The Politics of Sentencing Reform* -en, Oxford, Clarendon Press, 1995.

- Brandariz, J. A., “La evolución del sistema penitenciario español, 1995-2014: transformaciones de la penalidad y modificación de la realidad”, *Revista Crítica Penal y Poder*, 9, 2015, 1-31 orr..
- Busato, P. C., eta Montes, S., *Introducción al derecho penal*. Editorial Temis, Bogotá, 1986.
- Cabezas, M. “Sensacionalismo en los medios de comunicación: populismo punitivo y juicios paralelos”, *Escuela de práctica jurídica de Salamanca*, 2020.
- Cámara, S. “Crónica y crítica de la implementación de la prisión permanente revisable en la reforma penal española(2012-2015)”, *Revista Aranzadi Doctrinal num.4/2016*, 2016.
- Cancio, M., “De nuevo: ¿derecho penal del enemigo?” *Derecho Penal del enemigo*, Civitas: Madrid (2), 2006.
- Casals, A., *La prisión permanente revisable*, DERECHO PENAL Y PROCESAL PENAL, BOE, 2019.
- Castillo, L. N., “Populismo punitivo y seguridad vial”, *El Derecho y sus razones -en*, Bubok Editorial, 2013, 213-218. orr..
- Castro, C., «Ni olvido ni perdón», *El País*, 22-2-2009. Eskuragarri: http://elpais.com/diario/2009/02/22/sociedad/1235257205_850215.html.
- Caterini, M., eta Maldonado, M., “El ergastolo ‘ostativo’ en el derecho italiano y en la jurisprudencia europea: experiencias comparadas con América Latina”, *Revista de Estudos Constitucionais, Hermenêutica e Teoria do Direito (RECHTD)*, 12 (2), 2020, 163-191. orr.
- Chong, D., eta Druckman, J. N., *Framing theory*. Annual Review of Political Science, 10, 2007, 103-126 orr..
- Cobo del Rosal, G., “El proceso de elaboración del Código penal de 1928”, *Anuario de historia del derecho español*, 2012, 561-602. orr.. Eskuragarri: https://www.boe.es/biblioteca_juridica/anuarios_derecho/abrir_pdf.php?id=ANU-H-2012-10056100602
- Cobo del Rosal, G., “Los mecanismos de creación legislativa tras la derogación del Código Penal de 1928 : tres códigos penales entre 1931-1932”, *Revista de las Cortes Generales*, 0(80), 2010, 181-221.orr.. Eskuragarri: 10.33426/rcg/2010/80/268
- Cohen, S., “Deviance and moral panics”, Cohen, S., *Understanding Deviance: Connecting Classical and Contemporary Perspectives -en*, Routledge, 2014, 356-362. orr..
- Conde, S., *La pena de prisión permanente revisable: regulación, constitucionalidad y contexto de la unión europea*, Gradu Amaierako Lana, Universidad de Salamanca, 2018.
- Cuevas, F. P., Cabrera, M. J. C., Menchón, A. L., eta Ardoy, L. N., “Formas de pedir castigo penal. Expresiones del punitivismo según grados de especificidad.” *Papers. Revista de Sociologia*, 107(2), 2022.

- Cullen, F. T., Fisher, B. S. eta Applegate, B. K., "Public Opinion about Punishment and Corrections", *Crime and Justice: A Review of Research*, 27, 2000, 1-79. orr.
- Daunis, A., "La prisión permanente revisable. Principales argumentos en contra de su incorporación al acervo punitivo español", *Revista de Derecho Penal y Criminología*, (10), 2013.
- Dobrynina, M., "The Roots of "Penal Populism": the role of Media and Politics." *Kriminologijos Studijos*, 2017. Eskuragarri: [10.15388/CrimLithuan.2016.4.10729](https://doi.org/10.15388/CrimLithuan.2016.4.10729)
- Erdozia, A., *La incorporación de la prisión permanente revisable al ordenamiento jurídico español y su inconstitucionalidad*. Gradu Amaierako Lana, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 2017.
- Fernández, D. eta Martínez, G., *Código Penal: Parte general*, Barcelona, Ediciones Experiencia, 2020.
- Ferrajoli, L., *Derecho y Razón. Teoría del garantismo penal*, Editorial Trotta (6), Madrid, 2004.
- Furelos, J. M. A., "La doctrina «Parot» de nuestro Tribunal Supremo, retroactividad e irretroactividad de las normas y la condena al estado español por el Tribunal Europeo de Derechos Humanos en la sentencia de 12-7-2012", *Revista de Derecho de la UNED (RDUNED)*, (13), 2013.
- García, D., "The punitive turn in Spain. Is the welfare State able to resist it?" *Estudios de Deusto: revista de Derecho Público*. 66 (1), 2018, 281-290. orr. Eskuragarri: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6576328>
- García, N., "Razones para la inconstitucionalidad de la prisión permanente revisable." *Revista general de Derecho Penal*. 1698-1189 (28), 2017.
- Gargallo, L., eta Oliver, P., "La cadena perpetua en España: fuentes para la investigación histórica", *Life imprisonment in Spain: sources for historical investigations*, Ciudad Real, Grupo de Estudio sobre Historia de la Prisión y las Instituciones Punitivas y Universidad de Castilla-La Mancha, 2016.
- Garland, D., *The culture of control. Crime and social order in contemporary society*, Oxford University Press, 2001.
- Genoves, F. J., *El código penal de 1932*. Tesis doctoral. Universitat de València, 2006.
- Gómez, A. B., eta Falces, C., "Los efectos del contexto en la expresión de las actitudes punitivas: El caso del apoyo ciudadano a la prisión permanente revisable", *Revista Electrónica de Criminología*, 01-01, 2019.
- Gonzalez, C., *El control electrónico en el sistema penal*, Tesis Doctoral, Universidad Autónoma de Barcelona, 2008,
- Gonzalez, T., "¿Sería inconstitucional la pena de prisión permanente revisable?", *Revista del Instituto Universit. de investigación en Criminología y Ciencias Penales de la UV*, 1989-6352, 2013.

- Gualazzi, A., Mancuso, C., eta Mangiaracina, A., "Back door sentencing'in Italy: common reasons and main consequences for the recall of prisoners", *European Journal of Probation*, 4(1), 2012, 73-84. orr..
- Hava, E., "Antes y después de la doctrina Parot: la refundición de condenas y sus consecuencias." *EUNOMÍA. Revista en Cultura de la Legalidad*, 2014, 153-173. orr..
- Herrero, E., "Fuentes periodísticas y redes sociales en las noticias de Marta del Castillo", *Revistas Científicas Complutenses*, Vol. 19, 1. zkia., 2013, 453-470. orr..
- Hormazábal, H., "Política penal en el Estado democrático", *Anuario de derecho penal y ciencias penales*, 1984, 333-346.
- Hoyos, M. D., (2002). "Carta de Derechos Fundamentales de la Unión Europea y privaciones de libertad ambulatoria", *Revista de Estudios Europeos*, 30. zkia. 2002, 113-134. orr..
- Hutton, N., "Beyond populist punitiveness?", *Punishment & Society*, 7 (3), 2005, 243–258. orr..
- Icuza, I., *La prisión permanente revisable: un análisis a la luz de la jurisprudencia del TEDH y del modelo inglés*, Tesis Doctoral, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 2019.
- Iriberri, O., *Bizi arteko espetxe-zigor berrikusgarria. Espainiar arauketa eta Zuzenbide konparatuko analisisa*, Gradu Amaierako Lana, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 2020.
- Jackson, J. eta Kuha, J., "How theory guides measurement: Examples from the study of public attitudes toward crime and policing", Bynum, T. S. eta Huebner, B. M., (eds.) *Handbook on Measurement Issues in Criminology and Criminal Justice* -en, Nueva Jersey: John Wiley and Sons, 2015.
- Juanatey, C., "Política criminal, reinserción y prisión permanente revisable", *Anuario de Derecho Penal y Ciencias Penales* (65), 2012.
- Juanatey, C., "Una "moderna barbarie": la prisión permanente revisable", *Revista General del Derecho Penal* (20), 2013.
- Larrauri, E., "Populismo punitivo... y cómo resistirlo", *Revista de Estudios Criminales*, 7(25), 2007, 15-22. orr..
- Marietti, S., *Prision conditions in Italy*. Erroma: Antigone edizion, 2013.
- Maruna, S. eta King, A., "Public Opinion and Community Penalties", Bottoms, A., Rex, S. eta Robinson G., (ed.) *Alternatives to Prison: Options for an Insecure* -en, Collumpton: Willian Publishing, 2004, 83-112. orr..
- McCombs, M., eta Valenzuela, S., "The agenda-setting theory", *Cuadernos de información*, (20), 2007, 44-50. orr..

- Mellon, J. A., Jiménez, G. Á., eta Rothstein, P. A. P., “Medios de comunicación y populismo punitivo en España (1996-2013).” *Crítica Penal y Poder*, (9), 2015.
- Migliardi, M. D., “Teorías absolutas de la pena: origen y fundamentos. Conceptos y críticas fundamentales a la teoría de la retribución moral de Immanuel Kant a propósito del neo-retribucionismo y del neo-proporcionalismo en el derecho penal actual.” *Revista de derecho y ciencias penales: Ciencias Sociales y Políticas*, (16), 2011, 91-116. orr..
- Mir Puig, S., “Función fundamentadora y función limitadora de la prevención general positiva”. *Anuario de derecho penal y ciencias penales*, 1986, 49-58. orr..
- Muñoz, J.A., “Populismo punitivo y una “verdad” construida”, *Nuevo Foro Penal*, 72. zkia, 2009.
- Núñez, J., “Lifers before the European Court of Human Rights: Some reasons for concern and disappointment” *Supplement of Valahia University LAW STUDY Târgoviste -en*, 2018.
- Núñez, J., “Prisión permanente revisable y el TEDH: algunas reflexiones críticas e implicaciones para el modelo español”, *Anuario de Derecho penal y Ciencias penales*, 73(1), 2020.
- Oliver, P. eta Gargallo, L., “Ochenta años de cadena perpetua en España (1848-1928), a la luz del presente”, *La Cadena Perpetua en España: Fuentes para la Investigación Histórica*, Universidad de Castilla-La Mancha, Ciudad Real, 2016.
- Padão, J., da Silva, A. F. F., Farias, A. D., eta Dos Santos, C. B., “Populismo punitivo: entre o mito e as “ganancias electorales””, *Semana de extensao, pesquisa e pós-graduação-sepesq*, 14, 2018.
- Pinedo, L., *La prisión permanente revisable en España*, Master Amaierako Lana, Universidad de Alcalá, 2017.
- Pozuelo, L., *La política criminal mediática. Génesis, desarrollo y costes*, Madrid, Marcial Pons, 2013.
- Prieto, M., *La constitucionalidad de la Prisión Permanente Revisable*, Gradu Amaierako Lana, Universidad de La Laguna, 2018.
- Rechea, C., Fernández, E., eta Benítez, M. J., *Tendencias sociales y Delincuencia*, Centro de Investigación en Criminología. Universidad de Castilla-La Mancha, 2004.
- Rey, A. C., “Análisis del caso Marcello Viola v. Italia: delitos excluidos de libertades anticipadas en perspectiva comparada.”, *Instituto de Estudios Jurídicos sobre Ejecución Penal*, Universidad de Palermo, 2020.
- Ríos, J. C., *La prisión perpetua en España. Razones de su ilegitimidad ética y de su inconstitucionalidad*, Gakoa (San Sebastián, España), 2013.
- Roberts, J., Stalans, L., Indermaur, D., Hough, M., “Public Judgment in Real Criminal Cases”, Roberts, J., Stalans, L., Indermaur, D., Hough, M., *Penal*

Populism and Public Opinion. Lessons from five countries -en, Oxford, University Press, 2003, 93-106.orr.

- Roxin, C., “Sentido y límites de la pena estatal”, *Problemas básicos del derecho penal*, Reus: Madrid, 1976.
- Sanz, N., “Los actores de la política criminal” *Política Criminal* -en, Madrid, Editorial Ratio Legis, 2019, 97-110 orr.
- Sanz, N., *Política Criminal*, Salamanca: Ratio Legis, (4), 2021.
- Serrano, M. I. y Serrano, A., *Constitucionalidad de la prisión permanente revisable y razones para su derogación*. Madrid, Spain: Dykinson, 2017.
- Teruel, A. et al. “Un castigo extendido en Europa”, *El País*, 21-01-2015.
- Tolentino, J. A. P., “La inocuización como prevención especial negativa”, *Archivos de Criminología, Seguridad Privada y Criminalística*, (8), 2012.
- Vives, T., *La injerencia, el error y el silencio*, Tribuna Libre, 2010.
<https://www.almendron.com/tribuna/la-injerencia-el-error-y-el-silencio/>
- Varona, D., “Medios de comunicación y punitivismo.” *Revista para el análisis del Derecho*, 2. zka., 2011.
- Varona, D., “¿Somos los españoles punitivos?: Actitudes punitivas y reforma penal en España.” *Revista para el análisis del Derecho*, 2009.
- Von Liszt, F., *La idea de Fin en el Derecho Penal*, Edeval, Valparaíso, 1984.